

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİMDE KÜRESEL DEĞERLER
100 TEMEL ESER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Ümit SİVRİKAYA**

NİĞDE – 2010

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

İLKÖĞRETİMDE KÜRESEL DEĞERLER 100
TEMEL ESER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ümit SİVRİKAYA

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Recep ÖZKAN

NİĞDE - 2010

ONAY SAYFASI

Yrd. Doç.Dr. Recep ÖZKAN danışmanlığında Ümit SIVRİKAYA tarafından hazırlanan “İlköğretimde Küresel Değerler 100 Temel Eser Üzerine Bir İnceleme” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim ve Öğretim Programları Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

08.06.2010

JÜRİ:

Danışman: **Yrd. Doç.Dr. Recep ÖZKAN**

Üye : **Yrd. Doç.Dr. Mehmet MUTLU**

Üye : **Yrd. Doç.Dr. Kamil İŞERİ**

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve
.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.../.../20...

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretimde Küresel Değerler 100 Temel Eser Üzerine Bir İnceleme

Ümit SİVRİKAYA

Niğde Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Haziran – 2010, Sayfa: 166

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" serisinde yer alan kitaplarda küresel değerlerin incelenmesi konu edilmektedir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" okuma kitapları serisi; örneklemini ise bu eserler arasından tesadüfî yöntem ile seçilen 40 eser oluşturmaktadır. Eserlerde işlenen değerler ilgili kitaplardan fişlenerek bilgisayar ortamına aktarılmış, elde edilen bulgular nitel açıdan sınıflandırıldıktan sonra frekans, yüzde ve yoğunluk puanı açısından nicel olarak analiz edilmiştir.

Sonuçta, İlköğretim 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda "demokrasi" değerinin işlenme sıklığı bakımından ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Demokrasi değerini sıra ile etik, bireysel gelişim, hürriyet, empati, bilgi, toplam kalite ve verimlilik değerleri izlemektedir. Eserlerde en az yoğunlukta bulunan değer ise "çağdaşlaşma" değeridir. İncelenen yerli ve yabancı yazarlı eserlerde "Avrupa Birliği" değeri tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değer Aktarımı, Küresel Değerler, İlköğretim 100 Temel Eser, Okuma Kitapları.

ABSTRACT

Master Thesis

A Research On 100 Basic Works Global Values At Primary Education

Ümit SIVRİKAYA

Niğde University

Institute of Social Science

Department of Educational Sciences

June – 2010, 166 Pages

In this research, the examination of the global values mentioned in the books of “100 Basic Work” series that suggested for primary schools by National Education Ministry is subjected.

“Descriptive Field Work” method is used in the research. “100 Basic Work” reading book series, which is suggested for primary schools by Primary Ministry of Education, constitutes the universe of the research; as for the sample, 40 books choosen between these work by coincidental technique constitutes it. The values processed in these works were tagged and then transferred to the electronical environment. After he results were classified quantitively, they were analyzed qualitatively from the point of frequency, density and percentage.

Consequently, it is seen that, in the books of Primary School 100 Basic Works series the value of “democracy” takes places at first. The values of ethic, personal development, liberity, empathy, knowledge, total quality and productivity follows sequentially the value of democracy. However, in the works the value found with lowest intensity is the value of “modernization”. No value as “European Union” was discovered in the books by native and foreign authors.

Key Words: Values, Transfer of Values, Global Values, Primary School 100 Basic Works, Reading Books.

ÖNSÖZ

Değer kavramı, geçmişten günümüze felsefeden, sosyolojiye, ekonomiden, eğitime ve davranış bilimine kadar birden çok alanda kullanılmıştır. Tüm davranışlarımız değerlerle ilişkilendirilebileceğinden bu bilim dallarının pek çoğu bir şekilde değerlerle ilgilenmektedirler. Sosyolojik açıdan değer, bir kişi ya da topluluğun ideal kabul ettiği hareket etme şeklinde ifade edilebilir.

Değerler, sosyal bilimler alanında sürekli ilgi çekmiş konulardan birisidir. Bu ilgi, birçok sosyal bilimcinin değerleri insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Değerler konusu kuramsal yönden önemli olduğu kadar, hızla değişen dünya içinde yerini arayan toplumumuzu yakından ilgilendirmesi açısından da önem taşımaktadır. Sosyo - ekonomik ve teknolojik gelişmelerin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan yeni toplumsal düzenlemelerin sağlıklı işleyebilmesi, bireylerin sahip oldukları değerlerin bu türden gelişmelerle uyumlu olmasıyla yakından ilişkilidir. Bu uygunluk sorunu, mevcut toplumsal değerlerle çağın gerektirdiği küresel değerler ilişkisinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır. Toplumsal değerler, bir toplumun çoğunluğu tarafından benimsenmiş, geleneksel nitelikte olup; toplumdan topluma değiştiği gibi zamanla değişim kültürünün gereklerine uygun olarak da farklı anlamlar kazanabilmektedirler.

Günümüzde ülkelerin; ekonomik, sosyal ve teknolojik alanda birbirlerine yaklaşımları, aralarındaki işbirliğini güçlendirmiş, ülkeler arasındaki mesafe ve sınırlar giderek kalkmaya başlamış ve ortak hareket etme zorunluluğunu gündeme getirmiştir. Uluslar arasında bilgi alış verişinin ivme kazanması, kültürel değerlerin birbiriyle etkileşerek kültürleşme sürecini hızlandırması küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Dünyadaki ülkelerle birlikte ortak hareket etme ve eğilimlere uygun davranma zorunluluğu, küresel değerlerin benimsenmesine sebep olmuştur.

Değişim kültürü mevcut değerler dışında yeni değerlerin de ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. İnsan hakları, demokrasi, birey, ulus devlet, rekabet kültürü, verimlilik, toplam kalite, girişimcilik, bilgi, kişisel özgüven, empati, etik, iletişim, bireysel gelişim, eşitlik gibi modern sanayi toplumunu değerleri küreselleşmenin belirleyiciliği altında yeniden anlam ve içerik kazanmıştır.

Değişen ve gelişen dünyada tüm davranışlarımızla ilişkilendirilebilen değerlerin eğitimi de önemli bir konu olma durumundadır. Değer eğitimi çocukluk çağında ailede, genellikle “*değerlerin telkin edilmesi-öğüt verme*” yöntemiyle başlar ve yakın çevrede devam eder. Okul çağına gelindiğinde örgün eğitim kurumları aracılığıyla değerlerin eğitimi devam eder. Değerlerin okullarda öğretimi ise öğretim programları çerçevesinde gerçekleşir.

Ders kitapları, okullardaki değer eğitiminde kullanılan başlıca kaynaklardır. Ders kitapları Milli Eğitimin belirlediği genel amaçlar etrafında hazırlanmaktadır. Bütün ders kitapları yasalar çerçevesinde bireylerin kazanacakları becerilere ve değerlere hizmet etmektedir. Değerlerin öğretimi, derslerde kullanılan ders kitaplarıyla sınırlı tutulmamalıdır. Değer eğitimin, etkili ve sürekli olabilmesi için okuma kitapları da kullanılmalıdır. Bu çalışmada yukarıdaki değerlendirmeler esas alınarak, MEB’ in 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği “100 Temel Eser Kitapları” listesinden seçilen kitaplarda yer alan değerlerin küresel değerlerle ne kadar örtüştüğü üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada, bilgi birikimi ve tecrübesi ile bana yol gösterip çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanın Yrd. Doç. Dr. Recep ÖZKAN’ a ve öğrencilik hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini eksik etmeyen aileme ve bana destek olan herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Ümit SIVRİKAYA
Niğde, Haziran - 2010

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Tanımlar	7

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER.....	13
2.1. DEĞERLER	13

2.2. Değerler Kavramı.....	13
2.3. Değerlerin Kaynakları.....	16
2.4. Değerlerin Özellikleri.....	18
2.5. DEĞERLERİN SINIFLANMASI	20
2.5.1. Spranger Değer Sınıflaması	20
2.5.2. Rokeach Değer Sınıflaması.....	21
2.5.3. Schwartz Değer Sınıflaması.....	23
2.5.4. Fichter Değer Sınıflaması	25
2.6. DEĞERLERİN İŞLEVLERİ	26
2.7. DEĞERLER EĞİTİMİ	28
2.7.1. Değer Eğitiminde Yaklaşımlar.....	33
2.7.1.1 Değer Telkin Etmek, Aşılama.....	35
2.7.1.2. Değer Açıklama	36
2.7.1.3. Ahlaki Muhakeme.....	39
2.7.1.4. Değer Analizi	42
2.8. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARINDA DEĞERLER	43
2.9. KÜRESEL DEĞERLER	45

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	47
----------------------------------	-----------

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	52
4.1. Araştırmanın Modeli	52

4.2. Evren ve Örneklem	52
4.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	53

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM.....	56
-------------------------------	-----------

5.1. 100 TEMEL ESERDEKİ YABANCI YAZARLI ESERLERE AİT BULGU VE YORUMLAR.....	57
--	-----------

5.1.1. Andersen Masalları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	57
--	----

5.1.2. Define Adası Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	58
---	----

5.1.3. Değirmenden Mektuplar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	60
---	----

5.1.4. Gülliver' in Gezileri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	62
---	----

5.1.5. Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	64
--	----

5.1.6. İnsan Ne İle Yaşar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	67
---	----

5.1.7. Mutlu Prens Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	68
---	----

5.1.8. Oliver Twist' im Maceraları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	70
--	----

5.1.9. Peter Pan Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	72
--	----

5.1.10. Robersonlar Mektebi Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	74
---	----

5.1.11. Tom Sawyer' in Maceraları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	76
--	----

5.1.12. Üç Silahşörler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	78
--	----

5.2. 100 TEMEL ESERDEKİ YERLİ YAZARLI ESERLERE AİT BULGU VE YORUMLAR.....	81
--	-----------

5.2.1. 87 Oğuz Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	81
---	----

5.2.2. Allı ile Fırfırı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	83
---	----

5.2.3. Altın Işık Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	85
5.2.4. Arılar Ordusu Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	87
5.2.5. Benim Küçük Dostlarım Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	89
5.2.6. Billur Köşk Masaları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	91
5.2.7. Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	93
5.2.8. Bitmeyen Gece Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	95
5.2.9. Cumhuriyet Öncesi Dönem Yazarlarından Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	97
5.2.10. Çocuklara Şiirler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	99
5.2.11. Falaka Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	102
5.2.12. Göl Çocukları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	105
5.2.13. Gulyabani Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	106
5.2.14. Gururlu Peri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	108
5.2.15. Halime Kaptan Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	110
5.2.16. Hep O Şarkı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	112
5.2.17. Keloğlan Masalları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	114
5.2.18. Mesnevi' den Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	116
5.2.19. Miskinler Tekkesi Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	118
5.2.20. Ömer' in Çocukluğu Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	120
5.2.21. Sevdalı Bulut Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	122
5.2.22. Tanrı Misafiri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	124
5.2.23. Tiryaki Söleri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	126
5.2.24. Uluç Reis Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	128

5.2.25. Üç Minik Serçem Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	131
5.2.26. Vatan Yahut Silistre Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	132
5.2.27. Yalnız Efe Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar.....	134
5.2.28. Yankılı Kayalar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar	136

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	139
6.1. SONUÇLAR	139
6.1.1. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yabancı Yazarlı Kitaplarla İlgili Sonuçlar	139
6.1.2. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yerli Yazarlı Kitaplarla İlgili Sonuçlar...	140
6.1.3. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yerli ve Yabancı Yazarlı Kitaplarla İlgili Genel Sonuçlar	141
6.2. ÖNERİLER	143
KAYNAKÇA	146
EKLER.....	156
EK I. İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eserle İlgili Genelge.....	156
EK II. 100 Temel Eser Listesi.....	159
EK III. Örneklemi Oluşturan Yabancı Yazarlı Eserlerin Listesi	165
EK IV. Örneklemi Oluşturan Yerli Yazarlı Eserlerin Listesi.....	165
EK. V. Kitaplarda Tespit Edilen Değerlerin Fişlemede Kullanılan Çetele	166

TABLolar LİSTESİ

<i>Tablo 1.1. Küresel Değerler Listesi</i>	7
<i>Tablo 1.1. Spranger Değer Sınıflaması</i>	21
<i>Tablo 1.2. Rokeach Değer Sınıflaması</i>	22
<i>Tablo 1.3. Değer Sınıflandırması</i>	23
<i>Tablo 1.4. Schwartz Değer Sınıflaması</i>	24
<i>Tablo 1.5. Fichter Değer Sınıflaması</i>	25
<i>Tablo 1.6. Kohlberg Ahlaki Gelişim Evreleri</i>	40
<i>Tablo 5.1. Küresel Değerler Sınıflama ve Sıralama</i>	56
<i>Tablo 5.2. Andersen Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	58
<i>Tablo 5.3. Define Adası Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	60
<i>Tablo 5.4. Değirmenden Mektuplar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	61
<i>Tablo 5.5. Gülliver' in Gezileri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	64
<i>Tablo 5.6. Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	66
<i>Tablo 5.7. İnsan Ne İle Yaşar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	67

Tablo 5.8. <i>Mutlu Prens Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	70
Tablo 5.9. <i>Oliver Twist'in Maceraları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	72
Tablo 5.10. <i>Peter Pan Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	74
Tablo 5. 11. <i>Robersonlar Mektebi Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	76
Tablo 5.12. <i>Tom Sawyer' in Maceraları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	78
Tablo 5.13. <i>Üç Silahşörler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	80
Tablo 5.14. <i>87 Oğuz Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	83
Tablo 5.15. <i>Allı il Fırfırı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	85
Tablo 5.16. <i>Altın Işık Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	87
Tablo 5.17. <i>Arılar Ordusu Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	88
Tablo 5.18. <i>Benim Küçük Dostlarım Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	90
Tablo 5.19. <i>Billur Köşk Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	92
Tablo 5.20. <i>Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve</i>	

<i>Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	94
Tablo 5.21. <i>Bitmeyen Gece Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	96
Tablo 5.22. <i>Cumhuriyet Öncesi Dönem Yazarlarından Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	99
Tablo 5.23. <i>Çocuklara Şiirler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	102
Tablo 5.24. <i>Falaka Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	104
Tablo 5.25. <i>Göl Çocukları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	106
Tablo 5.26. <i>Gulyabani Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	108
Tablo 5.27. <i>Gururlu Peri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	110
Tablo 5.28. <i>Halime Kaptan Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	111
Tablo 5.29. <i>Hep O Şarkı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	114
Tablo 5.30. <i>Keloğlan Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	116
Tablo 5.31. <i>Mesnevi' den Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	117
Tablo 5.32. <i>Miskinler Tekkesi Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	120

Tablo 5.33. <i>Ömer'in Çocukluğu Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	122
Tablo 5.34. <i>Sevdalı Bulut Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	124
Tablo 5.35. <i>Tanrı Misafiri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	126
Tablo 5.36. <i>Tiryaki Sözleri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	128
Tablo 5.37. <i>Uluç Reis Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	130
Tablo 5.38. <i>Üç Minik Serçem Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	132
Tablo 5.39. <i>Vatan Yahut Silistre Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	134
Tablo 5.40. <i>Yalnız Efe Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	136
Tablo 5.41. <i>Yankılı Kayalar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı</i>	138

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. <i>Yabancı Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri</i>	140
Grafik 2. <i>Yerli Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri</i>	141
Grafik 3. <i>Yerli ve Yabancı Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri</i>	142

BÖLÜM I

GİRİŞ

Kürselleşme, modern toplumun geleneksel toplumdaki pek farklı olmayan değer ilişkilerine yeni boyutlar getirmektedir. Yani toplumların *İtaat kültürü, namus ve ahlak anlayışı, komşuluk ilişkileri, güven ve himaye kültürü, saygı ve korku, özgürlük ve teslimiyet* gibi toplumsal değerleri küresel değerlerin etkisi altında yeniden çözünmekte ya da yeni anlamlarla yeniden yorumlanmaktadır (Doğan, 2007: 316).

Bilgi, rekabet kültürü, verimlilik, toplam kalite, demokrasi, insan hakları, birey, etik, empati, girişimcilik, sosyalleşme, iletişim, çağdaşlaşma, modernleşme, Avrupa Birliği, hak, hukuk devleti, sosyal devlet, laiklik, birey, bireysel gelişim, özgürlük, hürriyet... Toplumsal değerleri değişime zorlayan ya da değişim kültürü ile ortaya çıkan küresel değerlerdir.

Küresel değerler, toplumsal değerler gibi göreceli olmayıp evrenselidir. Ancak etki ve işlevleri açısından ortaya çıkan bu evrensel boyut elbette ki toplumun seçim hakkıyla sınırlıdır. Böyle bir hakkın kullanımını toplumlar için iki sonucu vardır. Ya küresel değerlerin oluşturduğu bir dünyada yer almak ya da böyle bir dünyanın dışında kalmak (Doğan, 2007: 316).

Değerlerin, özellikle de küresel değerlerin toplumsal yapıya etkileri, toplumsal hayatta nasıl ve ne sıklıkla vurgulandıklarıyla yakından ilişkilidir. Bu araştırmada MEB' in ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" adlı okuma kitapları aracılığıyla küresel değerlerin ilköğretim kademesindeki okuma kitaplarında yer alma sıklıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu doğası itibariyle sosyal bir varlıktır. Nitekim varoluşundan itibaren hep bir grup yaratma ve grup içinde olma gibi eğilimler göstermiştir. Ayrıca her geçen gün oluşmakta olan grupların ya da oluşmuş grupların birey sayısında artmalar olmaktadır. İlk olarak aile şeklinde başlayan gruplaşma zamanla kabile, millet, devlet hatta milletler ya da devletler birliği gibi oluşumlara kadar gitmiştir. Günümüzde ise *küreselleşme* adı altında daha da büyük bir grup oluşturulmaya çalışılmaktadır. İnsanoğlu tek bir grup içinde olmakla da yetinmemekte toplum içinde kendine roller buldukça, sorumluluklar edindikçe içinde bulunduğu grup sayısını arttırmaktadır. Kendini bir gruba ait hissetmediğinde ise kendine uygun yeni bir grup oluşturma yoluna gitmektedir. Bu gruplaşmaların hepsi ortak değerlere, fikirlere, inanışlara sahip insanların bir arada yaşama istekleri sonucunda ortaya çıkmakta ve bir arada yaşama isteğinin artışı ise daha fazla kuralın, değer, inanışın ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Gültekin, 2007).

Geleneksel değerlere sıkı sıkıya bağlı toplumlarda, gelişmeler karşısında geçerliliğini yitirmiş değerlerin terk edilmesi ve yeni değerlerin kabulü oldukça zor ve zaman alıcıdır. Çünkü birey hayatını geçmişiyle iç içe sürdürmekte ve hiçbir zaman bütünüyle geçmişinden kopamamaktadır. Yaşam alanında yeni kültürel değerlerin etkisi söz konusu olsa dahi düşünce alanında geçmişinden devralınan kültürel değerlerin etkisi oldukça yüksektir (Özkan, 2006: 4).

Bir arada düzenli bir şekilde yaşama isteği, eski neslin değerlerini, fikirlerini ve inanışlarını yeni nesle benimsetmesi ve yeni neslin, içinde bulunduğu topluluğun bir arada kalmasını sürdürmek için düzeni koruyucu yenilikler getirmelerini sağlamak amacıyla eğitilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Başka bir ifadeyle, yeni neslin devamlılığı sağlaması istemi, istendik yönde davranış değiştirme sürecini doğurmuştur. Zamanla bu eğitimi sağlamak için başka faktörlerin de etkisiyle okul denilen eğitim kurumları oluşturulmuş ve burada verilecek eğitimin de amaçları belirlenmiştir. Bu amaçlar içinde en önemlilerini bireyin akademik gelişiminin

sağlanması yanında toplumun benimsediği, küreselleşme ile ortaya çıkan değerlerin edinilmesi oluşturmaktadır.

Devletler ideolojilerinin devamını ve gelişimini, örf adet, gelenek ve göreneklerinin devamını eğitimle ve eğitim sistemiyle oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle değerlerini eğitim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilköğretim kurumlarıdır (Özer, 2005: 2).

Eğitim kurumları, bireylere yaşadıkları toplumun değerlerini aktararak toplumsallaşmalarını sağlarlar. Bununla birlikte, bireyleri çağa uygun bilgi ve becerilerle donatma görevini de üstlenmektedir. Toplumsal değerlerin çağa uygun olarak yenilenmesini ya da çağın şartlarına göre geçerliliğini yitirmiş değerlerin yerine yeni değerlerin yerleştirilmesini sağlamaya çalışmak modern toplumda eğitime yüklenen birincil görevler arasındadır. Bu durum ise eğitimin toplumsal gelişmeyi sağlama görevleri arasındadır (Özkan, 2006: 3).

İlköğretim kurumları, bütün organlarıyla bu amaca hizmet etmektedir. Kitaplar ise böyle bir eğitimin verilmesinde en önemli araçtır. Ders kitapları Milli Eğitimin belirlediği amaçlar doğrultusunda ve yasalar etrafında hazırlanmakta, bireyin kazanacağı bilgi, beceri ve değerlere hizmet etmektedir.

Eğitim aracılığı ile mevcut olan ve küreselleşmenin etkisi ile yeni anlamlar kazanan değerlerin kuşaklar arası aktarımla devamlılıklarının sağlanmasında ise okullarda kullanılan ders kitaplarının yanında, bir değer aktarıcısı olan okuma kitaplarında bulunan metinler de önemli bir yer tutar. Bu çalışmada; Avrupa Birliği, insan hakları, demokrasi, birey, ulus devlet, rekabet kültürü, verimlilik, toplam kalite, girişimcilik, bilgi, kişisel özgüven, empati, hak, özgürlük, hürriyet, eşitlik, laiklik, hukuk devleti, sosyal devlet, çağdaşlaşma, modernleşme, saygınlık, bireysel gelişim, etik, ahlak, iletişim, sosyalleşme gibi küresel değerlerin MEB' in ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" adlı okuma kitaplarında ne kadar sıklıkta yer aldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla küresel değerlerin okuma kitapları aracılığıyla genç kuşakları nasıl etkilediği problem konusu yapılmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği 100 Temel Eser serisinde yer alan küresel değerler nelerdir ve bu değerlere yerli ve yabancı yazarlı eserlerde ne sıklıkta yer verilmiştir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" adlı kitap serisinde yer alan küresel değerlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Küresel değerler nelerdir ve ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisinde ne sıklıkta yer almaktadır?
2. İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda küresel değerlerden hangisine daha fazla yer verilmiştir?
3. İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda küresel değerlerden hangisine daha az yer verilmiştir?
4. İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisindeki yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda küresel değerlerin yer alma sıklıkları arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bilgi çağı olarak kabul edilen bu yüzyılda, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da hızlı değişimler yaşanmaktadır. Bu hızlı değişimin beraberinde getirdiği birçok yeni teknolojiyi ve materyali öğretmenler ve eğitim kurumları etkin bir şekilde kullanmaktadırlar. Modern teknolojilerin eğitim alanına yeni araçlar katmasıyla kitabın öneminin azaldığı düşünülse de, gerek modern toplumlarda, gerekse

geleneksel toplumlarda kitaplar hala eğitimdeki önemini korumaktadır. Özellikle de eğitim teknolojilerinden mahrum kalmış, tüm eğitim kurumlarında eğitim teknolojilerine eş zamanlı olarak yer veremeyen, geleneksel eğitim anlayışını sürdüren toplumlarda kitaplar öğretmenlerin ve öğrencilerin temel başvuru kaynağıdır.

Kitaplar bilimsel bilgilerin aktarımının yanı sıra değer eğitiminde kullanılan etkili araçlardır. (Aral, 2008: 35)' e göre; duyuşsal davranışlar ve değerler, okulda öğretmenin iyi örnek olmasıyla ve derslerde değerlerle ilgili güzel, yerinde konuşmalar yapmasıyla sağlanabilir. Bunun yanında değer eğitimi edebî eserler yoluyla da yapılabilir. Kazandırılmak istenen değerlerin var olduğu metinler öğrencilere okutulabilir.

Özellikle de değer eğitimi gibi hassas bir konuda Türk ve Dünya Klasığı haline gelmiş okuma kitaplarındaki metin ve hikâyelerinden yararlanma özellikle ilköğretim okullarında yıllardır kullanılan etkili bir yöntemdir.

Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında “İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser” konulu genelgede “Kültür okuma yolu ile özellikle klasik haline gelmiş eserleri tekrar tekrar okumak yoluyla, kazanılır” gerekçesiyle her türdeki okulda, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanması amacıyla, çocukluk ve ilk gençlik edebiyatı üzerine uzman kişilerin yaptığı araştırmalar sonucu belirlenmiş eser isimleri esas alınarak 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için bir liste oluşturmuştur.

Eserler belirlenirken halen hayatta olan ve yakın tarihte eser vermeye devam eden yazarların eserlerine yer verilmezken; yıllarca yıl önce kaleme alınmış ve klasik haline gelmiş eserlere yer verilmiştir. Buna gerekçe olarak da halen hayatta olan yazarların eserleri arsında seçim yapmanın zorluğu gösterilmiştir. Ancak *kültürlü, milli ve manevi değere sahip* bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı böyle bir uygulamada modern toplumun benimsediğı küresel değerlerin benimsetilmesi ve bu konuda bireylerde bilinç uyandırılmanın güncel eserler yerine klasik haline gelmiş eserlerle ne derece etkili olacağı göz ardı edilmiştir.

Bu nedenle bu çalışma, küresel değerlerin bireyler üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu, Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" adlı okuma kitaplarına ne derece yansıtıldığını, küresel değerlerle ilgili çocuk edebiyatı yazarlarının ve eğitimcilerin tutumlarını belirlemek ve bu konuda tavsiyelerde bulunmak açısından önemli görülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu çalışmanın varsayımları şu şekilde sıralanabilir:

1. Tüm toplumlar etki ve işlevleri bakımında evrensel nitelik taşıyan küresel değerlerin etkisi altındadır. Bu etkiyi oluşturan küreselleşmedir.
2. İlköğretim okullarının temel amaçlarından biri de değerlerin yeni nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Dolayısıyla değerler bu amaca hizmet edecek nitelikte olan ilköğretim seviyesindeki okuma kitaplarına yansıtılmalıdır.
3. İlköğretim 100 Temel Eser kitaplarının yerli ve yabancı yazarları eserlerine küresel değerleri yansıtmaktadırlar.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği 100 Temel Eser isimli okuma kitapları serisi ile sınırlıdır. Bu kitaplardan 71 tanesi yerli yazarların, 29 tanesi yabancı yazarlı eserlerdir. Araştırmada örneklem olarak 40 kitap incelenmiştir. Bu kırk kitabın seçimi yerli ve yabancı yazarlı eserlerin yüz kitap içerisindeki sayıları oranında kitabın, random yöntemle seçilmesi ile yapılmıştır. Buna göre incelenen 40 kitabın 12' sini, (% 29) yabancı yazarlı eserler; 28' ini, (% 71) yerli yazarlı eserler oluşturmaktadır.

Araştırmada incelenen küresel değerler ise, literatürde yer alan yirmi yedi değerler sınırlıdır.

Tablo 1.1. Küresel Değerler Listesi

Sıra No	Küresel Değerler	Sıra No	Küresel Değerler
1.	Avrupa Birliği	15.	İletişim
2.	Ahlak	16.	İnsan Hakları
3.	Bilgi	17.	Kişisel Özgüven
4.	Birey	18.	Laiklik
5.	Bireysel Gelişim	19.	Modernleşme
6.	Çağdaşlaşma	20.	Özgürlük
7.	Demokrasi	21.	Rekabet Kültürü
8.	Empati	22.	Saygınlık
9.	Eşitlik	23.	Sosyal Devlet
10.	Etik	24.	Sosyalleşme
11.	Girişimcilik	25.	Toplam Kalite
12.	Hak	26.	Ulus Devlet
13.	Hukuk Devleti	27.	Verimlilik
14.	Hürriyet		

1.7. Tanımlar

Değer: Türkçe sözlükte değer, “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı nitelik” olarak tanımlanmaktadır. Değer kavramı bir kişi ya da topluluğun ideal kabul ettiği var olma ya da hareket etme tarzıdır. Değer, karşı karşıya kaldığı varlıkları ve davranış tarzlarını istenebilir ve saygı kılar (Doğan, 2007: 309).

Küresel Değerler: Küreselleşmenin etkisi ile meydana çıkan ya da bu etki altında değişime uğrayan, etki ve işlevi bakımından evrensel nitelik taşıyan değerlerdir (Doğan, 2007: 316).

Avrupa Birliği: Bir federasyon yanlısı olan bu yaklaşım, yerel, bölgesel, ulusal ve Avrupa ölçeğindeki güç odakları arasındaki diyaloga ve tamamlayıcı bir ilişki

kurulmasına dayanır. İşlevselci yaklaşım ise egemenliğin ulusal düzeyden Topluluk düzeyine tedricen (aşama aşama) aktarılmasını savunur. Bu iki görüş günümüzde tek pazar, para politikası, ekonomik ve sosyal kaynaşma, dış politika ve güvenlik gibi ortak eylemin devletlerin tek tek hareket etmelerinden daha etkili olduğu alanlarda demokratik ve bağımsız Avrupa kurumlarına, ulusal ve bölgesel makamlar kadar sorumluluk verilmesi gerektiği inancında iç içe geçmiştir (Doğan, 2007: 330).

Ahlak: Bir toplumsal bilinç, davranış ve ideolojik ilişki biçimi; bir toplumsal oluşuma, sınıfa, kesime özgü, tarihsel ve somut olarak belirlenmiş, bunların belli bir topluluğa, sınıfa, devlete ya da tümüyle topluma olan tutumunu kullandıran törel görüşler, değerler, normlar, ilkeler, ilişki ve davranış biçimlerinin bütünüdür (Çalışlar, 1983: 10).

Bilgi: Nesne ve olgular arasındaki ilişkilerin sistematik ifadesidir olan bir fikir ya da düşünce bütünüdür (Armağan, 1988: 21). Bilgi insanın dış dünya (yakın ve uzak çevre) ile uyumunu sağlayan önemli bir etkidir. Bir kılavuz, bir yol göstericidir. Felsefi yaklaşımla bilgi bir ışıktır. Çok genel anlamda “bir sürecin sonunda ortaya çıkan deney ve tecrübe’dir” (Doğan, 2007: 1).

Birey: Günlük konuşma dilinde genellikle tek bir kişiyi tanımlamakta kullanılan birey sözcüğü değer olarak ele alabilmek için bu kavramın psikoloji ve sosyolojide tanımlarını bakmak gerekmektedir. Psikolojide birey, insan topluluklarını oluşturan, insanların benzer yanlarını kendinde taşımakla birlikte, kendine özgü ayırıcı özellikleri de bulunan tek can, fert; Sosyolojide ise, toplumları oluşturan ve düşünsel, duygusal, iradeyle ilgili nitelikleri toplum içinde belirlenen insanların her biri, fert anlamlarında kullanılmaktadır.

Bireysel Gelişim: Bireyin sahip olduğu niteliklerin, bilgi, beceri ve davranışların geliştirilmesi anlamına gelmektedir.

Çağdaşlaşma: Entelektüel kültürü, tarihsel ve manevi değerlerler bütünleştirip, ondan ideoloji ve teknoloji üretme, yeni toplumsal kurumlar oluşturma becerisi

edinme ve bu becerinin, üretimin sürekli sunumunu isteme olgusuna “çağdaşlaşma” denir (Bedeloğlu, 2002: 5).

Demokrasi: Demokrasi “halkın egemenliğine dayanan yönetim şekli” olarak tanımlanır. Bir başka tanımda ise “Özgür bir seçim sistemi sonunda seçilen temsilcilerden kurulan halk yönetimidir.” (Doğan, 2007: 147).

Empati: Eşduyum bir kişinin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi ve bu yolla onun duygu, düşünce, tutumları ve yaşantısını anlayabilmesidir (Basch 1983, Feshbach 1999, Eagle ve Wolitzky 1999. Akt: Gürseren, 2001: 134).

Eşitlik: Ahlâki ve toplumsal bir ideal olarak, insanların birbirleriyle, aynı insan doğasına sahip olmak bakımından, aynı konum ve değerde olmaları hali. İnsanların birbirleriyle eşdeğerde olduğunu, bundan dolayı insanlar arasında ayırım gözetilmemesi gerektiğini dile getiren ilke.

Etik: İnsanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini araştıran bir felsefe daldır (Çalışlar, 1983: 135). Bir başka ifade ile etik, geçmiş ve bu güne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımıdır (Lamberton ve Minor, 1995. Akt: Aydın, 2002: 3).

Girişimcilik: Girişimci, risk alarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir. Diğer bir deyişle, girişimci fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her tür riski alarak fikrini gerçekleştirmeye çalışandır. Girişimcilik de, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır (egitirim.com.tr/docs/girisimcilik – nedir. Pdf, 09.03.2010).

Hak: Adalet, adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç; dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk; geçmiş ve harcanmış emek (Türk Dil Kurumu, 1988: 926).

Hukuk Devleti: Hukuk devleti, faaliyetlerinde hukuk kurallarına bağı olan ve vatandaşlarına hukuki güvenceler sağlayan devlet olarak tanımlanır (Gözler, 2002: 173). Hukuk devleti, devleti yöneten iktidar sahiplerinin egemenliği karşısında, kişilere bağımsız bir haklar ve özgürlükler çerçevesi tanıyan, iktidar sahiplerince bu haklar çerçevesine yapılacak müdahale ve tecavüzlere karşı yargı garantisi koyarak iktidar sahibi kurum ve kişilerin bu iktidarı anayasa, diğer yasalar ve hukukun temel ilkelerine uygun biçimde kullanılmasını sağlayan devlettir (Velidedeoğlu, 1975: 14. Akt; Baş, 2006: 23).

Hürriyet: Bağı olmama; dışarıdan etkilenmemiş olma; engellenmemiş olma; zorlanmamış olma. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi yasasına, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi (seçme özgürlüğü). İnsanın kendi istemesi, kendi iradesiyle eylemde bulunabilme olanağı; insanın dıştan engellenmeden etki yapabilmesi.” (Bolay, 1996: 323).

İletişim: İletişim geniş anlamda "kişi ve çevresi arasında iki yönlü ilişkiyi ilgilendiren tüm aşamalar" olarak tanımlanabilir. Dinamik, akıcı, devamlı ve değişken bir süreçtir. İletişimi "herhangi bir işaret yardımı ile duygu, düşünce ve anlamların nakli ya da değiş tokuşu" olarak da tanımlayabiliriz (aof.anadolu.edu.tr/kitap/EHSM//1208/unite04.pdf, 10.03.2010).

İnsan Hakları: İnsan hakları genel olarak, insanın onurunu korumayı, maddi ve manevi gelişimini sağlamayı amaçlayan haklardır. Kısaca insan hakları bireylerin yalnızca insan olmaları nedeniyle kazandıkları haklardır. İnsana özgü olarak kabul edilen bu haklar, bütün insanların, hatta bazı durumlarda henüz doğmamış olanların, her zaman ve her yerde sahip olması gereken haklardır (Doğan, 2007: 250).

Kişisel Özgüven: Türkçe sözlükte, “kişinin kendisine güvenme duygusu” olarak tanımlanan özgüven; güçlü ve zayıf yönlerini tanıma ve hatalardan ders çıkarma anlamlarını da içermektedir.

Laiklik: Laikliğin genel-geçer tanımına göre; din ve devlet işleri birbirinden ayrılmıştır. Bu tanım doğrudur, ama yeterli değildir. Laiklik din ve vicdan özgürlüğüdür. Ancak, aynı zamanda din ve vicdan özgürlüğünün de güvencesidir. Yani devlet, toplumdaki tüm katmanlara eşit mesafede durmak zorundadır (Tayahani, 2009: 519).

Modernleşme: Bir cemiyetin mevcut düzenini, yani sosyal maddi ve manevi medeniyetini bir tipten başka bir tipe çeviren prosestir. Modernleşme süreci somut anlamda toplumların gidereke birbirinden farklılaştıkları merkezleştikleri feodalizmin kapitalizme geçiş sürecini ifade eder (Türer, 1998: 60).

Özgürlük: İnsanın neyi yapmak isteyip neyi yapmak istemediğine kendi iradesi ile karar vermesi ve kararının gereklerini yerine getirirken başkaları tarafından engellenmemesidir (Demir ve Acar, 1997: 178).

Rekabet Kültürü: Rekabet kültürü esas olarak rekabetin getirdiği yararların bilinmesini ve bu yararların sağlanmasında rekabet kurallarının uygulanmasının sahip olduğu role ilişkin toplumda gerekli bilincin oluşturulması ve geliştirilmesini içermektedir (rekabet.gov.tr/index.phpSayfa=sayfaicerikhtml 16.03. 2010).

Saygınlık: Saygı görme, güvenilir olma, itibar, prestij (TDK, 1988: 1922).

Sosyal Devlet: Çok geniş bir kavram olmasına rağmen en basit tanımıyla sosyal devlet; bireylere asgari (insan haysiyetine yaraşır) bir yaşam standardı temin etmeyi amaçlayan ve onların sosyal durumlarıyla ilgilenen devlettir (Çalkavur, 2002).

Sosyalleşme: Örgüte yeni giren ya da örgüt içinde başka bir göreve atanan bireyler yeni işe uyum sağlamak için örgütün değerler sistemini, normlarını ve davranış kalıplarını öğrenerek sosyalleşirler. Sosyalleşme, bireyin örgütçe onaylanan sosyal tutumları ve rol davranışlarını öğrenmesidir (Balcı, 2000: 2).

Toplam Kalite: Organizasyondaki herkesin, aktif katılımıyla müşterilerin memnun edilerek karlılığa ulaştırılmasıdır (Tüzün, 1994: 4).

Ulus Devlet: Ulus devlet, meşruiyetini bir ulusun belli bir coğrafi sınır içindeki egemenliğinden alan devlet şeklidir. Devlet politik ve jeopolitik bir varlık, ulus ise kültürel ve/veya etnik bir varlıktır. Ulus devlet kavramı ise bu ikisinin belli bir coğrafyada örtüştürür ve böylelikle kendisinden önce gelen devlet yapılarıyla büyük ölçüde farklılaşır. Tarihteki diğer devletlerden farklı olarak, ulus devlet modelinde devleti oluşturan tüm vatandaşların ortak bir dil, ortak bir kültür ve ortak değerleri paylaşması esastır. Ayrıca ulus devlet kavramı her milletin kendi kaderini tayin ve otonomi hakkına sahip olduğu fikrini içerir. Bu özelliğiyle dünyadaki birçok milliyetçi harekete ilham kaynağı olmuştur (tr.wikipedia.org/wiki/Ulus_devlet, 11.03.2010).

Verimlilik: Verimlilik tanımının özünde, üretkenlik ve ölçülebilirlik vardır; amaç insanın yararı doğrultusunda ve insan için, eldeki kaynakları kullanarak, en fazla çıktıyı elde etmektir (Prokopenko, 1987. Akt; Toprak, 2005: 76).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER

2.1. DEĞERLER

2.2. Değerler Kavramı

Değer kavramı, geçmişten günümüze felsefeden, sosyolojiye, ekonomiden, eğitime ve davranış bilimine kadar birden çok alanda kullanılmıştır. Tüm davranışlarımız değerlerle ilişkilendirilebileceğinden eğitimden ekonomiye, felsefeden ilahiyata tüm bilim dalları bir şekilde değerlerle ilgilenmektedirler. Bunun bir sonucu olarak da çeşitli değer tanımları ortaya çıkmıştır.

Temel olarak değerler, inançlar ve tutumlarla ilişkilendirilse de hem inançlardan hem de tutumlardan daha kapsamlıdır (Tokdemir, 2007: 14). Değerler üzerine yapılmış çalışmalar çoğunlukla sosyal bilimciler tarafından ortaya konmuştur. Bu çalışmada da değer kavramı sosyal bilimcilerin kullandığı anlamıyla kullanılmıştır.

Sosyologlar arasında belki de hiçbir konu, değerler kadar tartışmalara yol açmamıştır. “Değerleri incelemekten kaçınan” sosyal bilimciler sosyal değerlerin hiçbir gerçekliğe sahip olmadığını, değerlerin bir kişinin kişisel değerleriyle ilgilenmeksizin incelenemeyeceğini sosyal bilim çalışmasının dışında birer psikoloji ve etik olgu olduğunu ileri sürmektedirler. Ancak günümüzdeki sosyal bilimciler değerlerin önemli bir *sosyal olgu* olduğunu ve bilimsel inceleme ve analize konu edilebileceği noktası üzerinde birleşmişlerdir (Fichter, 1996: 141–142).

Değerlerin birçok sosyal bilimci tarafından incelenmesinin nedeni insan davranışlarının açıklanmasında temel bir öneme sahip olmasındandır. Ayrıca, hızla değişen dünyada yeni toplumsal düzenin sağlıklı işleyebilmesi için değerlerin de bu

tür düzenlemelerle uyumlu olması gerekmektedir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir (Bilgin, 1995: 83). Değer, sözlük anlamıyla bir varlığın ve bir olayın insan için önemini belirleyen inançtır. Genellikle bireylerin geliştirdiği tek değerden değil, değerlerden söz edilir. Bunun nedeni insanın her nesneye ya da olaya bir değer biçmesidir (Başaran, 1991: 242).

“Değer” teriminin iktisattan etiğe geçmiş bir terim olduğu söylenir (Hartmann: 259 Akt; Kuçuradi, 1971: 54). Gerçekten de değer, şimdiye kadar ortaya konmuş ekonomik görüşlerin belli başlı kavramlarından biridir. İktisadın bir terimi olan değer insan emeğinin ürünüyle, nesnelere ve parayla ilgilidir; “kullanım ve değiş- tokuş” değeri anlamlarında kullanılır. Bir nesnenin – ve bu nesnenin bir mal olması veya bir mal sayılması şarttır- “kullanım değeri” inden, onun “maddi” bir ihtiyacı karşılaması bakımından faydası kastedilir; “değiş- tokuş değeri” neden ise onun satın alınabileceği başka şeyler, - para olgusunu da hesaba katarsak fiyatı anlaşılır (Kuçuradi, 1971: 54).

Sosyolojik açıdan kısaca “kişiye ve gruba yararlı, kişi ve grup için istenilir, kişi ve grup için beğenilen her şey “değere sahip olduğu” ileri sürülebilir. Böylece mesela eğitimin, bir değer taşıdığı kadar kendisinin de bir değer olduğu söylenebilir (Fichter, 1996: 142). Fichter, sosyal değerleri incelerken şu üç ögenin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bunlar:

1. Bizatihi bir değer olan nesnenin kendisi,
2. Nesnenin sosyal gereksinimleri karşılama kapasitesi ve
3. İnsanların bu nesneyi, tatmin vermesi ve tatmin verme kapasitesinden dolayı takdir etmesi.

Natüralist sosyolog Perry, General Theory of Value (1926) ve Realms of Value (1954) adlı eserlerinde değerleri; insanların ilgileri, ilgi objeleri, ilgilerin cinsi, miktarı ve yoğunluğu çerçevesinde açıklayabileceğimizi söylemektedir (Özensel,

2003: 227). Bu tanıma göre herhangi bir şey pozitif ya da negatif ilgi kaynağı olursa insan için değer taşır ve ona bir değer atfedilir. Aynı zaman diliminde hem pozitif hem de negatif ilgi kaynağı olan bir şey için ise, hangi ilgi ağır basarsa o şeyin değeri ona göre belirlenir.

Ludenberg, Schrag ve Larsen ise değerleri, açıklamış beğeni dizgelerinden çıkarılan ve arzuya değer şeyleri belirten kavramlar olarak tanımlamışlardır (Tezcan, 1993: 94). Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler ayrıca, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir (Erdem, 2003: 56).

Değer kavramını (Özgüven, 2004: 350) şu şekilde ifade etmiştir:

“Değer kavramı bazen yaşam biçimleri arasındaki tercihler, bazen insanın dünyadaki yeri ile ilgili temel sayıtlılar, bazen herhangi bir ihtiyacın, tutumun ya da arzunun hedefi, bazen ise kültürel değer ve sosyal değer gibi oldukça farklı ve değişik şekillerde algılanmaktadır. Değer kavramı bazen de belli bir kültürel yaşantıyı paylaşan insanların belirli ihtiyaç, istek, tutum ve davranışlarının uygun olup olmadığının tayininde kullanılabilecek ortak ölçütler gibi düşünülmektedir. Bazı hallerde de değer kavramı bir ahlâki kavram olarak algılanmakta bir grubun tüm bireylerinin kabul ettiği genel ahlâki inançlar olarak açıklanmaktadır. Değerler bireyin tutumunun temel yapısını oluştururlar. Değerler bireyi belirli hedefleri çeşitli seçenekler içinden tercih etme yönünde zorlayan kararlı güdülerdir. Değerler, herhangi bir kişi, fikir ve objeye yönelik olarak neyin iyi, doğru, güzel, yararlı ve akıllıca olduğu hakkında oldukça kararlı toplumsal ölçütlerdir. Bu kavram ile ilgili başka bir tanım da, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamının sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâki ilke ya da inançlar olarak ifade edilmektedir. Bu tanımlara dayanılarak değerlerin dört temel özelliği olduğu söylenebilir:

1. Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için iyi olduğuna inanılan ölçütlerdir.

3. Bilinç, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Bireyin bilincinde yer eden ve davranışı yönlendiren güdülerdir”.

Değer, arzu edilen, ihtiyaç duyulan şeye karşı beslenen amaçtır. O bir şeyin arzu edilebilir, arzuya sayan olduğuna dair sahip olunan inançtır (Bolay, 2004). Bununla birlikte değer hükmü bir şeyin arzu edilebilir ya da edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değer de bir şeyin arzu edilebilir ya da edilemez olduğu hakkındaki inançtır (Güngör, 1993: 14). Değerlerin insan davranışlarını ve tutumlarını yönlendiren genel standartlar olduğunu anlaşılmaktadır. Değerler kendi içlerinde hiyerarşi oluşturur ve etkileşim sonucunda değişime uğrarlar (Akbaş, 2004: 46).

Sosyal bilimciler ve felsefecilerden sonra son yıllarda değerler, eğitim bilimcilerin de araştırma konusu olmuştur. Değişen ve gelişen dünyada değerlerin eğitimi önemli bir konu olma durumundadır (Şen, 2007: 4).

Değerler, tutum ve inançlar gibi üç boyutludur. Değerlerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor boyutu bulunmaktadır. Değerlerin bilişsel yönü, değerlerin farkına varmayı ve kavrayarak nerede kullanacağını bilmeyi kapsar. Değerlerin duyuşsal boyutunda ise iyi kötü, olumlu olumsuz gibi yargılar ve duygusal tepkiler vardır. Psikomotor boyutta ise bilişsel ve duyuşsal yönden meydana gelen öğrenmelerin davranışlara yön vermesi söz konusudur. Değerin davranışlara dönüşebilmesi için bilişsel ve duyuşsal yönünün tamamlanması gerekir (Akbaş, 2004: 45).

2.3. Değerlerin Kaynakları

Sosyologlar için sosyal kişi ve bu kişinin davranış örüntüleri sosyolojik incelemenin başlangıç noktasıdır. Sosyologlar için değerler, insanoğluyla bağlantılı olması dışında, hiç bir anlama sahip değildir. Bazı kişileri diğer kişilerden daha önemli ve değerli kılan nedir? Niçin tüm sosyal ve kültürel olgular sadece insanoğluyla ilintili oldukları için değere sahiptir? İşte burada değerlerin kaynağına ilişkin bu sorular iki düzlemde şu şekilde analiz edilmiştir.

Sosyal statü, yani kişni başkalarınca değerdendirilmesi ister başarma ister atfedilme yoluyla olsun, bireye *dışardan* gelir. Bunlar bireyin kontrol edemeyeceği değere koşulları ve ortamlarıdır. Kısaca değerdelerin kaynağı sosyal kişinin dışındadır.

İyi bir aileye mensup olmadan dolayı kişiye gösterilen sosyal saygınlık, kişinin sahip olduğu servetin büyüklüğünden kaynaklanan yüksek değeri kişiye dışarıdan aktarılmıştır. Sosyal saygınlık kişinin işlevsel rolüne, eğitimine, eğitimimin tipine ve hatta bazen sahip olduğu fiziksel niteliklerine yakıştırılır. Bütün bunların kaynağı kişinin kültürel çevresinde bulunmaktadır. Tüm bu değeri olarak görülen özellikler, bireyi çevreleyen kültürün içeriğinin bir parçasıdır.

Bunların yanında değerdeler kaynağının ikinci düzlemini oluşturan, kişiye *içsel* olan sosyal değeri kaynakları da vardır. Kişinin davranışlarıyla değerdendirilmesi, iyi hareketleri için övülmesi, kötü hareketleri için azarlanması da kişinin sosyal değerdendirilmesinde bir temel oluşturur. Kişisel dokunulmazlık hakkı, sorumluluk ve onur toplumdan kökenlenmez ve bireye dışardan aktarılmaz.

Toplumun içsel kaynağı tanıyıp değerdendirmesi tarih boyunca süren uzun bir mücadelenin sonucudur. Bazı kişiler diğerdelerini köleleştirdiğinde, onların onurunu hiçlediğinde veya onları utanç verecek düzeyde sömürdüğünde, kurbanlarının insandan daha aşağı yaratıklar olduğunu ileri sürerek kendilerini haklı çıkarmaya çalışmışlardır. Ancak günümüzde her toplumda insanların içsel bir değeri sahip oldukları kabul edilmektedir (Fichter, 1990: 143–144).

Değerdeler genetik olarak aktarılmazlar, sosyal rollerle öğrenilerek ileriki kuşaklara aktarılırlar. Sosyal roller içinde mesleki, cinsel, sosyal, kişisel gibi kimlik yapıları da yer almaktadır. Değerdeler çeşitli sosyal rollerde bize neler yapmamız gerektiğini söylemektedir.

Örneğin, cinsel kimlikle ilgili değerdeler kız ve erkek çocuklarında farklı olur. Bir erkek için cesaret, azim, sebat ve soğukkanlılık önem verilen değerdeler olurken kızlar için koruyuculuk, duygusallık ve bağıllık daha önemli değerdeler olarak karşımıza

çıkar. Değerlerin oluşmasında sosyal destekler ve pekiştireçler önemlidir. Bir değer diğer insanlar tarafından onaylanır ve takdir görürse bireydeki etkisi yüksek olur. Değerler arkalarındaki toplumsal destekleri kaybettikçe değişmeye veya etkisiz olmaya başlamaktadır (Sarı, 2005: 77).

2.4. Değerlerin Özellikleri

Son yıllarda değerler konusunda çalışmalar yapan Schwartz ve Bilsky değerlerin özelliklerini şöyle belirtmişlerdir (Akt; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60):

1. Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hakbilirlik, yardımseverlik) ilişkilidirler.
3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.
4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.
6. Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir.

Değerlerin insan davranışlarını ve tutumlarını yönlendiren genel standartlar olduğunu anlaşılmaktadır. Değerler kendi içlerinde hiyerarşi oluşturur ve etkileşim sonucunda değişime uğrarlar (Akbaş, 2004: 46).

Ural (2008: 8) değerlerin birbirleriyle olan ilişkilerinden kaynaklanan ve zaman içinde değerlerde meydana gelen değişimleri şu özelliklerle ifade etmiştir:

Ekonomi, siyaset, aile, hukuk, eğitim, din alanında oluşan değişimler bireylerin kişilik yapılarının da değişmesine sebep olmaktadır. Değerlerdeki köklü değişiklikler toplumsal özellik değişimlerine kadar yol açabilmektedir. Değerler birbirini etkileyen aynı zamanda da etkilenen özelliğe sahiptir. Sevgi, saygı, hoşgörü, yardımseverlik gibi değerleri birbirinden ayrı düşünmek doğru değildir. Bu değerler arasında karşılıklı bir ilişki vardır.

Değerler kalıtımsal değildir. Değerler bir sonraki kuşağa sosyal rollerle öğrenilerek aktarılır. Değerler, aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenilir.

Değerler arasında kesin bir sınır çizgisi çekmek de mümkün değildir. Değerler birbirinden bağımsız düşünülemez. Değerler durağan değildir. Değişkenlik özelliği vardır. Değerlerdeki değişim birdenbire değil, zaman içerisinde oluşmaktadır.

Toplumsal yapıyı oluşturan ekonomi, siyaset, aile, hukuk, eğitim, din gibi temel kurumların hepsi kendisine ait değerleri de içerir. Ancak nasıl bu kurumların işleyişini birbirinden bağımsız düşünemiyorsak, değerleri de birbirinden bağımsız düşünmek mümkün değildir (Özensel, 2003: 228).

Değerler arasında da bir üstünlük ve öncelik münasebeti vardır (Güngör, 1993: 23). Değerlerin üstünlük sırası kişiden kişiye hatta toplumdan topluma değişebilmektedir. Bu durum her toplumun kendi ile anılan bazı üstün değerleri benimsemesini sağlar. Aile birliğine önem verme, misafirperverlik ya da bağımsızlık Türk toplumunun simgesi haline gelmiş bazı değerlerdendir.

Değerler paylaşırlar, kişilerin çoğunluğu değerler üzerinde uzlaşmıştır. Değerler, o toplumu meydana getiren bireyler tarafından uzlaşma sağlanarak meydana getirilmiştir. Gelenek, görenek, örf ve adetler bu duruma örnektir (Özgen, 2005: 10).

Değerlerin oluşmasında sosyal destekler ve pekiştireçler önemlidir. Bir değer diğer insanlar tarafından onaylanır ve takdir görürse bireydeki etkisi yüksek olur. Değerler

arkalarındaki toplumsal destekleri kaybettikçe değişmeye veya etkisiz olmaya başlamaktadır (Sarı, 2005: 77).

2.5. DEĞERLERİN SINIFLANMASI

Literatürde değerlerle ilgili farklı sınıflamaların bulunduğunu görmekteyiz. Bu sınıflamalardan en çok kabul edilen sınıflamalardan birini Spranger (1928) yapmıştır. Bu sınıflama Allport, Vernon ve Lindzey (1951) tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür. Spranger yaptığı çalışmalar sonucunda değerleri altı grupta toplamıştır. Rokeach (1973) ise, değerleri iki grupta toplamıştır. Yaşamın temel amaçlarını gösteren değerleri amaç değerler, bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak davranışları ise araç değerler olarak tanımlamıştır. Schwart ise değerleri güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik gibi on farklı grupta incelemiştir. Bu on farklı grupta 56 değer bulunmaktadır. Fichter ise değerleri sosyal kişilik, toplum ve kültür açasından üç farklı grupta sınıflandırmıştır. Aşağıda bu sınıflamalar hakkında bilgi verilmiştir.

2.5.1. Spranger Değer Sınıflaması

Psikolojide değer testi ilk defa Spranger (1928) tarafından kullanılmıştır. Spranger deneklerini her birinde hâkim olan değerlere göre şahsiyet tiplerine ayırmış ve herkesin altı temel değer tipinden birine girebileceğini söylemişti. Bunlar, Estetik, Teorik (Bilimsel), Ekonomik, Siyasi, Sosyal ve Dini değer gruplarıdır. Bu değer sınıflamaları daha sonraki yıllarda Allport ve arkadaşları tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür. Bu altı değer gruplarının açıklamaları aşağıda verilmiştir (Güngör, 1993: 90).

Tablo 1.1. Spranger Değer Sınıflaması

Değerler	Özellikleri
1.Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir
2.Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder.
3.Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir
4.Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
5.Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
6.Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir, bencil değildir.

Kaynak: Güngör E. (1993) Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar

2.5.2. Rokeach Değer Sınıflaması

Rokeach (1973) ise, değerler üzerindeki çalışmaları sonucunda değerleri amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler yaşamın temel amaçlarını (Örneğin, rahat bir yaşam, mutluluk, eşitlik, ulusal güvenlik vb.), araç değerler ise bu amaçlara ulaşmada kullanılacak davranış tarzlarını (örneğin, hırslı, neşeli, bağımsız, sevecen vb.) kapsar. Amaç değerler kendine saygı, zevk ve başarılı olma gibi kişisel değerler olabileceği gibi barış içinde bir dünya, ulusal güvenlik ve özgürlük gibi toplum merkezli olabilir. Araç değerler dürüst, sevecen gibi kişiler arası ilişkileri düzenleyen ahlaki değerler olabileceği gibi bireyin kendini gerçekleştirme yardımcı olan yaratıcı, mantıklı entelektüel gibi yeterlilik değerleri de olabilir (Bilgin, 1995: 84).

Tablo 1.2. Rokeach Değer Sınıflaması

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcı
Başarılı olma	Cesaretli
Bilgelik	Dürüst
Dini olgunluk	Entelektüel
Eşitlik	Geniş görüşlü
Gerçek dostluk	Hırslı
Güzellikler dünyası	İtaatkâr
Heyecanlı verici bir yaşam	Kendini kontrol eden
İç huzur	Kibar
Kendine saygı	Kendine hakim
Mutluluk	Mantıklı
Gerçek dostluk	Neşeli
Özgürlük	Sevecen
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi
Sosyal kabul	Temiz
Ulusal güvenlik	Yardımsaver
Zevk	Yaratıcı olma

Kaynak: Bilgin N. (1995) Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar

Benzer bir şekilde Ünder (1995: 294) değerleri ahlak felsefesinde özsel / intrinsic)-araçsal / instrumental) olarak ikiye ayırmıştır. Bu ayrıma göre, başka bir şeye ulaşmak için bir araç olarak değil, kendisi için istenen şeylere, *özsel* (intrinsic), başka bir şeye ulaşmak için araç olarak istenen şeylere *araçsal* (instrumental) değerler denir. Özsel değerler, yaşama anlam katan, kendisi için yaşanan değerlerdir. Araçsal değerler ise özsel değerleri belirli verili koşullarda gerçekleştirmeye yarayan değerlerdir. Değerler hiyerarşisinde özsel değerler araçsal değerlere göre daha üstündür ve daha derin bir bağlılık gerektirir. Araçsal değerler ise bu tür derin bir bağlılık gerektirmez. Bir araç değerinin yerine onun gördüğü işi daha etkin bir biçimde yapabilecek başka bir değer konabilir. Ve böyle bir değiştirme fazla gerilime yol açmaz. Örneğin, bir araba yerine başka bir araba kullanılabilir. Fakat özsel değerlerden vazgeçmek, onların yerine başka bir şey koymak zordur ve derin duygusal gerilimlere, anlam sorunlarına yol açar. Örneğin ulusal bağımsızlık, dürüstlük, kişisel onur gibi değerler hep üstündür. Bu tür değerlerin modası geçmez ya da kolay kolay geçmez. Kişisel onurundan, bağımsızlıktan vazgeçmek, insanın

duygu ve kişisel dünyasında derin krizlere yol açar.

Özlem (2002: 284), felsefe tarihindeki öznelci ve nesnelci bakış açılarına göre farklı değer sınıflandırmalarını birleştirmiştir. Her iki açıdan yapılan sınıflandırmalarda yer alan değer çeşitleri şunlardır:

Tablo 1.3. Değer Sınıflandırması

1. Hazcı (Hedonist) Değerler	Olumlu: haz, olumsuz: acı
2. Bilgisel Değerler veya Bilgi Değerler	Olumlu: doğru, olumsuz: yanlış
3. Ahlaksal Değerler	Olumlu: iyi, olumsuz: kötü
4. Estetik Değerler	Olumlu: güzel, olumsuz: çirkin
5. Dinsel Değerler	Olumlu: sevap, olumsuz: günah

Kaynak: Özlem D. (2002) Değerler Sorununda Nesnelcilik/Mutlakçılık ve Öznelcilik/Rölatizm Tartışması Üzerine

2.5.3. Schwartz Değer Sınıflaması

Schwartz ise Rokeach'ın değer sınıflaması üzerinde çalışarak değerleri 10 temel değer tipi olarak gruplamıştır. Tüm gruplarda bulunan değer sayısı 56'dır. Schwartz değer grupları ve listesi aşağıda verilmiştir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 61).

Aşağıda verilen değer tipleri kendi içinde iki ana boyut üzerinde gruplandırılmıştır. İlk boyutta güvenlik, uyma ve geleneksellik değer tipleri muhafazacı yaklaşım olarak, özyönelim ve uyarılım ise yeniliğe açıklık olarak adlandırılmıştır. İkinci boyutta ise evrensellik ve iyilikseverlik değer tipleri özaşkınlık, güç ve başarı ise özgenişletim olarak isimlendirilmiştir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 63).

Tablo 1.4. Schwartz Değer Sınıflaması

Değer Grupları	Değerler
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, Otorite sahibi olmak, Zengin olmak, Toplumdaki görüntümü koruyabilmek, İnsanlar tarafından benimsenmek
Başarı (achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, Yetkin (muktedir) olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak , Zeki olmak.
Hazcılık (hedonism):Bireysel zevke ve hazza yönelim	Zevk, Hayattan tat almak
Uyarılım (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Özyönelim (self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, Bağımsız olmak, Kendine saygısı olmak,
Evrenselcilik (universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyaya barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya , Doğayla bütünlük içinde olma, Çevreyi koruma,İç uyum
İyilikseverlik (benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak, Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anamlı bir hayat, Alçak gönüllü olmak.
Geleneksellik (tradition): Kültür ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, İlimli bir hayat (Dünyevi işlerden el ayak çekmek), Mahremiyet
Uyma (confirm) : Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsa beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlanması	Kibarlık, İtaatkâr olmak, Anne-Babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek
Güvenlik (security): Toplumun var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek, Bağlılık duygusu, Sağlıklı olm

Kaynak: Kuşdil E. ve Kağıtçıbaşı Ç.(2000) Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Scwartz Değer Kuramı

2.5.4. Fichter Değer Sınıflaması

Fichter, (1996: 148)' e göre: “Sosyal değerler toplumun tabaklaşma sistemine olduğu kadar davranış örüntülerine, sosyal rollere ve sosyal süreçlere de yakından bağlıdır.” Fichter, değerleri sosyal kişilik, toplum ve kültür gibi iç içe ve çakışık olan üç bakış açısından sınıflandırmıştır.

Tablo 1.5. Fichter Değer Sınıflaması

1. Zorlayıcılık Dercesine Göre Sınıflama	Değerler sosyal kişiliği etkileme derecesine göre düzenlenmiştir. Kişini bilinçli olarak kabul ettiği içselleştirilmiş, moral açısından en güçlü değerler bulunur.
2. Süreklilik Gösteren Ortaklaşa İşlevler Temelinde Sınıflama	Kişi ve gruplar arasında işbirliği kurulmasında bazı değerler, diğerlerinden daha önemlidir. Bu temeldeki en yüksek değerler toplumun sürekliliği ve kamu refahı için neyin istendiğine ve hatta neyin önemli olduğuna işaret ederler.
3. Kurumsal İşleve Göre Sınıflama	Bir toplumdaki değerlerin sistematik analizi sonunda, her temel kurumda kullanılagelen bir değer dizgisinin varlığı saptanabilir. Genellikle değerleri dini, siyasal, ekonomik ve benzeri açılardan ayırırız.

Kaynak: Özensel E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer

Değerler, ayrıca grup ölçekli değerler ve bireysel değerler olarak da tasnif edilebilir (Kilby, 1993 Akt: Özensel, 2003: 230). Buna göre grup ölçekli değerler grup yapısının bir parçasıdır. Grup içerisindeki kurallar ve normlar grubun değerlerini teşkil eder. Genel olarak paylaşılan değerler grup dinamiğinin özünü oluşturur ve grubun içsel bağlarını kuvvetlendirir. Söz gelimi bir sporcu grubunun ya da bir bilim adamı grubunun farklı türden grup değerleri vardır. Sporcular için fair play önemli bir grup değeriyken bilim adamları için özgür araştırma bu tür bir özellik arz eder. Grup ve toplum ölçekli değerler ve inançlar her birimizin beşerî var oluşu için bir

temel sağlarlar. Onlar, bu düzeyde neyin gerçek, neyin iyi ve olması gereken olduğunu bize söylerler. Bu sayede bizler hayatı anlamlı kılmaya çalışırız ve hayatın gerçeklerini bunlara göre belirleme çabası içinde oluruz.

Ayrıca grup ve kültür ölçekli değer ve inançlar bize neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu göstererek motivasyonel davranışlarımız için gereken motivasyonları üretirler. Grup değerleri ayrıca sürekliliğin ve güvenliğin de kaynağıdır (Kluckhohn 1951 Akt: Özensel, 2003: 230).

Bunların yanında tüm toplumların benimsediği ve evrensel boyut kazanan küresel değerler mevcuttur. Değerim kültürü mevcut değerler dışında yeni değerlerin de ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Doğan, 2007: 314).

Toplumsal değerleri değerime zorlayan küresel değerler şunlardır: *Bilgi, rekabet kültürü, verimlilik, toplam kalite, demokrasi, insan hakları, serbest piyasa ekonomisi ve birey*. Küresel değerler toplumsal değerler gibi göreceli olmayıp evrenseldir. Ancak etki ve işlev bakımından toplumun seçim hakkıyla sınırlıdır. Toplumlar ya küresel değerlerin oluşturduğu bir dünyada yer alırlar ya da bu dünyanın dışında kalırlar (Doğan, 2007: 316).

2.6. DEğerLERİN İşLEVLERİ

Değerlerin toplumsal yaşam içinde önemli özellikleri ve bu özelliklere bağlı olarak yerine getirdiği çeşitli işlevleri vardır (Özensel, 2003: 230). Fichter (1990: 150-151) değerlerin işlevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir kültürdeki değerlerin amacının ne olduğu, değer teriminin anlamından kolaylıkla anlaşılabilir. Değerler kavramsal olarak bilinirler, coşkusal olarak yaşatılırlar, ortaklaşa paylaşılırlar, ciddiye alınırlar ve uslamlama normları gibi kullanılırlar. Değerler sosyal eylemin ve dşuncenin hedefi veya nesnesi değildir. Değerler aranan şeyin kendisi değildir, fakat aranan şeyleri önemli kılarlar. Kişiler değerleri, hedef ve nesnelerin yolunu işaret eden

normlar ve ölçütler olarak kullanırlar. Sosyal değerler belli sosyal sonuçlara yol açar. Bu sosyal sonuçlar, sosyal değerlerin genel işlevleri olarak terimlendirilebilir.”

1. Değerler kişilerin ve birlikteliklerin sosyal değerini yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılırlar. Tabakalaşma sistemini olanaklaştırırlar. Bireyin çevresindekilerin gözünde “nerede durduğunu” bilmesine yardım ederler.
2. Değerler kişilerin dikkatini istenilir, yaralı ve önemli olarak görünen, kültür nesnelere üzerinde odaklaştırır. Çok değerli bir nesne her zaman birey veya grup için “en iyi” olmayabilir. Fakat o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesinin o nesne için çaba gösterilmesine yol açtığı da bir gerçektir.
3. Her toplumdaki ideal düşünme ve davranma yollarına, değerler tarafından işaret edilir. Değerler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışın âdeta şemasını çizerler. Böylece kişiler de hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.
4. Değerler, kişilerin sosyal rollerini seçmesinde ve gerçekleştirmesinde rehberlik ederler. İlgi yaratırlar, cesaret verirler. Böylelikle de kişilerde çeşitli rollerin gerekliliklerinin ve beklentilerinin, birtakım değerli hedefler doğrultusunda işlemekte olduğunu kavramış olurlar.
5. Değerler, sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir. Değerler ayrıca onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar.
6. Değerler, dayanışma araçları olarak da işlevde bulunurlar. Kişiler aynı değeri güden kişilere doğru çekimlenirler. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir.

Özensel’ in (2003: 230-231) Gökçe’ den aktardığı değerlerin işlevleri şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Sosyal değer, temel seçici oryantasyonun standardıdır. Yani bu bağlamda değer(ler) bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütüdür. Bu bakımdan değer, sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir.

2. Değer(ler), kültürel olarak şekillendirilmiştir ve aynı zamanda kültür üzerinde de yönlendirici olarak etki etmektedir. Bu bakımdan değerler, belli bir kültürün gelişme süreci içinde şekil almaktadır. Bu da genel olarak sembol, moral ve estetik normlar, davranış şekilleri olarak belirginleşir. Bu açıdan değerler kültürün esasını oluşturmaktadır.
3. Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir. Yani sosyalleşme sürecinde değerler kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenilmektedir. Kısaca, kişinin şahsiyet yapısına entegre olmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak değerler kişinin şahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir.
4. Değerler, sosyal bir boyuta sahiptirler. Yani değerler hem zihinsel (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de hissî-duygusal yönü belirten ifadelerdir. Sosyal değerler belli sosyal sonuçlara yol açarlar. Bu sosyal sonuçlar edebiyatta sosyal değerlerin işlevleri olarak adlandırılmaktadır.

2.7. DEĞERLER EĞİTİMİ

Değer, eğitimin konusu mudur? Bu sorunu yanıtı kuşkusuz evet olmalıdır. O halde iyi düzenlenmiş eğitim çalışmaları ile bireylere değerler konusunda etkili bir eğitimin yapılması büyük önem taşımaktadır.

Sosyal bir varlık olan insan, “toplumu içerisinde yaşamak ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, davranış biçimlerini dikkate almak zorundadır” (Doğan, 1993: 13). Sosyal yaşama uyum ise hayat boyu eğitimi gerektiren bir süreçtir.

Değer eğitiminde akla gelen iki önemli konu vardır. Bunlar; değerlerin öğretilbilirliği ve değerlerin benimsenerek benimsetilmesidir. Değerlerin öğretilbildiği, bunun çocukluktan başlayıp yoğunluğu azalan şekilde hayat boyu sürdüğü bilinir. Çünkü öğrenme yaşam boyu sürer ve her öğrenilenin değerlerle bir bağı muhakkak bulunur. Yeni öğrenilenler ya bir değeri pekiştirir ya da yeni bir değere işaret eder (Tokdemir, 2007: 31).

Değerler, bir toplumun varlık yokluğu üzerinde bu derece tesirli ise değerlerin eğitimi ve öğretiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Birçok ülkede veliler, eğitimciler, dinî kurumlar, sivil toplum örgütleri bireylerin değerlerini geliştirmeye ve bireylere değerlerin eğitimi/öğretimi vermeye çalışırlar (Aral, 2008: 16).

Şunu ifade edelim ki, değer eğitimi, topyekûn modelin (çerçevenin) sadece bir parçası olarak ele almak yanlıştır. Değer, eğer eğitim söz konusu ise ve tabiri yerinde ise modelin ruhudur (Aydın, 1995: 253). Değer eğitimi eğitimin çok yönlü bir bileşenidir. Eğitim belli bir toplumun idealine yönelik değerler sistemini bireylere iletmede rol oynamaktadır.

Temel insanî değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek aile, toplum ve okulun başlıca misyonları arasındadır (Ekşi, 2003: 79). Değerlerin temeli öncelikle aile ortamı içerisinde atılır. Anne babaya hürmet, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, doğruluk, dürüstlük, adil ve güvenilir olmak gibi değerler öncelikle aile ortamı içerisinde yer bulurlar.

Değerlerin öğrenilmesi sosyal bir öğrenmedir. Çocuğun gördüğü ilk sosyal kurum da aile olduğu için çocuğun değer sisteminin oluşmasında aile önemli bir yere sahiptir. Ailede değerler model alma ve anne babayı taklit etme şeklinde oluşmaya başlar. Çocukların davranış ve tutumlarının sonucunda çevrelerinden gördükleri tepki ve yorumlarla gelişir. Geçmişte değerlerin çoğu aile içinde yaşantı ile aktarılırken, artık sadece yaşantı yeterli olmamakta anne babaların bu konuda bilinçli çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Değerlerin öğrenilmesi aşamasında ise; değerlerin öğrenilmesi daha ziyade rol öğrenmesi şeklinde bir sosyal öğrenmedir. Herkesin toplum içinde bir mevkii (kız, erkek, memur, tüccar, evli, dul, genç vs.) ve bu mevkii içinde toplumun uygun gördüğü roller vardır. Şu halde biz bulunduğumuz mevkide, o mevkideki insanların neler yapması, neler düşünmesi, nelere kıymet vermesi vs. gerektiği hakkındaki bilgilere sahip oluruz. Bir erke olarak cesaret, azim ve sebat, soğukkanlılık bizim

değer verdiğimiz vasıflar olur; bir genç kız iffetli kalmanın büyük bir değer olduğunu öğrenir. Bu değerlerin arkasında toplumun desteği buldukça bizde kuvvetle yer eder, fakat bu destek zayıflayınca bu değerler değişmeye ve bozulmaya müsaittir (Güngör, 1993: 50).

Okul, değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşama ve öğrenme alanıdır (Aktan ve Turan, 2008: 230). Değer öğretimi okullarda bir program ve plan dâhilinde yapılır. Değerlerle ilgili amaçlara ulaşmak için belli bir yolun izlenmesi gereklidir. Değerlerin öğrencilere aktarılması sırasında bir yol, usul, sistem takip edilmediği sürece başarıya ulaşmak zordur.

Eğitim, bireyi topluma yararlı hale getirme olarak tanımlandığında okulların değer öğretimini öne çıkarılmış olur. Küçükahmet'e (2004: 2) göre, okullar çocuğun doğal eğitimcilerinin (aile, komşu, çevre) eksik ve hatalı öğretimlerini gerçek eğitimciler yoluyla düzeltir. Kısaca okullar çocuk üzerinde oluşabilecek olumsuz etkileri ortadan kaldırarak onu yeniden toplumsallaşma sürecine sokar. Bu süreç ise, topluma yeni katılan bireyin toplumsal değerler aracılığıyla topluma faydalı hale getirilmesidir.

Ülken (2001: 262), eğitimde verilmesi gereken değerleri üçe ayırmıştır. Bunlar içkin (teknik-sanat, fikir) değerler, aşkın (din, ahlâk) değerler ve normatif (dil, hukuk, iktisat) değerlerdir. Bu üç değer alanında içkin değerler duyulara, aşkın değerler duyular ve duygulara, normatif değerlerse duyular ve duygular yardımı ile kavramlara dayandırılmıştır. Bu her üç değer alanının da özellikle ortaöğretimde öğretilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Değer ve ahlâk eğitimi, duyuşsal alana hitap eder ve öğrencilerde tutum değişikliğini hedefler. Tutum değişikliğini gerçekleştirebilmek için öğrencinin, kendisine verilen bilgileri içselleştirmesi önemlidir. Bu da bilgiyi kabullenme, kendine mal etme ve sahiplenme süreçleri ile ilgilidir (Yılmaz, 2003: 121).

Toplum olarak; elverişli her fırsatı, özellikle de okulları, belirli değerlerin öğrencilere verilmesi için kullanmak zorundayız ve bunun sebeplerini ise üç başlık

altında toplayabiliriz (Bishop, 1993: 10).

1. Toplumda çeşitli sosyal ve suç ile ilgili problemlerin artması faydalı değerlerin yeterince elde edilemediğini otaya çıkarmaktadır.
2. Toplumsal değerlerimizde bir belirsizlik vardır ve bu belirsizlik tarihimizden gelen uygun değerlerimizin yıpranmasına sebep olmaktadır.
3. Akranlar arası olumsuz baskı, medya'nın kötü etkisi ve boşanma oranının artması gibi sebeplerle aile yapısı gittikçe zayıflamaktadır.

Bu perspektiften hareketle okulların temel iki amacından bahsetmek yanlış olmaz:

1. *Akademik açıdan başarılı,*
2. *Temel değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi* (Ekşi, 2003: 79).

İlköğretimde istenilen değer ve davranışların kazandırılması, ilköğretim genel amaçları doğrultusunda belirlenmiş ders programları yoluyla gerçekleşir. Ders kitapları ise, “ eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda, öğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgilere öğrencelere sunan ve öğrenme hızlarına uygun çalışma olanağı sağlayan öğretim materyalleri olarak nitelendirilmektedir (Toprak, 1993: 6).

Günümüzde değerler eğitiminde göz önünde tutulması gereken en önemli unsurlardan birisi, geniş halk kitlelerine ulaşılmasında ve toplumsal yapının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahip olan medya kuruluşları ve onların uygulamaları sonucunda ortaya çıkan popüler kültürdür.

Artık insanların sosyal çevresinde sadece aile ve okul değil, televizyon, bilgisayar oyunları, sinema, dergi, internet, oyuncaklar ve reklamlar aracılığıyla bütün dünya çocuklarımızın sosyal çevresi olmuştur. Aile ve okul tarafından verilen değerlerle televizyon ve dış dünyanın verdiği değerler çoğu zaman farklılık göstermektedir. Bu noktada anne babaların işleri daha da zorlaşmaktadır. Hızlı ve baş döndürücü şekilde değişim içinde olan değerler, bunlarla baş etmek zorunda kalan ve değer karmaşası yaşayan çocuklar için değer aktarımı çok daha önemli bir hale gelmiştir.

Televizyonların ve diğler basın-yayın organlarının farklı değer yargıları arasında seçim yapmak zorunda bırakan programlar ve yazılar yayınlaması, öğrencilere okul kültürü içerisinde arzu edilen değerlerin kazandırılmasını güçleştirmektedir (Sanchez, 1998: 2).

Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan soğuk savaş süreci ve bu sürecin yarattığı altmışlar ve yetmişlerde meydana gelen değişimler, değer ve ahlâk eğitiminde yeni anlayışlar ortaya çıkarmıştır. Geleneksel değerlerin basit bir şekilde öğretimi ve model alma yoluyla verilmesi yerine öğrencilerin kendi değerlerini aydınlatmalarında ve değer analizi becerileri kazandırmada öğretmenlere rehberlik görevi verilen bir ahlâki anlayış hâkim olmuştur. Doksanlarda ise özellikle ergenlerde uyuşturucu kullanımı suç artışı, ırksal ve etnik düşmanlıklar nedeniyle sosyal karışıklıkların dünyada kendini göstermesi üzerine okullarda gençlerin değer ve ahlâk konularında eğitilmeleri konusunda bir çaba içine girilmiştir (Kirschenbaum, 1995:4-5).

Sonuç olarak değer eğitimi, formal eğitim içerisinde verilmesi gereken, yeni nesillerin kişilik gelişimine, toplumsallaşmasına katkı sağlayan bir alandır. Değer eğitime ilişkin birçok yaklaşım tanımlanmakla birlikte, değerlerin kazandırılmasının oldukça zor olduğu ifade edilmektedir. Evrensel değerlerin kazandırılmasında, bir bakıma öğrencilerin dünya görüşlerini oluşturmasında etkili olan kitapların, bu değerler yönünden nasıl bir görünüm arz ettiğinin ortaya konması, bu araştırmada bir problem olarak önemli görülmüştür.

Değerler eğitimi sırasında karşılaşılan sorunları en aza indirmek için ilk önce yapılacak olan şey, etkili bir değerler eğitimi programının hazırlanmasıdır. Program oluşturulurken okulları bu sürece mutlaka dâhil edilmeleri gerekmektedir. Bunun sağlanması için de okulların dolayısıyla öğretmenlerin;

- a. Program neyi içermeli?
- b. Değerler eğitimi aileleri nasıl içerecek?

- c. Hangi değerler öğretilcek?
- d. Program nasıl bir süreç izleyecek?
- e. Okullarda nasıl uygulanacak?

Sorularına cevap vermeleri sağlanmalı ve program verilen cevaplar göz önüne alınarak hazırlanmalıdır (Bishop, 1993: 7).

2.7.1. Değer Eğitiminde Yaklaşımlar

Çocuklar, içinde buldukları grupta hangi davranışın iyi ve doğru ya da kötü ve yanlış algılandığını ve insansın bunları gerçek hayatta nasıl yaşadığını öğrenmek ve yaşamak zorundadır (Beill, 2003: 17). Bu zorunluluk değer eğitiminde etkili yaklaşımlara duyulan ihtiyacı arttırmış ve yeni yaklaşımlar ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Değer eğitimi konusunda eğilimin artmasıyla birlikte pek çok değer eğitimi uygulamaları yapıla gelmiştir. Bunlar değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, ahlak eğitimi, vatandaşlık eğitimi, etik, kanun ilişkili eğitim, eleştirel düşünme, değer sınıflama, empati geliştirme, işbirliği becerileri, karar verme becerileri, yaşam becerileri, cinsellik eğitimi, uyuşturucu eğitimi ve din eğitimi adları altında yapılan uygulamalardır. Bunların bazıları hareket olarak nitelendirilse de aslında bu kavramlar bir hareketten ziyade eğitimsel uygulamalardır (Veugelers, 2003: 378).

Kırsxhenbaum (1995)' a göre değer eğitiminde ve ahlaki gelişiminde edinilmesi gerekli beceriler olarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, açık iletişim, dinleme, girişkenlik, akran baskısına direnme, işbirliği ve işbirlikli öğrenme, çatışma çözme, akademik beceri ve bilgi edinme, sosyal beceriler olarak sınıflandırılmaktadır.

Bailey' e göre değer eğitimini dört genel süreci kapsaması gerekmektedir ki bunlar: *akıl yürütme ve mantıklılığı teşvik etme, empati geliştirme, özsaygı geliştirme ve işbirliği geliştirmektir* (Akt; Doğanay, 2006: 264–266). Bu çalışmalar eğitimin nihai amacı olan değer kazandırma ve değer eğitiminde gerekli becerilere yönelik

çalışmalardır. Nitekim değer eğitimi sürecinin aşamaları bu süreçleri ve becerileri edindirmeye yönelik yaklaşımlarla düzenlenmelidir.

Değer öğretiminin nasıl yapılacağı konusunda pek çok fikir öne sürülmüş ve bu eğitimi sağlamak amacıyla pek çok yaklaşım kullanılmıştır. Bu yaklaşımlardan bir kısmı değer doğrudan öğretimine, bir kısmı da akıl yürütme, sorgulama ve yansıtıcı düşünme süreçlerine ağırlık vererek değerlerin bir düşünme ve karara verme süreci olarak kazanımına yönelik olarak kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlardan bazıları sınıf içinde ders programlarının içinde etkinlik olarak yer alırken, bir kısmı da okulun açık ve örtük tüm programını kapsamaktadır (Doğanay, 2006: 226).

Değerlerin öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalardan sonra bazı yaklaşımlar öne sürülmüştür. Carter, değerleri ve ahlâkı öğretmek için altı yaklaşım ortaya koymuştur (Bacanlı, 1999: 21). Bunlar:

- 1. Öğretici (inculcative):** Bu yaklaşım öğretilecek belli bir değer grubu kabul eder ve öğrencilere aktarır.
- 2. Klasik:** Tüm öğrencilere felsefe anabilim dalından seçimlik dersler sunar.
- 3. Yaşantısal:** J. Dewey tarafından ortaya atılmıştır ve istenen ahlâkî karakter için model olmak üzere bazı öğrenci liderleri belirlenir.
- 4. Gelişmeye-Yönelik:** Yaşantısal yaklaşımın kişiselleştirilmiş bir versiyonu gibi görünür ve öğrenciye gerçek/hali hazır dünyada değerleri sorgulamayı getirir.
- 5. Gelişimsel:** Piaget ve Kohlberg'in çalışmalarından türemiştir.
- 6. Meslek Öncesi:** Genel amacı bir ders boyunca (tam veya bir kredili) düzenli bir derste, öğrencileri değerlerle tanıştırmaktır. Okullarda değer öğretiminin hangi yolla yapılacağına ilişkin dört yaklaşımla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Bunun dışında okullarda değer eğitiminin nasıl yapılacağına ilişkin en çok bahsi geçen ve sınıf etkinliklerinde ders içinde uygulanabilme imkânının yüksek olduğu yaklaşımlar, değer telkin etmek, değer açıklamak, ahlaki muhakeme, değer analizi diye adlandırılan değer öğretim yaklaşımlarıdır.

2.7.1.1 Değer Telkin Etmek, Aşlamak

Ebeveynlerin kullandığı “*öğüt verme, doğrudan öğretim*” isimleriyle de anılan bu yaklaşım çok eski zamanlardan beri değer eğitiminde kullanılmaktadır.

Değerlerin öğretimini ve arzu edilen davranışlar için tutarlı desteklerin sağlanmasını içerir (Suh ve Traiger, 1999: 2). Bu yaklaşımın temel çıkış noktası, devamlı ve kalıcı değerlerin öğrencilere telkin edilmesi bir başka ifade ile asılanmasıdır (Yazıcı, 2007: 8).

Bu yaklaşımda “yeterince söyler ve gösterirseniz insanlar sonunda sizin istediğiniz gibi davranacaktır” (Welton ve Mallan’dan Akt; Akbaş, 2004: 71) varsayımı vardır. Bu yaklaşımda öğretmen ya da anne baba “çocuklar yalan söylemez (dürüstlük), büyüklerine karşı yüksek sesle konuşma (saygı), iyi bir öğrenci ödevlerini zamanında yapar (sorumluluk)” gibi sözlerle değerleri telkin yolu ile öğretmektedir. Öğretmenler yine vermek istedikleri değerlere ilişkin telkin yönü kuvvetli tarihsel ve kurgusal hikâye metinlerini sınıfta işleyebilir.

Öğrencilere; pekiştirme verme, buldurma, canlandırma ve modeller aracılığıyla arzu edilen değerlerin telkin edilerek kazandırılmasına çalışılır (Fernandes, 1999: 4). Telkin / öğüt, asılama yöntemi ile değer öğretimi ergenlik öncesi çocuklarda daha etkili olabilmektedir. Çünkü ergenlik döneminde birey yetişkinler olmadan ayakta durabileceğini kanıtlamak durumundadır. Ayrıca bu dönemde ergen, artık yetişkin toplumsal düzeni içine girmek ve sorumluluk yüklenmek ister (Bacanlı, 2004: 51), öğüt dinlemek en son isteğidir.

Telkin yoluyla değer öğretimi yaklaşımının, yapılan araştırmalarda okullarda başarısız olduğu gözlenmiştir. Çünkü öğretmenler, öğrencilerle kısıtlı sürede beraber olmakta ve zaman yetersizliği değerlerin davranışa dönüşmesine engel olmaktadır. Bu sorun da, öğretmenlerin öğrencilere yaşamları ile ilgili hikâyeler anlattırması ve bunlardan ders çıkarılması ile çözülebilir (Akbaş, 2004: 72).

2.7.1.2. Değer Açıklama

Değer açıklama yaklaşımı, özellikle altmışlar ve yetmişlerde büyük yankı uyandırmış bir yaklaşımdır. Öğretmenlerin öğrencilerin biçimlenmiş ve yükselen değerlerinin farkına varmalarına yardım etmelerine yönelik bir yöntemdir (Bacanlı, 2006: 36).

Bu yaklaşımda öğrencilere kendi değerlerinin farkına varması için yardımda bulunmaktadır. Bu tekniğin altında yatan varsayım bireylerin kendi değerlerini açık bir şekilde anlayamayacaklarıdır (Welton ve Mallan, 1999:140. Akt; Akbaş, 2004: 98).

Raths (1966) tarafından ileri sürülen bu yaklaşım, öğrencilere rasyonel düşünme ve sahip oldukları duyguları gözden geçirmeleri ile kendi değerlerinin farkında olmalarını sağlamada yardımcı olur ve böylece öğrencilerin kendi değerlerini karar verme yoluyla içselleştirmeleri sağlanır (Fernandes, 1999: 4).

Bu yaklaşım kişisel değerleri açıklama ve belirlemede öğrencilere yardım etmeyi, öğrencilerin inançlarını, tutumlarını, değerlerini incelemeyi ve öğrencilerin değerler hakkında düşünmelerini sağlamayı amaçlar (Suh ve Traiger, 1999: 2).

Ryan'a (1991:742) göre, değer açıklama, sınıf oyunları, sergiler, farklı zaman ihtiyaçlarında alıştırmalar, karmaşık ve özel konular sayesinde yapılır. Öğretmenler değer açıklamasını tüm yaş seviyelerinde ve konularda kullanabilir Bu yaklaşımı benimseyen öğretmenler grupla çalışmaya önem verirler. Uygulama sırasında her düşünceye saygı gösterir ve belli değerleri empoze etmeden öğrencilerin değerlerini açığa vurmalarını teşvik ederler (Bacanlı, 2002: 199).

Değer açıklama yansız bir yaklaşımdır. Değer açık bir şekilde öğretildiğinde etkisinin azalacağı düşünülmektedir. Bu nedenle değerler empoze ve zorlama yapılmadan, yedi basamakta değer kazandırmayı temel alır (Simon, 1972: 8. Akt; Akbaş, 2004: 99).

Seçme

1. Özgürce seçim ya da bağımsız seçim yapma (seçme özgürlüğü)
2. Bir dizi mevcut seçeneği değerlendirdikten sonra alternatifler arasından seçebilme.
3. Her alternatifin olası sonuçlarını düşünerek değerlendirdikten sonra seçebilme.

Ödüllendirme

4. En önemli ve değerli olduğu düşünülen şeyleri ödüllendirme ve değer verme.
5. Serbestçe (özgür) seçilen bir değeri açıkça söyleyebilme.

Hareket

6. Serbestçe (özgür) seçilen değerle uyumlu olan bir hareket tarzı (tavır) hareket edebilme.
7. Seçilen değerle uyum içerisindeki bir hareket tarzında tekrar tekrar hareket edebilmek.

Değer açıklama yaklaşımında amaç, yukarıda verilen yedi basamağı kullanarak, öğrencilerin kendi yaşantıları yoluyla değerleri içselleştirmelerini sağlamaktır. Bu basamakların kullanılması durumunda öğrencilerin değer ve davranışlarının farkına varması beklenir (Akbaş, 2004: 99).

Bu yaklaşımdaki en önemli noktalardan biri öğrenci cevaplarının belirginleştirilmesine yani öğrencinin kendi cevabının açıklamasını yapmasını, değer hakkındaki düşüncesinin kendi ve diğer öğrenciler tarafından iyice anlaşılmasını sağlamaktır. Bunu sağlayabilmek için Michaelis ve Garcia öğretmenlerin şu soruları sorabileceklerini belirtmektedirler (Akt; Doğanay, 2006: 269):

- Niçin o şekilde düşünüyor, davranıyor ya da inanıyorsun? Ne zamandan beri bu şekilde düşünüyorsun? Diğerleri bu konuda ne düşünüyor olabilir? Bazıları niçin farklı düşünüyor olabilir?

- Söylemek istediklerini farklı şekilde ifade edebilir misin? Kararını diğerlerine nasıl açıklarsın? Bu senin söylemek istediğin midir? Bir örnek verebilir misin?
- Hangi alternatifleri hesaba kattın? Bu alternatiflerin olası sonuçları nelerdir? Onu yaptığında neler olabilir? Senin durumunda başkaları ne yapardı? Niçin?
- Niçin çok önemlidir? Ona ne kadar değer veriyorsun? Bunu diğer davranışlarıyla karşılaştırırsan önemi hakkında ne söyleyebilirsin?
- Onun yerinde olsaydın ne yapardın? Niçin? Başka nasıl davranabilirdin?

Bu yaklaşımda değeri belirginleştirmeye öğrencinin soruları ve fikrini söylemesi şeklinde başlanabileceği gibi herhangi bir resim, söz, yazı, olay, soru vb. gibi herhangi bir materyalle de sürece başlanabilir (Doğanay, 2006: 270).

Değer belirginleştirme yaklaşımında kesinlikle yapılmaması gerekenler şu şekilde belirtilmiştir (Doğanay, 2006: 272):

- Öğrencilerin belirttikleri değerler kesinlikle eleştirilmemeli ya da öğretmen kendi değerini öğrenciye belirtmemeli.
- Öğrencilere yanıt vermeleri için baskı oluşturulmamalı.
- Tartışmalar çok uzun tutulmamalı.
- Grup için uygun olabilecek bir soru, bireysel olarak sorulmamalı.
- Öğrencilerin sahip olduğu duyuşsal özelliklerin hepsi (kişisel amaçlar, ilgiler, tutumlar, inançlar ve eylemler) değer belirginleştirme için kullanılmamalı.

Değer açıklama yaklaşımı öğrencinin kişisel alanına girme tehlikesi, öğretmenin bir psikolojik danışman gibi hareket etmesi gereği, ahlâki ve ahlâki olmayan konuların ayırımında başarısızlık doğurabilmesi ve bütün değerlerin eşit doğrulukta olduğu varsayımından yola çıkıldığı gibi noktalar açısından eleştirilen bir yaklaşımdır (Akbaş, 2004: 75).

2.7.1.3. Ahlaki Muhakeme

Ahlâki gelişim konusunda önemli isimlerden biri olan Lawrence Kohlberg, ahlâki değerlerin kazanımının, değerlerin başkaları tarafından değil, kişinin bilişsel ahlâki gelişim düzeyine göre şekillenen akıl yürütmesi sonucunda oluştuğunu belirtmektedir. (Fernandes, 1999: 4).

Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımda amaç öğrencilere verilen ahlaki ikilem içeren hikâyelerle onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmaktır. Kohlberg yaptığı araştırmalarda aynı hikâyelere farklı yaş grubunda bulunan öğrencilerin farklı yargılarda bulunduğunu saptamıştır (Selçuk, 2003: 112).

Ahlakî yargı yeteneği gelişmiş kişiler aynı zamanda eleştirel-rasyonel müzakere yeteneğine sahiptirler; kendi fikirlerine uymayan fikirleri hiç düşünmeden hemen karşı çıkıp reddetmek yerine onları dinleyebilir, eleştirerek değerlendirebilir ve gerektiğinde kendi ön düşüncelerini erteleyebilir, yenileyebilir ve değiştirebilirler (Çiftçi, 2003: 44).

Kohlberg, ürettiği problem durumlarına aldığı cevapları sınıflayarak, insanların altı yargı aşaması geçirdiklerini belirlemektedir. Bu altı aşama ise üç düzey içinde yer almaktadır.

Tablo 1.6 Kohlberg Ahlaki Gelişim Evreleri

Ahlak Gelişimi Düzeyleri	Ahlak Gelişimi Aşamaları
I. Gelenek öncesi düzey <ul style="list-style-type: none"> • Kurallar başkaları tarafından düzenlenir. • Etkinliğin fiziksel sonuçlarına göre kötü ya da iyi belirlenir. • Bireyin kendi gereksinimleri ön plandadır.	Aşama 1: Ceza ve itaat eğilimi <p>Çocuk otoriteye uyar ve cezadan kaçınır. İyi ya da kötüyü etkinliğin fiziksel sonucu belirler.</p> Aşama 2: Araçsal ilişkiler eğilimi <p>Her ne olursa olsun bireyin kendi ihtiyaçları önemlidir. Bazen diğerlerin ihtiyaçlarını da dikkate alır. Ancak ne kadar alırsa, o kadar verir.</p>
II. Geleneksel düzey <ul style="list-style-type: none"> • Aile, grup ve ulusun beklentileri, yakın ve açık sonuçları düşünülmezsizin önemlidir. • Bireyin kendi ihtiyaçları grubunkine göre ikinci plandadır. • Kanunlara uyma ve sosyal düzen önemlidir.	Aşama 3: Kişilerarası uyum eğilimi <p>İyi davranış, başkalarına yardım etmek ve başkalarını mutlu etmektir.</p> Aşama 4: Kanun ve düze eğilimi <p>Kanunlara ve sosyal düzene uymak önemlidir. Doğru davranış, bireyin sosyal düzen ve otoriteye uygun olarak görevini yerine getirmesidir.</p>
III. Gelenek sonrası düzey <ul style="list-style-type: none"> • Bireyin kendine özgü ahlak ilkelerini seçtiği ve değer sistemi örgütlediği düzeydir.	Aşama 5: Sosyal sözleşme eğilimi <p>Kanunlar toplumun iyiliği için değiştirilebilir. Değerler ve kanunlar eleştirici bir şekilde incelenir.</p> Aşama 6: Evrensel ahlak ilkeleri eğilimi <p>Birey kendine özgü ahlak ilkelerini örgütler. Bu ilkeler genellikle eşitlik, adalet, insan haklarına dayalıdır. "Adalet kanunun üstündedir."</p>

Kaynak: Semenoğlu N. (2005) Gelişim Öğrenme ve Öğretim

Kohlberg' in ahlak gelişim kuramının düzeyleri ve bu düzeylerde yer alan aşamaları yukarıdaki tabloda yer almaktadır:

Diğer dönem kuramlarında olduğu gibi, her bir düzey kendinden öncekine dayanmakta, kendinden sonraki döneme temel oluşturmaktadır. Ancak aynı kişi, bazı zaman ve durumlarda bir aşamada davranış gösterirken, bir başka zaman ve durumda da başka bir aşamada davranış gösterebilmektedir (Semenoğlu, 2005: 65).

Her dönemin değer yargılarının da farklı olduğu unutulmamalıdır. Ahlâkî muhakemede ortaya çıkan çözümden çok neden o çözüme ulaşıldığı daha önemlidir.

Bu yaklaşım tüm okul seviyesinde kullanılabilir. Ancak her seviyenin (6-12 ilköğretim birinci kademe, 12-15 ilköğretim ikinci kademe, 15-18 ortaöğretim, 18-22 yüksek öğretim) gelişim özellikleri birbirinden farklıdır. Dolayısıyla yapılacak etkinliklerin seviyeye uygun olması gereklidir (Aral, 2008: 20).

Kohlberg, kuramı üzerinde uzun süre çalıştıktan sonra 1970'lerin ortalarında kuramının eğitimde kullanımı üzerine eğilmiştir. Kuramının öğrencilerin mevcut ahlâki akıl yürütme düzeylerinin saptanmasında, ahlâki akıl yürütme düzeylerinin yükseltilmesinde ve adil toplum okullarının yaratılmasında kullanılabileceğini ortaya koymuştur (Doğanay, 2006: 274).

Ahlâki muhakeme yaklaşımında öğretmenin rolü ahlâki ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. İkilem iki farklı değer ilkesinin çatıştığı gerçek yaşam problemleridir. Ahlâki ikilemler oluşturulurken ikilemlerin şu özellikleri taşımasına dikkat edilmelidir:

- İkilem derste ele alınan konuyla ilişkili olmalıdır.
- İkilem mümkün olduğunca basit olmalıdır.
- İkilem açıkça belirgin tek bir yanıt yerine, farklı yanıt seçeneklerini içerecek şekilde açık uçlu olmalıdır. Burada amaç öğrenciler arasında bilişsel çatışma, tartışma ve akıl yürütmeyi sağlamaktır.

- İkilem öğrencilerin olgusal bilgiler üzerine değil, çatışmanın akıl yürütme boyutuna odaklanılmasına yardımcı olmalıdır.
- İkilemler öğrencilerin düzeylerine uygun olmalıdır (Doğanay, 2006: 275).

Öğretmen ahlâkî muhakeme yolunu değer öğretiminde kullanırken örnek olaylardan yararlanabilir. Örnek olaydaki davranışların doğruluğu üzerinde tartışma yapılır. Öğrencilere, “. . . davranışı doğru mu yoksa yanlış mı?” sorusu sorulur. Bu tartışma ile bireyin davranışlarına rehberlik edecek ahlâkî ilkeler geliştirmeleri hedeflenmektedir.

2.7.1.4. Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı sosyal bilimler eğitimcileri (Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Kurulu) tarafından geliştirilmiş bir yaklaşımdır. Amaç öğrencilerin, karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır. Değerleri problem çözme süzgecinden geçirerek karar vermeyi sağlamaktır (Doğanay, 2006: 272; Bacanlı, 2006: 34).

Sokrates, “davranışlarımızda alışlagelmiş kalıpları veya başkalarının kabul ettiği düsturları benimsemek yerine bunlar hakkında düşünmeliyiz” demiştir. (Güngör, 1993: 8). Sokrates, değerlerin olduğu gibi başkalarının verdiği şekilde benimsenmesi yerine değerlere eleştirel bir bakış açısı ile bakılması ve değerlerin değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu yaklaşım, değer konuları ile ilgili bilimsel araştırma sürecinde ve mantıksal düşünmede öğrencilere yardım etmeyi, değer konularında karşılaşılan sorunları rasyonel/mantıksal ve bilimsel düşünce ile çözmeyi içerir (Fernandes, 1999: 4).

Değer analizi yaklaşımına göre değer öğretimindeki süreç sekiz aşamada örgütlenmektedir:

- Değer sorununu belirleme
- Karşılaşılan değer sorununu açıklığa kavuşturma
- Sorun hakkında bilgi ve kanıtlar toplama
- Bilgi ve kanıtların uygunluğunu ve doğruluğunu değerlendirme
- Olası çözüm yollarını belirleme
- Çözüm yollarının her birinin olası sonuçlarını belirleme ve değerlendirme
- Seçenekler arasından birini seçme
- Seçilen öneri doğrultusunda davranımda bulunma (Welton ve Mallan 1999. Akt; Doğanay, 2006: 272 -274).

Ryan'a göre bu yaklaşımda öğrenciler örnek olaylarla ahlaki düşünme becerisini kazanırlar. Aynı zamanda öğrenciler bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulamayı da öğrenirler (Akbaş, 2004: 77-78).

Bu yaklaşım değer açıklama yaklaşımına benzese de kanıtların toplanması ve değerlendirilmesi aşamalarını içermektedir. Bu yönüyle problem çözme yöntemine de benzeyen yaklaşım bilişsel açıdan hem değer açıklama hem de telkin yaklaşımından daha güçlü yönleri sahiptir (Tokdemir, 2007: 43).

2.8. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARINDA DEĞERLER

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına bakıldığında değerlerin öğrenciyi hedeflediği anlaşılmaktadır. İlköğretim basamağına yönelik bu amaçlar kişisel, insan ilişkileri, ekonomik hayat ve toplum hayatı bakımından genel bir bakış açısı sunmuştur.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları öğretim programlarında özelleştirilir. Okulda öğrencilere verilmesi gereken değerlerin neler olduğu, nasıl öğretilmesi gerektiği, niçin öğretilmesi gerektiği vb. sorulara cevapları öğretim programlarının vermesi gerekmektedir.

2.9. KÜRESEL DEĞERLER

Featherstone'na göre “küresel” kavramının İngiliz dilinde uzun bir geçmişi olmasına karşın, küreselleşme ve onunla ilgili kavramlar daha çok ekonomik bağlamda 1960'larda kullanılmaya başlandı. Medya ve kültürel çalışmalarda küreselleşmeye yakın anlamda “küresel köy” vurgusunu Marshall McLuhan “*Understanding Media*” adlı yapıtında ileri sürmüştür. Sosyolojide ise, küreselleşme kavramını Roland Robertson 1985 yılında yayımladığı bir makalede tartışmaya açmıştır (Kızılcılık, 2003: 3).

Etimolojik (kök bilimsel) olarak “cihanşümul, bütün dünyayı kapsayan” karşılıkları verilen küreselleşme, günümüzde sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yönden dünyaya açılma, dünya ile bütünleşme anlamında kullanılmaktadır (Öztürk, 1998: 29).

Power'a göre küreselleşme, yeni bilgi teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte oluşan değişmelerin yer aldığı çok yönlü bir işlevler topluluğu ya da insan yaşamlarını daha derinden, daha yoğun bir şekilde ve daha hızlı birleştiren, “daralan mekân, kısalan zaman ve yok olan sınırlar” anlamına gelen konseptler topluluğu olarak tanımlanabilir (Yurdabakan, 2002: 61).

Günümüzde ülkelerin; ekonomik, sosyal ve teknolojik alanda birbirlerine yaklaşımları aralarındaki işbirliğini güçlendirmiş ve ortak hareket etme zorunluluğunu gündeme getirmiştir. Dünyadaki ülkelerle birlikte ortak hareket etme ve dünyadaki eğilimlere uygun davranma zorunluluğu, *küreselleşme* sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Dağlı, 2007: 2).

Bilişim teknolojilerinin ucuzlaması ve giderek yaygınlaşması mesafe ve sınır kavramlarını ortada kaldırmıştır. Uluslar arasında bilgi alışverişinin ivme kazanması, kültürel değerlerin birbiriyle etkileşerek kültürleşme sürecini hızlandırması küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Yurdabakan, 2002: 64).

Değişim kültürü mevcut değerler dışında yeni değerlerin de ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Demokrasi, insan hakları, bireyselleşme, rekabet kültürü yeni değişimin empoze ettiği değerlerdir. Bunlar tüm toplumların benimsediği oranda ise evrensel boyutlar kazanmaktadır. Küreselleşme değişim kültürünün yeni bir değeridir. Ancak küreselleşme bizahiti bir değerdir. İnsan hakları, demokrasi, birey, ulus devlet, rekabet kültürü, verimlilik, toplam kalite, girişimcilik, bilgi, kişisel özgüven, empati gibi modern sanayi toplumunun değerleri küreselleşmenin belirleyiciliği altında yeniden anlam ve içerik kazanmıştır. Geline nokta söz konusu değerlere küresel anlamlar ve işlevler yüklenmiştir (Doğan, 2007: 313-314).

Küresel bir dünyada, küresel değerleri kolayca kavrayabilen, ulusal değerlerini koruyabilen yurttaşlar yetiştirmek eğitimin görevidir (Çalışkan, 2006). Küresel toplum hem yerel özelliklerini korumalı, hem de küresel değerlere sahip olmalıdır.

Eğitimde ilgi odağının öğrenmeden yana kaymasında toplumsal yapıda meydana gelen değişimler de etkili olmuştur. Demokratikleşme ve insan hakları alanlarındaki gelişmeler öğrenmenin de demokratikleşmesine, kişinin ilgi, yetenek ve tercihlerinde odaklanmasına, alternatif eğitim programları ve okul çeşitliliğinin artmasına ve öğrenmenin bireyselleşmesine yol açmıştır. Bu değişimler öğretim programlarının içerik ve sunumunu da etkilemektedir. Yeni değerlerin içerik üzerindeki etkileri müfredata köklü değişiklikler öngörmektedir. Yeni değerler ders sayı ve türünün yeniden belirlenmesini; buna paralel olarak da içeriklerin yeni değerlere göre düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır (Özden, 1999: 20).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan kaynak taraması ile “Değerler ve 100 Temel Eser” üzerine yapılmış araştırmalara özetle aşağıda değinilmiştir.

Özkan (2006), “Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler İlköğretim Ders Kitapları Örneği” adlı doktora tezinde Türk Eğitim Sistemi’nin ilköğretim kademesinde, zorunlu ilköğretim uygulanmasının öncesi ve zorunlu ilköğretim uygulanmasının sonrası okutulan sosyal alan ders kitaplarında himayeci değerlerin incelenmesi konu edilmektedir. Araştırmada beş temel veri kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ilköğretim sosyal alan içerikli ders kitapları; ikincisi ilköğretim sosyal alan ders öğretmenleri; üçüncüsü Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nda görevli uzmanlar; dördüncüsü ilköğretim sosyal alan ders kitabı yazarları, beşincisi ise literatür taramasıdır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Zorunlu İlköğretim öncesinde, birinci kademeye göre ikinci kademe değerlerin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Birinci kademe okutulan dersler içinde en yüksek oranlar “Sosyal Bilgiler” ve “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” ders kitaplarındadır. İkinci kademe ise en yüksek oran “İnsan Hakları ve Vatandaşlık” ve “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” derslerindedir.
2. Zorunlu İlköğretim sonrası dönemde ise birinci kademe en yüksek oran “Sosyal Bilgiler” ve “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” ders kitabındadır. İkinci kademe ise himayeci değerlerin en fazla vurgulandığı ders kitapları “İnsan Hakları ve Vatandaşlık” ve “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi”dir. Zorunlu İlköğretim sonrası dönemde kademeler arasındaki genel toplamlara bakıldığında himayeci değerlerin ikinci kademe daha fazla vurgulandığı görülmektedir.

3. Zorunlu ilköğretim öncesi ve sonrası olmak üzere her iki dönemde de, incelemeye alınan bütün kitaplarda “himaye”, “güven”, “bağlılık”, “saygı” ve “birlik-beraberlik” değerleri yer alma sıklığı bakımından oranları en yüksek olan himayeci değerlerdir. En az yer alan himayeci değerler ise “paylaşma”, “fedakârlık”, “otorite”ve “itaat” değerleridir. Hem zorunlu İlköğretim öncesi hem de sonrası dönemde ikinci kademedeki ders kitaplarında himayeci değerlerin yer alma oranları birinci kademeye göre daha fazladır.
4. Himayeci değerlerin ders kitaplarında yer alma sıklığının, kitapların yazarlarının himayeci değerlerle ilgili tutumlarıyla kısmen ilgili olduğu ve değerlerin öğrencilere aktarımında öğretmenlerin bu değerlerle ilgili tutumlarının etkili olduğu noktasında hem öğretmenlerin hem de uzmanların görüş birliği içinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Aral (2008), “Milli Eğitim Bakanlığı’ nın Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 6. Sınıf Türkçe kitabındaki altı tema adı altında on dokuz metin incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde metinlerde yer alan değerler ve yer almayan değerler belirlenmiştir. Sonuçta ilköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitabında sırasıyla en çok bağımsızlık, dini değerler, saygı, sevgi ve vatanseverlik değerleri islenmiştir. Bunun yanında sağlıklı olmaya önem verme ve hoşgörü değerleri metinlerde tespit edilemediği görülmüştür.

Şen (2007), tarafından yapılan “Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde, 100 Temel Eser serisinde yer alan kitaplarda milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler tespit edilmiş; Türkçe eğitiminde değer aktarımının nasıl olması gerektiği ortaya konmuştur. Betimsel alan araştırması yöntemi kullanılan çalışmada, araştırmanın evrenin Milli Eğitim Bakanlığı’nın tavsiye ettiği “100 Temel Eser”; örneklemini ise bu eserler arasından yansız seçilen 58 eser oluşturmaktadır. Sonuçta, İlköğretim 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda sevgi değerinin en çok işlenen değer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değeri sırayla, duyarlılık, yardımseverlik, saygı, sorumluluk değerleri takip etmiştir. Bağımsızlık

değeri tespit edilemezken; sağlıklı olmaya önem vermek, barış, özgürlük, bilimsellik değeri ise eserlerden en az yer alan değerler olarak tespit edilmiştir.

Sezer (2005), tarafından yapılan “İlköğretim 1. Kademe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Türk Milli Eğitim Sisteminin kendi değerlerini, ders kitaplarında öğrencilere aktarıp aktarmadığı, aktarıldı ise ne kadar aktardığı amaçlanmaktadır. Bu amaç çevresinde, belirlenen değerlerin ders kitaplarında 1. sınıftan 5. sınıfa kadar sınıflara, yayınevlerine ve basım yıllarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına cevap aranmıştır. Tarama yaklaşımı olarak düzenlenen araştırmanın evreni, İstanbul ilinde randam olarak belirlenen 10 okuldan alınan devlet tarafından dağıtılan toplam 15 ders kitabı ve bu ders kitaplarında yer alan 611 metin oluşturmaktadır. Ders kitapları, Milli Eğitimin genel amaçlarında ifade edilen tanımların değer haline dönüştürülmesi ile elde edilen Değerler İnceleme Formu ile incelenmiştir. Değerler İnceleme Formu’ nda yer alan 40 ayrı değer örneklem grubundaki metinlere uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda ders kitaplarında yalnızca birkaç değere ağırlık verildiği, belirlenen değerlerin çoğuna ders kitaplarında %1- 5 arasında değişen oranlarla rastlandığı görülmektedir. İncelenen değerlerin 1. 2. 3. sınıflarda daha çok aile ve doğa kavramı ile ilgili değerlerin, 4. ve 5. sınıflarda ise bilgi, sanat gibi soyut kavramları içine alan değerler yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Yurt sevgisi ve Türk Milletini yücelten Türk büyükleri ile ilgili değerler ise bütün sınıflarda yoğun olarak islenmiştir. Tarihi eserler, tutumluluk, sanatçılar ve bilginleri içine alan değerler ise bütün sınıflarda yok denecek kadar az islendiği sonucuna varılmıştır.

Günaydın (2005), tarafından yapılan “Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli” adlı yüksek lisans tezinde derginin 18 Ağustos 1949 ile 18 Ocak 1951 tarihleri arasında yayımlanan 75 sayısı, çocuklara önerilen değerler ve aktarılan bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Böylece bir dönemin mevcut ve istenen çocuk profiline ulaşmak hedeflenmiştir. Çalışmanın sonucunda derginin yayımladığı dönemde; *araştırmacı*,

çevreci, yaratıcı, yaşadığı dünyayı tanıyan ve sorgulayan çocuk modelinin oluştuğu görülmüştür.

Akbaş (2004), “Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim I.Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde ilköğretim okulları 8. sınıf öğrencilerinin ilköğretim okulları genel hedeflerinde belirtilen değerlere ulaşma düzeyleri öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiş ve öğretmenlerin değer eğitimi konusundaki görüşleri almıştır. Öğrenci değerlerini ölçmek amacıyla, geleneksel değerler ölçeği, demokratik değerler ölçeği, çalışma-iş değerleri ölçeği, bilimsel değerler ölçeği ve temel değerler ölçeği geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Öğretmenlerin öğrenci değerleri ve değer öğretimine ilişkin görüşlerini almak için ise, öğretmen ölçeği geliştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini, Ankara ili merkez ilçelerinde öğrenim gören ilköğretim 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise 2002-2003 öğretim yılında 8.sınıfta bulunan 360 öğrenci ve bu okullarda görevli 44 öğretmen yer almıştır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Öğrencilerin cinsiyetleri onların geleneksel değerlere, çalışma-iş değerlerine, bilimsel değerlere ulaşma düzeylerinde farklılığa neden olmamaktadır.
2. Araştırma kapsamındaki kız öğrenciler, demokratik değerlere ve temel değerlere erkek öğrencilere göre daha üst düzeyde ulaşmışlardır.
3. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, onların demokratik değerlere, bilimsel değerlere ve temel değerlere ulaşma düzeylerinde farklılığa neden olmamaktadır.
4. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, geleneksel değerler ve çalışma-iş değerlerine ulaşma düzeylerinde farklılığa neden olmuştur. Üst SED’den gelen öğrenciler alt ve orta SED’den gelen öğrencilere göre geleneksel değerlere daha alt düzeyde ulaşmışlardır. Çalışma-iş değerlerinde ise, alt SED’den gelen

öğrencilerin diğer düzeylerde bulunan öğrencilere göre daha alt düzeyde oldukları görülmüştür.

5. Öğretmenlerin öğrenci değerlerine ilişkin puanları, öğrencilerin değer ölçeklerinden aldıkları puanlardan daha düşüktür.
6. Araştırma kapsamına alınan ilköğretim okullarında görevli öğretmenler, değer öğretiminde çoğunlukla öğretmenin merkezde olduğu ve sözel iletişime dayalı etkinlikler kullanmaktadırlar.
7. Araştırma kapsamına alınan öğretmenler, okulda verilen değerlerin aile ve çevrede yeterince pekiştirilmediğini, okul ve aile arasında işbirliği olmadığını ve okul ile ailede verilen değerlerin çatışabildiğini belirtmişlerdir.

Evin ve Kafadar (2004), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının ve Programının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi” adlı çalışmalarında bulgulara dayalı olarak, birinci kademe Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ulusal değerlere ağırlık verildiği, ulusal ve evrensel değer kategorilerinin kullanılma sıklığı bakımından kademeler arasında anlamlı farklılıklar olduğu, İlköğretim Sosyal Bilgiler programında ders kitaplarına oranla, ulusal ve evrensel değer kategorilerinin daha dengeli dağıldığı sonucuna varmışlardır.

Öztürk (1991) tarafından yapılan “Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler” isimli yüksek lisans tezinde, Batı çocuk klasiklerinden seçilen beş eserde yer alan değerler incelenmiştir. Kitaplarda aranan değerler; *dini değerler*, *sosyal değerler*, *özlemler*, *sevgi* başlıkları altında gruplanarak incelenmiştir. Dini sosyal değerler objektif değerler olarak kabul edilmiş; sevgi ve özlemler, sübjektif değerler olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda, Batı klasik eserlerinin temel özelliğinin dini değerler olduğu ortaya konmuştur.

BÖLÜM IV

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde; Araştırma Yöntemi, Kapsam ve Sınırlılıklar, Veri Toplama Tekniği ve Toplanan Verilerin Analizi yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Küresel değerlerin okuma kitaplarında yer alma sıklığı, değerlerin eğitime dolayısıyla bireye etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada olguların betimlenmesi hedeflendiğinden araştırmada yöntem olarak betimsel alan araştırması seçilmiştir.

Araştırmanın veri kaynağını MEB' in 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" ve literatür taraması oluşturmaktadır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, MEB' in 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" serisindeki okuma kitapları oluşturmaktadır. Evreni oluşturan okuma kitapların 64' ünü yerli yazarların; 29' unu yabancı yazarların eserleri, 7' sini de anonim eserler oluşturmaktadır.

MEB' in 04.08.2005 tarihli ve "İlköğretimde Okutulacak 100 Temel Eser" konulu genelgesinde; "Bu eserlerin belirlenmesinde orta öğretim için hazırlanan listede tutulan yol izlenmiş hayatta olan yazarların eserlerinden seçme yapılmamıştır. Bu tutum, bu gün hayatta olan değerli yazarlarımızın eserlerinin görmemezlikten gelindiği ve onların eserlerini daha değersiz görüldüğü anlamına gelmez. Hayatta

olan, eser vermeye devam eden yazarlarımızın da şüphesiz çok önemli, okunması ve okutulması gereken yayınları vardır. Ne var ki bunlar arasından tercih yapma yapmanın zorluğu ortadadır” ibaresi kullanılarak çocukluk ve ilk gençlik edebiyatı üzerine uzman kişilerin yaptığı araştırmalar sonucu belirlenmiş eser isimleri esas alınarak 5, 6, 7, 8. sınıflar için bir liste oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini oluşturan bu eser listesi Ek II’ de verilmiştir.

Araştırmanın örneklemini ise bu listeden tesadüfî yöntemle seçilen 40 kitap oluşturmaktadır. MEB’ in ilköğretim okulları için tavsiye ettiği listeye bakıldığında yerli ve yabancı yazarlı eserlerin aynı sayıda olmadığı görülmektedir. Liste incelenmiş ve araştırma örneklemini seçilirken yerli ve yabancı yazarlı eserlerin sayıları oranınca eser seçilmiştir. Buna göre seçilen 40 eserin % 71 yani 28 tanesi yerli yazarlara; % 29’ u yani 12 tanesi yabancı yazarlı eserlerden oluşmaktadır. Örneklemini oluşturan yerli ve yabancı yazarlı eserlerin listesi Ek III ve Ek IV’ te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Yapılan piyasa araştırmasında MEB’ in yayınladığı listedeki kitapların farklı yayınevlerince değişik sayfa sayısı, hacim ve tarihli pek çok basımlarının olduğu görülmüştür. MEB’ in yayınladığı genelgede kitap listesinin sadece “5, 6, 7 ve 8. sınıflar için” diye bir sınırlama yapılmışken piyasada değişik yaş ve sınıf seviyeleri için sınıflama yapılmış kitap setlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durumda araştırmanın tarafsızlığını ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla herhangi bir yayınevine ait kitap seti seçilmemiş; örneklemini oluşturan 40 kitap kütüphane ve kitapçılardan; yayınevine bakılmaksızın tesadüfî yöntem ile seçilmiştir.

4.3. Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Çalışmanın evrenini oluşturan okuma kitaplarında bağlam birimi olarak cümle seçilmiştir. Analiz ünitesi olarak belirlenen (AB, ahlak, bilgi, birey, bireysel gelişim, çağdaşlaşma, demokrasi, empati, eşitlik, etik, girişimcilik, hak, hukuk devleti,

hürriyet, iletişim, insan hakları, kişisel özgüven, laiklik, modernleşme, özgürlük, rekabet kültürü, saygınlık, sosyal devlet, sosyalleşme, toplam kalite, ulus devlet, verimlilik) alt kategorilerinin her bir benzer anlam içeren 10 temel kategori altında toplanmış ve içerik analizi bu 10 kategori üzerinden yapılmıştır.

Her bir cümle içindeki, alt kategorilere karşılık gelen sözcükler, belirtilen alt kategorileri açıklayan ifadeler ya da doğrudan veya dolaylı olarak anlamı veren cümleler sayılmıştır. Değerlendirmede nesnelliği sağlamak amacıyla kategorileri nicel içerik analizine göre sayma yoluna gidilmiştir. Her bir alt kategorinin cümlelerde ne sıklıkta geçtiği saptanmış ve tek tek kodlanmıştır.

Cümledeki her bir analiz ünitesinin ağırlığı bir puan olarak değerlendirilmiştir. Kategorileri oluşturma, tanımlama ve kodlama işlemi araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. Yukarıda verilen işlemler yapılırken Ek V' te ayrıntılı olarak verilen çetele araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve kullanılmıştır.

Çalışmanın geçerliliğini sağlamak için ise içerik analizi uygulanan kitaplardan örneklem alınmamış, tüm kitaplar hiçbir bölüm çıkarılmadan incelemeye tabi tutulmuştur. Kitapların nesnel bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak amacıyla konuyu bütün boyutlarıyla kapsayan en uygun kategoriler, literatür çalışması yapılarak belirlenmiştir. Böylece geçerlilik kriteri olan “ölçme aracının ölçmesi gereken özelliği gerçekten ölçtüğü” ve çalışmanın geçerliliğinin sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Kitaplardaki içindikiler, konu planları, özet, biyografi, kronoloji, kaynakça ve sözlük kısımları inceleme dışı bırakılmıştır. İncelenen toplam sayfa sayısı, kitabın içerisindeki resim, fotoğraf, kroki, harita, grafik, içindikiler tablosu, biyografi gibi kısımlar çıkarıldıktan sonra geriye kalan metin, şiir vb. yazıların toplam alanı sayfa sayısına dönüştürülerek bulunmuştur.

Bir kitabın toplam sözcük sayısı tahmin edilerek bulunmuştur. Bunun için kitabın baş, orta ve sonlarından tesadüfi olarak birer sayfa seçilerek bunlardaki tüm sözcük

sayıları belirlenip, ortalama sayfa başına sözcük sayısı tahmin edilmiştir. Sonra, bu değer kitabın sayfa sayısı ile çarpılarak toplam tahmini sözcük sayısına ulaşılmıştır.

Her bir kitap için, frekans, yüzde ve yoğunluk puanı hesaplaması aşağıdaki formüllere göre yapılmıştır.

$$\text{Kategori yüzdesi (\%)} = \frac{\text{Kategori frekansı}}{\text{Tüm Kategorilerin Toplam Frekansı}} \times 100$$

$$\text{Kategori Yoğunluk Puanı} = \frac{\text{Kategori Frekansı}}{\text{Tüm Kitaptaki Toplam Sözcük Sayısı}}$$

Yoğunluk puanları hesaplanırken çıkan sayıların çok küçük olması ve küçük sayılarla çalışmanın yorumlamada çıkaracağı zorluktan dolayı, tüm kategorilere ait yoğunluk puanları 1000 (bin) ile çarpılmıştır. Böylece, değerlendirmede ve puanların anlaşılmasında kolaylık sağlanmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, öncelikle MEB’ in ilköğretim okulları için tavsiye ettiği “100 Temel Eser” adlı okuma kitaplarında aranan “küresel değerler” üzerinde yapılan içerik analizlerine ve analizler sonucu elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmaya konu olan her okuma kitabı için kitapta tespit edilen bulgulara ait frekans, yüzde, yoğunluk testi sonuçları tablolarda gösterilerek yorumları yapılmıştır. Bunun yanında kitaptan seçilen örneklere yer verilmiştir.

Araştırmanın temel amacını belirleyen problem cümlesi ve alt problemleri doğrultusunda elde edilen veriler, iki ana başlık altında ele alınıp değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorum bölümü, sıra ile şu başlıklar altında toplanmıştır:

- MEB’ in İlköğretim Okulları İçin Tavsiye Ettiği 100 Temel Eserdeki Yabancı Yazarlı Eserlere Ait Bulgu ve Yorumlar
- MEB’ in İlköğretim Okulları İçin Tavsiye Ettiği 100 Temel Eserdeki Yerli Yazarlı Eserlere Ait Bulgu ve Yorumlar

İçerik analizinde değerlerin sıralanışı şu şekilde yapılmıştır:

Tablo 5.1. Küresel Değerler Sınıflama ve Sıralama

1. Avrupa Birliği	= Avrupa Birliği
2. Bilgi	= Bilgi
3. Bireysel Gelişim	= Bireysel Gelişim- Birey- Girişimcilik- Kişisel Özgüven- Rekabet Kültürü
4. Çağdaşlaşma	= Çağdaşlaşma- Modernleşme
5. Demokrasi	= Demokrasi- Laiklik- Hak- Hukuk Devleti- Eşitlik- İnsan Hakları- Sosyal Devlet- Ulus Devlet
6. Empati	= Empati- Sosyalleşme- İletişim
7. Etik	= Etik- Ahlak- Saygınlık
8. Hürriyet	= Hürriyet- Özgürlük
9. Toplam Kalite	= Toplam Kalite
10. Verimlilik	= Verimlilik

5.1. 100 TEMEL ESERDEKİ YABANCI YAZARLI ESERLERE AİT BULGU VE YORUMLAR

5.1.1. Andersen Masalları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

“Hakkın var, hoş bir şey olmalı!” dedi tavuk. “Sen bu isteğine dayanamayacaksın. Kediye söyle bakalım. O daha akıllıdır. Sor bakalım, yüzmekten hoşlanır mı? Yahut da ihtiyar kadına soralım. Dünyada ondan akıllı kimse yoktur. Onun yüzmeyi isteyeceğini sanıyor musun?” (Andersen, 2007: 27).

Kuşlardan hoşlanmayan tarla faresine ve köstebeğe de hiçbir şey söylemedi. İlbahar gelip de güneş dünyayı ısıtınca, kırlangıç, parmak kıza veda ederek köstebeğin tavanda yaptığı deliği açtı. Güneşin tatlı ışıkları üstlerine düşmüştü. Parmak Kız’ a, kendisiyle gitmek isteyip istemediğini sordu. Sirtına oturur, birlikte yeşil ormanlara doğru uçarlardı. Fakat Parmak Kız, onu terk ederse tarla faresinin üzüleceğini düşünüyordu (Andersen, 2007: 13).

“Şimdi ipini çözeceğim, seni serbest bırakacağım. Sen de buna karşılık Laponya’ ya gideceksin. Fakat yalnız başına değil, bu kıızı da sırtına alacaksın. Onu arkadaşının bulunduğu Kar Kraliçesi’ nin sarayına götüreceksin. Söylediklerimi dinledin, sakın cayayım deme!” (Andersen, 2007: 52).

Bu evde ihtiyar bir kadın oturuyordu. Bir kedisi ile bir tavuğundan başka hiçbir şeyi yoktu. İhtiyar kadın, yumurtladığı için daha çok tavuğu seviyordu. Kedi ise mırıldayarak tembel tembel oturmaktan başka bir şey bilmiyordu (Andersen, 2007: 25-26).

Tablo 5.2. Andersen Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	1	20	0,08
Empati	2	40	0,16
Etik	-	-	-
Hürriyet	1	20	0,08
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	1	20	0,08
Toplam	5	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 40) “empati” değerindedir. En düşük oranda ise (% 20) “demokrasi”, “hürriyet” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “toplam kalite” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “empati”, en düşük yoğunluk puanına ise “demokrasi”, “hürriyet” ve “verimlilik” değerleri sahiptir.

5.1.2. Define Adası Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Doktor atıldı:

- Siz herhalde insanlık iddiasında değilsiniz Silver Usta! Onun için hislerini belki sizi hayrete düşürür. Fakat onların sıtmadan kıvrandıklarına emin olsaydım buradan ayrılır ve onlara bilgimin yardımını götürmek için hayatımum tehlikeye atmaktan çekinmezdim (Stevenson, 2007: 189).

Silver, tekrar piposunu ağızına götürerek söylendi:

- Siz, işte böylesiniz, haliniz pek gülünç. Dövüşmeye gelince bir işe yaramazsınız. Fakat İngilizce konuşmasını biliyorsam, herhalde meramımı anlıyorsunuzdur. Beni oy kararıyla kaptan seçtiniz (Stevenson, 2007: 156).

Doktor:

- Evet, dedi, arkadaşım sizin reyinizi almalıydı; ihmal etmiş, fakat bunu fena sebeple yapmamıştır. Arrow' dan da hoşlanmıyor musunuz? (Stevenson, 2007: 57).

Annem:

- Namuslu bir kadın olduğumu bu haydutlara göstereceğim, dedi. Yalnız alacağımı ayıracağım, bir metelik bile fazla almayacağım (Stevenson, 2007: 30).

Biraz fena havalara da rastladığımız oldu. Hispaniola o zamanlar kabiliyetini bir kat daha iyi gösterdi. Gemide herkes memnundu. Başka türlü de olamazdı. Çünkü hiçbir gemide tayfalar bu derece itibar ve ikram görmemişlerdir. En ehemmiyetsiz vesile grog dublesi tevzi ediliyor, bayramlardan hariç günlerde de – mesela Şövalye, tayfalardan birinin isim günü olduğunu öğrenince- erikli pastalar ikram ediliyordu. Güvertede bir fiçı dolusu elma vardı, canı isteyen buradan gelip alabiliyordu (Stevenson, 2007: 66).

Tüfeklerimizi tekrar doldurduktan sonra, duvarın dış tarafını takip ederek, düşmüş olan tayfanın yanına kadar gittik. Kalbimden bir kurşun yiyerek ölmüştü. Muvaffakiyetimizden memnunduk (Stevenson, 2007: 101).

Tablo 5.3. Define Adası Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	3	6,12	0,09
Bireysel Gelişim	8	16,32	0,24
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	20	40,81	0,60
Empati	6	12,24	0,18
Etik	4	8,16	0,12
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	6	12,24	0,18
Verimlilik	3	6,12	0,09
Toplam	50		

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 40,81) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,12) “bilgi” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği” değeri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” ve “verimlilik” değerleri sahiptir.

5.1.3. Değirmenden Mektuplar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Yanımdan geçtiğimiz zaman - ister bir boyacı kökü toplayıcısı olunuz, ister şehrin büyük hâkimi olunuz- sizi gayet nazikâne bir eda ile takdis ederdi! (Daudet, 2007: 55).

Bazı Parisli Fransızlar, Taraskon yolu üzerine buharla işleyen bir değirmen, bir un fabrikası kurmayı tasarladılar. Eh, her yeniliğin hususi bir güzelliği ve cazibesi

vardı. Halk da artık buğdaylarını bu buharlı değirmene götürmeyi alışkanlık haline getirdi ve zavallı yel değirmenleri işsiz kaldılar. Bir müddet mücadele etmeye çalıştılar ama buhar daha kuvvetli çıktı ve yel değirmenlerinin hepsi bir biri ardınca kapandı... (Daudet, 2007: 25).

Bu, sönük küçük gözlü, solgun ve mahzun bir sima idi ve bu gözler yaşlı idi; fakat bu seste kin vardı. Kin, acizlerin gazabı demektir... Eğer ben bileycinin karısını yerinde olsaydım sakınır ve kendimi korurdum (Daudet, 2007: 23).

El arabasının tekerleğini pekiyi yağlayan (Birçok hile ve sahtekârlıkla halkı iğfal ederek dünyalık edinen) Usta Grapasi' yi gördüm (Daudet, 2007: 95).

Mösyö Seguin' in, keçilerinden hiçbir zaman yüzü gülmedi.

Onların hepsini aynı suretle kaybediyordu. Günün birinde, iplerini koparıp dağa gidiyorlardı ve orada da kurt onları yiyordu. Ne efendilerinin okşaması, ne kurt korkusu, hiçbir şey onları alıkoyamıyordu. Bunlar galiba, her ne pahasına olursa olsun kır havasını, serbestliği seven hür keçilerdi (Daudet, 2007: 34).

Tablo 5.4. Değirmenden Mektuplar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	4,16	0,02
Bireysel Gelişim	3	12,5	0,07
Çağdaşlaşma	1	4,16	0,02
Demokrasi	7	29,16	0,18
Empati	5	20,83	0,13
Etik	5	20,83	0,13
Hürriyet	1	4,16	0,02
Toplam Kalite	1	4,16	0,02
Verimlilik	-	-	-
Toplam	24	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 29,16) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,16) “bilgi”, “ağdaşlaşma”, “hürriyet” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği” ve “toplam kalite” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi”, “ağdaşlaşma”, “hürriyet” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.1.4. Gülliver’ in Gezileri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen rnekler:

Babamın arada sırada gönderdiği harçlığı seyahat edebilmek için gerekli bilgileri öğrenmeye harcıyordum (Swift, 2007: 5).

Altı yıl çeşitli gemilerde, çeşitli memleketlere gittim. Yolculuk esnasında para biriktirdiğim gibi, boş saatlerimi de kitap okuyarak geçiriyordum. Eski, yeni bütün yazarların eserlerini okumaya fırsat bulmuştum. Karaya çıktığım zaman halkın yaşıyışıyla ilgileniyordum. Hafızam çok kuvvetli olduğu için kendi kendime birkaç dil de öğrenmiştim (Swift, 2007: 6).

Eğer adamlarına stm aramalarını emrederse buna sinirlenmemeliydim, zira üstümde çok tehlikeli silahların bulunması mümkündü. Hemen Haşmetlinin boşu boşuna üzüntüye kapılmamamsını; çünkü huzurunda ceplerimi boşaltmaya hazır olduğumu bildirdim. Bunları yarı kelimelerle yarı da el işaretleriyle anlatmıştım, ülkesinin kanunlarına göre iki subayın beni arayacakları cevabını verdi. Zapt edecekleri eşyaları ya giderken geri verecekler yahut da benim kararlaştırdığım bir para karşılığında saklayacaklardı (Swift, 2007: 19).

İmparator, tekrar Blefuscu' ya gidip düşmanın geri kalan gemilerini de getirmemi istiyordu. Siyaset ve adaletten bahis açarak onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalıştım. Hür ve cesur insanların esir olmalarını istemediğimi bildirdim. Meclis de çoğunlukla benim düşüncelerimi kabul etmişti (Swift, 2007: 35).

İmparator, tekrar Blefuscu' ya gidip düşmanın geri kalan gemilerini de getirmemi istiyordu. Siyaset ve adaletten bahis açarak onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalıştım. Hür ve cesur insanların esir olmalarını istemediğimi bildirdim. Meclis de çoğunlukla benim düşüncelerimi kabul etmişti (Swift, 2007: 35).

Bu memlekette gayet garip kanun ve adetler var. Hükümet aleyhine işlenen bütün suçların cezası çok ağırdır ama şayet sanığın suçu ispat edilmezse onu yakarttıran kimse ölüm cezasına çarptırılır ve bütün malı masum adama verilir. Fitnecinin hiç malı yoksa onun hesabına hükümet bu kanunun yerine getirir (Swift, 2007: 37-38).

Hile hırsızlıktan daha büyük bir suçtur. Çünkü bir adam mallarını hırsızlıktan koruyabilir. Hâlbuki kötü niyetle savaşmak daha zordur. Borçla pek çok alış veriş yapıldığı, hileyi men edecek bir kanun bulunmadığı zaman, namuslu işadamı daima hilecilerden zarar görmeye mahkûmdur (Swift, 2007: 38).

Fakat ertesi sabah küçük dadım, annesinden duyduklarını bana bir bir anlattı. Zavallı kadıncağz beni göğsüne bastırıp utançla karışık bir kederle hüüngür hüüngür ağlamaya başladı. Kasaba halkının kaba hareketlerle beni incitmelerinden, kalabalık arasında ezilmenden korkuyordu. Bir de benim ne kadar iyi kalpli, onuruna düşkün bir kimse olduğumu anlamıştı. Para için en aşağılık insanlara teşhir edilmenin bende yaratacağı üzüntüyü de bilirdi (Swift, 2007: 64).

Doğrusunu söylemek gerekirse bu mesele beni küçük dadım kadar üzmemişti. Çünkü nasıl olsa bir gün tekrar hürriyetime kavuşacağıma inanıyordum. Hem yabancılara teşhir edilmem de üzülecek bir olay değildi, çünkü benim yerimde bir kral da olsa aynı muameleyi görecekti (Swift, 2007: 64).

Tablo 5.5. *Gülliver’ in Gezileri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	5	11,62	0,25
Bireysel Gelişim	4	9,30	0,20
Çağdaşlaşma	2	4,65	0,10
Demokrasi	13	30,23	0,66
Empati	2	4,65	0,10
Etik	3	6,97	0,15
Hürriyet	14	32,55	0,71
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	43	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 32,55) “hürriyet” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,65) “çağdaşlaşma” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “hürriyet”, en düşük yoğunluk puanına ise “çağdaşlaşma” ve “etik” değerleri sahiptir.

5.1.5. Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Ama bak, yine başladım yalan söylemeye. Söylediklerimin hepsi yalan. Sakın bana inanma oğlum Borenka. On rubleyi salı günü ödeyeceğimi söylemiştim ya, o da yalandı; inanma! Bir tek lafıma dahi inanma benim! Yapılacak hiçbir şey yok. Benimkisi düpedüz tembellik, ayyaşlık... Ve herkese bu yırtık pırtık elbiseler içinde gözükmekten de utanç duyuyorum. Kusuruma bakma Borenka. Geçen hafta içinde benim kızı tam üç defa para istemek için sana yolladım; acındırıcı, merhamet dilenen

mektuplar gönderdim. Fakat gönderdiğim haberlerin, yazdığım şeylerin hepsi yalandı (Çehov, 2007: 17).

“Şu senin neler düşündüğünü pekâlâ biliyorum ben! Sen zannediyorsun ki ben şerefimi tamamen kaybetmiş alçağın biriyim! Bataklığa saplanmış, perişan budalayım! Acıyorsun bana değil mi? Fakat şunu kafana iyice yerleştire delikanlı: Şu gördüğün basit, fakir hayat senin hayatından çok daha normaldir. Benim hiç kimseye ihtiyacım yok, anlıyor musun? Hiç kimseye! Ve... Ve kendimi alçaltmaya da hiç niyetim yok! Kimseden merhamet istemiyorum. Bir köpek yavrusunun bana acıyarak bakmasına da tahammülüm yok!” (Çehov, 2007: 29).

Merak etme, seksen rublenin hepsini de sana vereceğim! Al işte, hepsi şu zarfın içinde seni bekliyor... Fakat bir insanın bu kadar pısrık olabileceğine de hala inanamıyorum! Niçin hakkını aramıyorsun? Neden haksızlığa baş kaldırmıyorsun? Dünyada bu kadar yüreksiz, tabansız olmak, mümkün mü bu kadar ödlele olmak?” (Çehov, 2007: 49).

“Çok doğru!” diye aynı fikirde olduğun belirtti. “Dolayısıyla, insanlığın en mükemmel seviyeye ulaşabilmesi için tek yol (bu yoldan daha iyisi henüz bulunabilmiş değildir) bütün dünyevi nimetlerden ve zevklerden el etek çekip inzivaya çekilmektir (Çehov, 2007: 81).

Bütün kış hürriyetime kavuşacağım bu günü hayal edip durmuştum. Gece gündüz rüyalarımda hep kendimi hep yalnız ve serbest görüyordum (Çehov, 2007: 122).

“Bak, dinle beni arkadaşım!” diyerek Flyazken elini dostça savcının omzuna koydu ve: “Eğer ben senin yerinde olsaydım; bırakıp kaçırdım...” dedi (Çehov, 2007: 126).

Aradan bir müddet geçti, bu sefer de “Hürriyet” diye tutturdu. Sürgünden kaçıp kurtulmayı, Rusya’ya dönmeyi arzulamaya başladı (Çehov, 2007: 134).

Günlük kazancı alt tarafı on kopek bir şeydi. Gece gündüz kürek çekmesi lazımdı bunu kazanması için. Gerçi nehrin bir kıyısından diğerine geçen yolcular arada bir bahşiş de veriyorlardı ama bu bahşişler bütün kürekçiler arasında paylaştırılıyordu. Tatar' a ise hisse vermiyorlar, bir de üstelik onunla alay ediyorlardı (Çehov, 2007: 138).

Tablo 5.6 *Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	7	21,87	0,35
Çağdaşlaşma	1	3,12	0,05
Demokrasi	6	18,75	0,30
Empati	6	18,75	0,30
Etik	4	12,5	0,20
Hürriyet	7	21,87	0,35
Toplam Kalite	1	3,12	0,05
Verimlilik	-	-	-
Toplam	32	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 21,87) “bireysel gelişim” ve “hürriyet” değerlerindedir. En düşük oranda ise (% 3,12) “çağdaşlaşma” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “hürriyet”, en düşük yoğunluk puanına ise “çağdaşlaşma” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.1.6. İnsan Ne İle Yaşar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Kendi kendine: “Ne yapıyorsun Simon? Belki de o adam orada açlıktan ölüyor, hâlbuki sen korkundan bir an evvel sıvışmaya bakıyorsun. Zengin oldun da artık hırsızdan korkmaya mı başladın sanki? Yazıklar olsun sana Simon, bu yaptığından sıkıl!” (Tolstoy, 2007: 8).

Sonra Simon, ipliği muılamayı öğretti. Mikael onu da çabucak öğrendi. Ondan sonra meşini delmeyi ve iğne ile dikişleri dikmeyi öğretti. Mikael bunları da hemen öğrendi (Tolstoy, 2007: 21).

Önce sağlam çocuğa meme verdi, bu sakata hiç meme vermedimdi. Yaşayacağını zannetmiyordum da ondan. Sonra düşündüm ki; zavallı çocuğun ne kabahati var? Acıdım, ona da meme vermeye başladım. Böylece hem kendi oğluma hem de bu iki kıza bir arada süt emzirdim (Tolstoy, 2007: 33).

Tablo 5.7. İnsan Ne İle Yaşar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	22,22	0,28
Bireysel Gelişim	1	11,11	0,14
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	2	22,22	0,28
Empati	2	22,22	0,28
Etik	1	11,11	0,14
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	1	11,11	0,14
Verimlilik	-	-	-
Toplam	9	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 22,22) “bilgi”, “demokrasi” ve “empati” değerlerindedir. En düşük oranda ise (% 11,11) “bireysel gelişim”, “etik” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “ağdaşlaşma” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “bilgi”, “demokrasi” ve “empati”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim”, “etik” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.1.7. Mutlu Prens Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen rnekler:

Kış biter bitmez, uha çiçekleri açık sarı yıldızlarını amaya başlar başlamaz Değirmenci karısına: “Ben gidip Hans’ ı bir göreyim!” demiş. Karısı da: “Ne iyi bir yüreğin var senin! Hep başkalarını düşünüyorsun!” demiş (Wilde, 2007: 31).

“Yalan söyleme ulan şaşı! Böyle yaptığımı gznle gördün mü, niçin iftira atıyorsun? Başkomiser Beyefendi akıllı bir beyefendidir ve kimin yalan söylediğini, kimin doğru söylediğini pekâlâ bilir. Eğer yalan söylüyorsam mahkemelerde srneyim! Kanunda yeri var; bütün insanlar eşitir diye. Benim de polis kardeşim var, haberiniz olsun...” (Çehov, 2007: 34).

Uzun bir duraklamadan sonra tarla faresi: “Eee?

Yeşil keten kuşu: “Ne e’ si? Hikyenin sonu bu!” diye karşılık vermiş.

Tarla faresi: “Peki, Değirmenci’ ye n’ oldu sonra?

Yeşil keten kuşu: “Doğrusu bunu ben de bilmiyorum!” demiş. “Hoş, beni hiç ilgilendirmiyor ya!”

Tarla faresi: “Anlaşılan, senin içinde hiç acıma duygusu yok!” diye söylenmiş.

Değirmenci’ yi merak ediyormuş. Pek sevmiş de.

Yeşil keten kuşu: “Sanırım hikyedeki ahlak dersini pek kavrayamadın...” diye

düşüncesini belirtmiş (Wilde, 2007: 41).

Fişek: “Bütün ömrünü bu kasabada geçirdiğin anlaşılıyor; yoksa benim kim olduğumu bilirdin!” diye karşılık verdi. “Yine de bu bilgisizliğini bağışlıyorum. Çünkü kendim kadar ilginç sanmam yanlış olur. Besbelli, benim havaya fırlatıldığımı, altın bir sağanak gibi gökten indiğimi duyarsan şaşırırsın.” (Wilde, 2007: 56).

Genç öğrenci: “Şu aşk da ne saçma şey yani!” diye söylendi oradan uzaklaşırken. “Yararlılık bakımından mantığın yarısı olamaz. Çünkü hiçbir şeyi ispatlamıyor. İnsana da hep olmayacak şeyleri söylüyor. Gerçek olmayan şeylere inandırmaya uğraşiyor. Doğrusu, hiç de gerekli, yararlı bir şey değil. Üstelik çağımız yararlılık çağı. Ben yine felsefeme döneyim, metafizik çalışayım.” (Wilde, 2007: 68).

Kimine çok verilmiş, kimi de öyle az almış ki hiçbir işe yaramıyor. Eşitsizlik yeryüzünü baskısı altına almış, üzüntüler bile eşit dağıtılmıyor!” (Wilde, 2007: 119).

“Sinek de senin kardeşindir. Ona kötülük etme. Ormanda dolaşan kuşların da özgürlüğe hakları vardır. Onların bu mutluluğunu engelleme (Wilde, 2007: 123).

“Anacığım, kibrime yenildim, seni kendime yabancı saydım, seni yanımda istemedim. Şimdi yaptığım kötülükleri anladım, beni bu halimle kabul et. Ben sana nefretimi vermiştim, sen bana sevgini verdin. Seni yanımdan uzaklaştırdım, sen beni yanında istedin. Şimdi sana yalvarıyorum: Beni yanına al, beni bağışla!” (Wilde, 2007: 139).

Dokumacı: “Savaşta güçlülerin tutsağı güçsüzlerdir, barışta zenginlerin tutsağı yoksullardır. Tutsaklık bitmez!” dedi (Wilde, 2007: 76).

Tablo 5.8. *Mutlu Prens Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	4	6,66	0,10
Bireysel Gelişim	10	16,66	0,27
Çağdaşlaşma	1	1,66	0,02
Demokrasi	8	13,33	0,21
Empati	16	26,66	0,43
Etik	8	13,33	0,21
Hürriyet	7	11,66	0,19
Toplam Kalite	2	3,33	0,05
Verimlilik	4	6,66	0,10
Toplam	60	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 26,66) “empati” değerindedir. En düşük oranda ise (% 1,66) “çağdaşlaşma” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, değeri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “empati”, en düşük yoğunluk puanına ise “çağdaşlaşma” değeri sahiptir.

5.1.8. Oliver Twist’ im Maceraları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Oliver tek tek hepsini selamladıktan sonra büyük bir koğuşa götürüldü. Az sonra kendisini, sert olan yatağının üzerine atıp hıçkırmaya başladı. Yine de İngiltere kanunları o derece sert değildi. Çünkü fakirlere de uyuma hakkı tanıyorlardı (Dickens, 2007: 13).

Oliver Twist daha fazla yiyecek istemekle dine ve ahlaka karşı geldiğinden karanlık bir odaya hapsedildi (Dickens, 2007: 17).

Bay Bumble ellerini kaldırarak:

- *Aman aman! Senin kadar sinsi, kurnaz, yüzsüz bir öksüz görmedim, Oliver, dedi.*

Bay Bumble bu çirkin sözleri ağzından kaçırınca ikinci ihtiyar bay:

- *Çeneni tu, Memur Bey, dedi.*

Bay Bumble duyduklarına inanamamıştı:

- *Özür dilerim, Hâkim Bey bana mı söylediniz?*

- *Evet, çeneni tut.*

Bay Bumble hayretten donakalmıştı. Kendisi bir kilise memuruydu. Bu ahlaka karşı bir isyan sayılırdı. Yaşlı adam parşömen parçalarını bir kenara itti ve: (Dickens, 2007: 26).

Bay Bumble ateşin yanında oturup gazete okuyordu. Birden okuduklarına inanamadı. Gözüne bir ilan çarpmıştı. İlanda Oliver Twist' in evinden kaybolduğu, onu bulup getirene ya da onun hakkında bilgi verecek olana beş pound verileceği yazılmıştı (Dickens, 2007: 113).

Kızın o kibar davranışı, sevgi dolu sesi Nancy' yi şaşırttı. Ağlamaya başladı.

- *Bayan, bayan! Sizin gibi birine dünyada rastlamak zordur. Siz bulunmaz bir insansınız (Dickens, 2007: 181).*

Anahtar delikte çevrilince yaşlı adam kendini Oliver kadar üzgün hissediyordu. İçini çekti. Sonra bütün bu kavga kıyametim masum suçlusunu olan kitaba döndü (Dickens, 2007: 71).

- *Beş pound ekleyin. Altın pound olarak bana yirmi beş pound verirsiniz anlaşlık demektir. Yaşlı kadına hak ettiği kadarını ödeyeceğim. Önce yirmi beş pound vermelisiniz. Sonra da size bildiklerini anlatır. Daha önce ise hiçbir şey söylemez (Dickens, 2007: 171).*

Tablo 5.9. *Oliver Twist'in Maceraları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	3	4,47	0,08
Bireysel Gelişim	14	20,89	0,39
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	18	26,86	0,50
Empati	15	22,38	0,42
Etik	8	11,94	0,22
Hürriyet	1	1,49	0,02
Toplam Kalite	7	10,44	0,19
Verimlilik	1	1,49	0,02
Toplam	67	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 26,86) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 1,49) “hürriyet” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği” ve “çağdaşlaşma” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “hürriyet” ve “verimlilik” değerleri sahiptir.

5.1.9. Peter Pan Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Peter Pan bildiğimiz çocuklardan değildi... Yedi günlük olmasına rağmen büyük bir insanın bilgi, tecrübe ve olgunluğuna sahipti. Daha yedi günlükken, şiddetli bir serüven arzusu bütün benliğini etkilemeye başlamıştı. Hiç kimsenin görmeyi başaramadığı bir şeyi gerçekleştirmiş, Rüya Bahçeleri' nin yemyeşil ağaçlarını uzaktan seyretmişti (Barrie, 2007: 5).

Jeni utanarak öyle nefret etmişti ki boğazı düğümlenmiş sesi çıkmıyordu. Zihninde tek bir düşünce vardı: “Şu halde onun yerine ben saklanarak kalırım.” diyordu (Barrie, 2007: 27).

Bunu yavaş yavaş anlatmaya çalışınca Peter gülümseyerek gururlanıyordu. Böylece oyunlardaki hayal kırıklığını unutmuş ve kendine güveni artmıştı (Barrie, 2007: 42).

Böyle kalabalık bir aile ile uğraşmak Vendi için ufak bir iş değildi. Dikiş, onarma, çorapların yamanması, sekiz çocukla Peter ve kendisi için yemek yapılması tabii çok zaman alıyordu. Bundan başka her akşam hikâye anlatması da saatlerce devam ediyordu. Fakat o hayatından memnundu. Çocuklara anne gibi bakmak onun hoşuna gidiyordu (Barrie, 2007: 76).

Kaptan Çengel’ i yanında fark eden Peter onu hançerlemeye hazırlanıyordu. Dürüst ve mert bir dövüşme yapmak için düşmanın kaymasına yardım etmek üzere elini uzattı. Fakat yabancı kaptan elini ısırmişti.

Peter’ in eli yaralanmış, hisleri de daha çok zedelenmişti. Kaptan Çengel öylesine dürüst olmayan bir davranışta bulunmuştu (Barrie, 2007: 83).

Kayıp çocuklar anneleri Vendi’ nin gideceğine öyle üzüliyorlardı ki onu zincirle bağlayıp bırakmamayı düşünüyorlardı. Fakat bu düşüncelerini tabii Peter’ den gizliyorlardı. Her şeyden evvel o Peter’ in konuğu idi ve bir konuğu zincirle bağlamaya hakları yoktu (Barrie, 2007: 90).

Tablo 5.10. *Peter Pan Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	11,11	0,12
Bireysel Gelişim	3	16,66	0,18
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	4	22,22	0,24
Empati	2	11,11	0,12
Etik	2	11,11	0,12
Hürriyet	3	16,66	0,18
Toplam Kalite	2	11,11	0,12
Verimlilik	-	-	-
Toplam	18	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 22,22) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 11,11) “bilgi”, “empati”, “etik” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi”, “empati”, “etik” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.1.10. Robersonlar Mektebi Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Fakat Godfrey süratle kendini toparlamakta gecikmedi. Hakikatleri olduğu gibi kabul etmekten başka çaresi olmadığını anlıyordu. Kurtuluş imkânları, dışardan gelecek yardımlara bağlı olduğuna göre, bilgi ve becerikliliğinden başka bir şeye güvenemeyeceği belliydi (Verne, 2007: 64).

Fakat Godfrey süratle kendini toparlamakta gecikmedi. Hakikatleri olduğu gibi kabul etmekten başka çaresi olmadığını anlıyordu. Kurtuluş imkânları, dışardan gelecek yardımlara bağlı olduğuna göre, bilgi ve becerikliliğinden başka bir şeye güvenemeyeceği belliydi (Verne, 2007: 64).

Yeni hayatına intibak eden Godfrey' in yepyeni bir insan olmaya başladığını itiraf etmek mecburiyetindeyiz. San Fransisko' dayken bir gün sonrasını asla düşünmezdi. Hiçbir mevzu tatlı uykusunu kaçırmıyordu. Fakat adada vaziyet tamamıyla değişmişti. Yaşayabilmesinin kendi zekâ, kabiliyet, gayret ve çalışmasına bağlı olduğunu biliyordu. Güçlüklere pratik çareler bulması icap ettiğini idrak ediyordu (Verne, 2007: 72).

Godfrey' le Tartelett aralarında iş bölümü yapmışlardı. Tartelett, temizlik ve yemek pişirme işleri ile uğraşacaktı. Godfrey' de kol kuvvetiyle yapılacak işleri üstüne almıştı. Bu arada yiyecek bulmak ve balık tutmak da ona aitti (Verne, 2007: 87).

Godfrey de endişeli olmakla beraber, hadiselerin bu derece tesiri altında kalmamaya muvaffak oluyordu. Tehlikeler karşısında sızlanıp sızlanıp şikâyet etmenin hiçbir fayda temin etmeyeceğini biliyordu. En mükemmel hal çaresinin, hadiseleri soğukkanlılıkla karşılayıp gerekli tedbirleri almak olduğuna inanıyordu (Verne, 2007: 124).

Balayını adada geçirmeye karar vererek gemiye döndüler. Mükemmel bir yolculuktan sonra San Fransisko' ya ulaştılar. Gemi rıhtıma yanaşırken, güverteye hepsinin gayet iyi tanıdığı birisi çıktı: Çinli Seng Vu... William W. Kolderup onu görünce:

- Yine mi sen Diye bağırdı.

- Evet, yine ben! Gemi beni Shangay' a götürmediğine göre, San Fransisko' ya dönmek hakkım değil mi? (Verne, 2007: 142).

Tablo 5. 11. Robersonlar Mektebi Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	4	9,75	0,17
Bireysel Gelişim	22	53,65	0,94
Çağdaşlaşma	1	2,43	0,04
Demokrasi	6	14,63	0,25
Empati	4	9,75	0,17
Etik	3	7,31	0,12
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	1	2,43	0,04
Toplam	41	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 53,65) “bireysel gelişim” değerindedir. En düşük oranda ise (% 2,43) “verimlilik” ve “çağdaşlaşma” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “hürriyet” ve “toplam kalite” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “bireysel gelişim”, en düşük yoğunluk puanına ise “verimlilik” ve “çağdaşlaşma” değerleri sahiptir.

5.1.11. Tom Sawyer’ in Maceraları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Tom, kendi kendine dünyanın pek o kadar da hoş olmadığını tekrarladı. Ayrıca insan karakterinin çok önemli bir sırrını da keşfetmişti. Bir insanda bir şeyi elde etme arzusunu uyandırmak isterseniz, onu, ele geçirilmesi zor, erişilmez bir şey olarak göstermelisiniz... (Twain, 2007: 22).

Ama, Joe' nin da aynı şeyi Tom' dan rica etmek istediği, o yüzden de Tom' u aramaya çıktığı anlaşıldı. Annesi, Joe' nin günahını almış, yüzünü bile görmediği kremayı içip bitirdi diye kamçıyla dövmüştü. Oysa çocukcağz hiçbir şey bilmiyordu. Bundan da kadının artık Joe' dan bıkmış olduğu açıkça anlaşılıyordu. Zavallı çocuğun elinden susmaktan başka bir şey de gelmezdi ki... Joe, annesini mutlu olmasını, çocuğunun acı çekerek ölmesinden üzüntü duymasını temenni ediyordu (Twain, 2007: 51).

Vicdanları onları rahat bırakmıyordu. Kaçmakla fena bir iş yapmış oldukları düşüncesi hafiften zihinlerinde yer etmeye başlamıştı. Derken çalınmış eti hatırladılar ve işte o zaman hakiki işkence başladı. Eskiden birkaç kere et ve elma çaldıklarını vicdanlarına anlatmaya çalışarak kendilerini haklı çıkarmaya çalışıyorlardı. Fakat vicdan bu kadar sudan sebeplere kanacağa hiç benzemiyordu. Nihayet elma ve pastalarla kaçmanın sadece “almak” sayılacağını; fakat böyle et ve ekmeklerle evden kaçmanın düpedüz “hırsızlık” sayılmasının itiraf etmek zorunda kaldıkları sürece bir daha hırsızlık suçuyla kendilerini lekelememeye karar verdiler. Vicdanları, bu defa bir barış imzaladı, böylece bizim korsan bozuntuları rahat bir uyku uyudular (Twain, 2007: 58).

Tom elindeki torbaları güçlükle taşıyarak içeri girdi, Polly Teyze de sözlerini bitirmeye fırsat bulamadı. Tom, sarı paraları masanın üzerine yayarak anlattı: “İşte... Ben size demedim mi? Yarısı Huck' ın, yarısı da benim...” (Twain, 2007: 140).

Tom' la Huck nereye gitseler, müthiş iltifat görüyorlar, hayran bakışlarla gözden geçiriliyorlardı. Çocuklar, her sözlerinin tekrar edilip kıymetlendirildiğinin farkında değillerdi. Ne yapsalar, harikulade bir şey sayılıyordu. Tabi yavaş yavaş küfür etmeyi, kaba hareketlerde bulunmayı da unuttular. Bunlar yetmiyormuş gibi, geçmişleri yeniden ele alınmış, gayet ilgi çekici, kimseye benzemeyen çocuklar olduklarına karar verilmişti. Kasabanın gazetesi onların hayatlarının yazmıştı (Twain, 2007: 142).

Tablo 5.12. *Tom Sawyer’ in Maceraları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	3,22	0,06
Bireysel Gelişim	4	12,90	0,25
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	7	22,58	0,43
Empati	10	32,25	0,62
Etik	5	16,12	0,31
Hürriyet	3	9,67	0,18
Toplam Kalite	1	3,22	0,06
Verimlilik	-	-	-
Toplam	31	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 32,25) “empati” değerindedir. En düşük oranda ise (% 3,22) “bilgi” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “empati”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.1.12. Üç Silahşörler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Gaskonyalı ve oğlum olduğumu aklından çıkarma. Önüne çıkan fırsatlardan istifade etmesini bil, maceraya atılmaktan çekinme. Gençsin ve kuvvetlisin. Ustalıkla kılıç kullanmasının öğrendin. Her fırsatta dövüşmekten korkmamalısın. Düello yasak bile olsa kılıcının elinden bırakma. İstikbalin, cesaretine bağlıdır (Dumas, 2007: 6).

Kısa bir sükûttan sonra, Baba Dartanyan:

- Sarayda ise, şerefli adımız, bir kahraman yakışır şekilde taşı, diye sözlerine devam

etmişti. Bu isim ecdadımız tarafından üzerine hiç leke sürülmeden taşınmış bir isimdir. Kardinalden ve Kraldan başkasını önünde eğilme. Ancak bu iki şahsiyet sayesinde yükselebileceğini asla unutma (Dumas, 2007: 6).

Dük de Tremuy, Protestan olduğu için, ne Kral ve ne de Kardinal taraftarıydı. Bununla beraber, kendisine sığınanları iade etmek istemiyordu. Bilhassa, Bernaju çok ağır yaralıydı (Dumas, 2007: 36).

Portos, kendilerinden yardım isteyen bir adamı teslim etmekle, alçaklık ettiklerine inanıyordu. Bununla birlikte, Atos' la Aramis, Dartanyan' ın hareketinin akıllıca olduğuna kanaat getirmişlerdi. Hatta daha da ileriye giderek, bu hadisenin takibinde Dartanyan' ın ezici çoğunluğu karşısında boyun eğmek zorunda kaldı (Dumas, 2007: 36).

Dartanyan' la arkadaşları, Mösyö Bonasiyö' ya ait altın kesesini aralarında eşit olarak bölüştüler ve Paris'i, Sen- Döni kapısından terk ettiler. Uşaklar da onları tepeden tırnağa kadar silahlı olarak, geriden takip ediyorlardı (Dumas, 2007: 61).

Dartanyan, çekingen bir sesle:

- Amiyen' de bahsettiğin kadın mı? diye sordu.

Dartanyan daha fazla bir şey söylemedi. Dostunun yüzündeki manaya bakarak, yalnız kalmaya ihtiyacı olduğunu anlamıştı. Müsaade isteyerek evine döndü (Dumas, 2007: 88).

“Madem elinizden kaçırmamanız ve o manastıra girmesine müsaade etmemeniz gereken kadının izini kaybettiniz, hiç olmazsa adamın işini bitirin. Başaramazsanız kendinizi yok bilin. Aldığımız yüz altını hak etmeye çalışın!” (Dumas, 2007: 100).

Tablo 5.13. *Üç Silahşörlere Kitapındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	6	12,76	0,26
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	14	29,78	0,62
Empati	4	8,51	0,17
Etik	15	31,91	0,66
Hürriyet	3	6,38	0,13
Toplam Kalite	2	4,25	0,08
Verimlilik	3	6,38	0,13
Toplam	47	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 31,91) “etik” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,25) “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi” ve “çağdaşlaşma” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “etik”, en düşük yoğunluk puanına ise “toplam kalite” değeri sahiptir.

5.2. 100 TEMEL ESERDEKİ YERLİ YAZARLI ESERLERE AİT BULGU VE YORUMLAR

5.2.1. 87 Oğuz Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Bahçeye girer girmez her taraftan müthiş bir gürültü, fakat aynı şey duyuldu:

- Ooo... 87!.. Günaydın!..

Başını salladı:

- Günaydın!..

diye bağırdı. Herkes onun etrafını aldı. Üçten dörde geçen bütün çocuklar Oğuz' un yanında bir küme yaptılar. Çünkü o sınıfın elebeşisi, en yaramazı, en akıllısı, aynı zamanda en şen, en güldürücü çocuğuydu (Çalapala, 2006: 19).

- Ah hanımefendi size ne kadar teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

- Niçin efendim, niçin teşekkür ediyorsunuz? Biz bu dikkati yalnız sizin çocuklarınıza değil, memleketin bütün çocuklarına veriyoruz. Kendisi de görecektir ya, onu sınıfta 48 tane candan arkadaş bekliyor. İçlerinden pek çoğu belki fakirdir, belki biraz yaramazdır. Fakat en yaramazı, en fakiri bile tam bir çocuktur. Çocuk deyince benim aklıma dünyanın en güzel ve en iyi mahlûkları gelir!.. (Çalapala, 2006: 40).

Sofaya çıktıkları zaman genç hoca kendi kendine:

- Ne yaparsın, diye düşünüyordu. Ana kalbi, böyle söylemek lazım... Hâlbuki bir çocuğa, başka bir çocuktan daha ziyade ehemmiyet vermek olur mu hiç?! Mektep, çocukların dünyasıdır. Orası onu kendine uydurur. Böyle üstüne üflene üflene büyütülen bir çocuk; yarın zayıf, pısırık bir adam olacaktır. Hâlbuki Türkiye Cumhuriyet' ini yükseltmek için atılgan, cesur, çelik vücutlu ve çelik kafalı gençler lazım! (Çalapala, 2006: 42).

Nezihe Hanım:

- *Aferin Oğuz, dedi. Bütün yaramazlıklarınla beraber yalan söylemediğin için seni seviyorum. Selim, yavrurum sen de bir daha bana gelip şikâyet etme emi? Bak, Oğuz kabahatli olduğu halde bile doğruyu söylemekten çekinmedi!.. Ben onu korkutmak için sınıftan çıkaracağımı söylemiştim... Hâlbuki hiçbir Türk çocuğu dersinden mahrum edilemez (Çalapala, 2006: 55).*

Bir gün genç muallim:

- *Hanımefendi, dedi. Çocuğunuzun çalışmasıyla uğraştığınız için pek memnun oluyorum. Biz birçok çocuğumuzun anasını, babasını buraya çağırırız da gelmezler. Zannederler ki burada onlara çocuklarından şikâyet edeceğiz... Hâlbuki bizim istediğimiz çocukları yetiştirmek için onlarla el ele vermektir. Biz öğreteceğimiz şeyleri yalnız mektepte çocuğa aşılamayız... Evde aykırı bir terbiye alan çocuğu yetiştirmek kolay şey midir? (Çalapala, 2006: 63).*

Herkes sustu.

Genç muallim sakin, tatlı bir sesle konuşmaya başladı:

- *Sevgili misafirlerimiz, çocuklarınızın sizin için hazırladığı eğlence bitmek üzeredir. Bu gece eğlencesini yapmalarını onlara ben söyledim. Bunu çok güzel başarabildikleri için pek memnunum...(Çalapala, 2006: 98).*

Senenin ortasındayız... bazı yavrular derslerinde geridir. Onların, hayatlarından bir sene kaybetmelerini elbette istemeyiz. Bana geliniz... Benimle konuşunuz... “Eti senin, kemiği benim” sözünden vazgeçiniz... Onların hepsi, bu toprağın, bu yurdun yavrularıdır. Onları sağlam, gürbüz, bilgili ve kafalı yetiştirmeye mecburuz... (Çalapala, 2006: 99).

Tablo 5.14. 87 Oğuz Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	6,66	0,04
Bireysel Gelişim	3	20	0,14
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	9	60	2,97
Empati	-	-	-
Etik	1	6,66	0,04
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	1	6,66	0,04
Toplam	15	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 60) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,66) “bilgi”, “etik” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma”, “empati”, “hürriyet” ve “toplam kalite” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi”, “etik” ve “verimlilik” değerleri sahiptir.

5.2.2. Allı ile Fırfırı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Babaları ölmüş bunlara kilim, külah ve değnek kalmış. Bu üçünü bölüşemediklerindenmiş kavgaları. Keloğlan, tuttu yaş sırasına göre bölüştürdü, kabul etmediler. Çünkü bu üç nen birbirine eşit değilmiş her birinin ayrı bir oyunu varmış (Tansel, 2009: 26-27).

“Eğer, başkaları gibi sen de zengin olaydın bende türlü giyitler giyerdim. Bezekler takardım. Her öğün tarhana çorbası ya da bulgur pilavı yerine türlü yemekler, tatlılar olurdu soframızda. Tavuk söğüşlü pirinç pilavının düşünüyorum sadece...” diye oduncunun başının etini yer, durlanıp durur. Hiç dirlik vermez kocasına. Zenginliğin kökünü, kökenini anlayacak bilgisi, yeteneği yok (Tansel, 2009: 47).

Toparlanın, toplanın hele... Ebeleme, debeleme, develeme, bögeleyin tutuğu kele. Bu azın azından, kimi yola durdu kimi bele. Burada konaklayalım çocuklar! İndirelim yükümüzü, deniz yaratıklarını kavuşturalım özgürlüğe... (Tansel, 2009: 71).

Bu kavgalardan kurtulurum umuduyla o gidişinde, yavrularının üçünü de doyurabileceği gibi bir yiyecek arandı. Sonunda yalnız yaşayan yaşlı bir kadının bahçesinde beslediği tavuklarına ekmek ufaladığını gördü. Kadın, tavuklarına olduğu kadar bahçesine inen kuşlara da cömertti. Eline kocaman bir ekmek parçası almış, iri iri ufalıyor; tavuklarına tanıdık tanımadık, yerli ya da yabancı, gelen bütün kuşlara güler yüz gösteriyor, eşit davranıyordu (Cumalı, 2008: 73).

“Aman yiğit, beni bırak, bu iyiliğin bir gün seni bulur...” diye yakarıp diller döktü. Özgürlüğünü istedi (Tansel, 2009: 146).

“İkimizin de derdi birmiş. Ölene dek kardaş olalım. Her ne kazanırsak ortadan bölüşelim...” diye kavil karar ettiler (Tansel, 2009: 147).

Tablo 5.15. *Allı il Fırfırı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	16,66	0,06
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	2	33,33	0,12
Empati	-	-	-
Etik	1	16,66	0,06
Hürriyet	2	33,33	0,12
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	6	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 33,33) “demokrasi” ve “hürriyet” değerlerindedir. En düşük oranda ise (% 16,66) “bilgi” ve “etik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi” ve “hürriyet”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” ve “etik” değerleri sahiptir.

5.2.3. Altın Işık Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Fakir bir adamın üç oğlu vardı. Büyük oğlunun dışından, tırnağından arttırarak tahsile göndermişti. Onu bir bilim adamı yapacaktı (Gökalp, 2007: 7).

Cariyeler tepsiyi hamamdaki bütün hanımlara gösterdiler. Hiç biri bilmeceyi anlayamadı. Nihayet, hamamda Keloğlan'ın karısı Gülsün Kadından başka kimse

kalmadığını görünce ona da göstermeye mecbur oldular. Çünkü şehzade, fakir olsun zengin olsun her kadına gösterilmesini emretmişti. Tepsiyi, Keloğlan' ın karısına gösterdiler (Gökalp, 2007: 37).

Şehzade Ak Çiçek' i ilk görüşte sevmiştir. Ertesi gün yine pekmezci anne kıyafetine girerek kızın yanına geldi. Bu kez çiçeklere dair bir masal söyledi. Kız bu masaldan daha çok hoşlandı! Artık, her gün pekmezci anne geliyor. Ak Çiçek, masal bittikten sonra, kendi duygularını anlatırdı. Kalbinin bütün emelleri iki şeyden ibaretti. Birincisi babasına çabuk kavuşmak. İkincisi pekmezci anneden ayrılmamak. Pekmezci anneyi seviyordu. Dünyada hiç böyle bir kadın görmemiştir. Her şeyi biliyor, her suale cevap veriyordu. Masalları hep ahlaki yükseltecek hükümlerle dolu idi (Gökalp, 2007: 52).

KÜÇÜK HEMŞİRE 2

(...)

*Hükümet halkındır, sultanın değil,
Ferman milletindir, divanın değil... (Gökalp, 2007: 91).*

KÜÇÜK HEMŞİRE 2

(...)

*Adalet alet etsin kolunu!
Yaratsın ruhlarda milli bir irfan,
Yapsın memlekete refahla ümran...
Müsavi, hür fertler mest yaşasın;
İnsanlık ne demek herkes anlasın...”
Hoca, gözü yaşlı, dedi: “Aferin!”
Sen ben değil, hak etmeli tahsin... (Gökalp, 2007: 92).*

KÜÇÜK HEMŞİRE 2

(...)

*Sarayda toplansın millet meclisi
O isterse beni yapsın reisi...*

Saltanat halkındır, padişah odur... (Gökalp, 2007: 94).

Tablo 5.16. *Altın Işık Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	9,52	0,08
Bireysel Gelişim	1	4,76	0,04
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	10	47,61	0,42
Empati	-	-	-
Etik	2	9,52	0,08
Hürriyet	4	19,04	0,17
Toplam Kalite	1	4,47	0,04
Verimlilik	1	4,47	0,04
Toplam	21	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 47,61) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,76) “bireysel gelişim”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma” ve “empati” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim” ve “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri sahiptir.

5.2.4. Arılar Ordusu Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

“İnsan, büyüklerinin kendi adına en iyi, en doğru biçimde düşündüklerine inanırsa, kölelikten kurtulamaz” dedi (Yıldız, 2005: 46).

“Gelsin” dedi. “Köle gibi yaşamaktansa, ölmeyi yeğlemek gerekir. Sen karışma bu işe ama” (Yıldız, 2005: 47).

“Arılar ya... O minnacık arılar... Onlar da halk gibidir. Tek tek güçsüzdürler. Ama bir araya gelince...” (Yıldız, 2005: 47).

“Yaşı da pek küçükmüş.”

“Akıl yaşta değil baştadır.” (Yıldız, 2005: 49).

Bilgeye yardım edebileceğim konusunda kendime güvenim tamdı. Güven duygusunun da, ne denli önemli olduğunu ondan öğrenmemiş miydim? O, şu anda, kendisine duyduğu güvenle, Nemrudun dillere destan düzenli, en pahalı ordusunun karşısında direnmiyor muydu hem? (Yıldız, 2005: 53).

“Bir elin nesi var iki elin sesi var,” diyordum (Yıldız, 2005: 53).

Önerim onların da aklına yattı. Aramızda görev bölümü yaptık. Kovandaki her bir arı, Kraliçe arıya duyurmadan, öteki kovanlara gidip örgütlenmemizi sağlayacaktı (Yıldız, 2005: 54).

Tablo 5.17. Arılar Ordusu Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	10	0,22
Bireysel Gelişim	2	20	0,45
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	-	-	-
Empati	-	-	-
Etik	-	-	-
Hürriyet	2	20	0,45
Toplam Kalite	3	30	0,68
Verimlilik	2	20	0,45
Toplam	10	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 30) “toplum kalite” değerindedir. En düşük oranda ise (% 10) “bilgi” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “ağdaşlaşma”, “demokrasi”, “empati”, “etik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “toplum kalite”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” değeri sahiptir.

5.2.5. Benim Küçük Dostlarım Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen rnekler:

Yalnız sevimli, zeki ve alışkan olanları değil, -Böylesini herkes sever!- ben sevimsiz, somurtkan, haylaz, hatta aptal çocukları da severim. Bana “ğretmenim!” diyen ses, beni “Annem!” diye çağıran ses kadar sevgili ve kıymetlidir (Zorlutuna, 2008: 9).

Kendine hak verdirmek için çırpınıyordu (Zorlutuna, 2008: 25).

Hastalık, hastadan da doktordan da daha güçlüydü. Ne on sekiz baharın hayata bir sarmaşık gibi sıkı sıkı dolanan parmakları, ne de ge hekimin bilgi, kitap ve ilaç dolu elleri; ciğerleri yiyen bu görünmez canavarı her gün biraz daha kuvvetlendirmekten alıkoyamıyordu (Zorlutuna, 2008: 27).

Zekai’ ye verdiğim sözü yerine getirmiştim. Öteki ocuklarla uzun uzun konuşmuş, küçük arkadaşlarına karşı yaptıkları haksızlıktan, eziyetten ötürü onları gerçekten utandırtmuş ve pişman bir duruma sokmuştum. Neredeyse eline, ayağına kapanıp ondan af isteyeceklerdi! (Zorlutuna, 2008: 29).

Sesim boğularak ekledim:

-Türk çocuğu yalan söylemez!

Sınıfta bir ölüm sessizliği vardı...

-Henüz vakit geçmiş değildir. Şu anda da itiraf etse onun suçunu çocukluğuna bağışlayacağım (Zorlutuna, 2008: 59).

Onlarla konuşmayı bilmek; onların kalplerini, güvenlerini kazanmış olmak gerekir. Haksızlık etmediğinize, kendilerine karşı iyilik ve şefkatle dolu olduğunuza inanmışlarsa mesele yoktur; sizin uğrunuza göz kırpmadan can verebilirler! (Zorlutuna, 2008: 66-67).

Derinden bakan zeki, ara gözleriyle İhsan, bir profesör hekim kılığında karşıma dikilirdi. Abdürrezzak' ı muhteşem cübbesi içinde, uslu, haksızlık etmeyen bir yargıç olmuş görürdüm. Osman işini bilir, namuslu bir tüccar olacaktı (Zorlutuna, 2008: 69).

Tablo 5.18. *Benim Küçük Dostlarım Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	14,28	0,11
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	11	78,57	0,62
Empati	-	-	-
Etik	1	7,14	0,05
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	14	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 78,57) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 7,14) “etik” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “empati” “hürriyet”, “toplam kalite”, “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “etik” değeri sahiptir.

5.2.6. Billur Köşk Masaları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Anneleri Keloğlan' ı küçük olduğu için çok severdi. Bu yüzden de ağabeyleri onun kıskanırlardı. Babaları da bu hali bilirdi. Onun için ölürken vasiyetname yaptırıp malını dört hisseye böldürdü. Hissenin birini karısına diğer üç hisseyi de oğluna bıraktı (Yurdatap, 2007: 19).

Annesi:

- Etme eyleme oğlum, dedi. O senin dengin değil. O koskoca prenses, sense börekçi. Keloğlan' ın sözünü dinlemediğini görünce güç bela saraya gitti. Padişahın huzuruna çıkınca.

- Oğluma kızınızı istemeye geldim, dedi.

Padişah:

- Oğlun kimdir, ne iş yapar? diye sordu.

Kadıncağz:

- Keloğlan' dır adı. Sarayınızın börekçisidir, dedi.

Padişah güldü önce, sonra kızdı:

- Senin oğlun utanmıyor mu ki gelip kızımı istiyor? Bu cüret! Söyle adam olsun önce. Sonra boyundan büyük işlere girişsin (Yurdatap, 2007: 42).

- Saraydan hiçbir şey çalınmadığı için seni affettim, kadın da senin hakkındır. Artık muzır ve gayrimeşru meslekten vazgeç. Zira hırsızlık ve yankesicilik gibi ahlaksızlıklar dünyanın en fena şeyleridir. Bundan sonra namuslu adam olunuz ve alın terinizle ekmeğinizi kazanınız (Yurdatap, 2007: 115).

Hırsız, kadını kendisine bir kez daha nikâhladı, yankesici de yeni karısıyla iyi yaşadı. İkisi de hırsızlıktan ve yankesicilikten vazgeçerek namuslu adamlar oldular (Yurdatap, 2007: 115).

O akşam seyyahın dediğini yaparak karısıyla beraber elmayı yarımsar yediler. Dokuz ay sonra nur topu gibi bir evlatları dünyaya geldi. Aynı günde lalanın da bir çocuğu olmuştu (Yurdatap, 2007: 117).

Hükümdar, delikanlının bu cesaret ve atılganlığını takdir ederek, saat kadar müsaade etti (Yurdatap, 2007: 126).

Tablo 5.19. *Billur Köşk Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	2	16,66	0,07
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	5	41,66	0,19
Empati	-	-	-
Etik	3	25	0,11
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	1	8,33	0,03
Verimlilik	1	8,33	0,03
Toplam	12	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 41,66) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 8,33) “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “empati” ve “hürriyet” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “toplam kalite” ve “verimlilik” değeri sahiptir.

5.2.7. Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Fatma Hanım' ı götürüp yatağına yatırdı. Onu üzmemek için, kendisine telefon edildiğini, anlatmadı. Çok merak ettiği halde neler olduğunu, Osman' ın nasıl kaçırıldığını sormadı (Canat, 2008: 13).

Abdullah Bey oldukça zayıflamıştı. Karısını üzmemek için, felaketin acısını hep içine akıtmıştı. Köşkte kaybolan yavrusundan hiç bahsetmez, konuyu açan olursa hemen değiştirdi. Zaten sabahları erkenden kalkar işinin başına gider, geç saatlere kadar çalışırdı. Oğlu aklına gelip, içini buruk bir acı kapladığı zaman; kalkar, abdest alır, iki rekât namaz kılardı. Yüreğinin sakinleştiğini ruhunun aydınlandığını hissedirdi (Canat, 2008: 63).

Kocası bir müddet konuşmadı. Karısının haklılığına inanıyordu. Bulaştığı çirkefin kötülüğünü, daha ilk gün anlamıştı. Şimdi ise cezasını çekip çıkmıştı. Karısını kendine nefretle baktığını hissetti (Canat, 2008: 66).

Hüseyin, bu kocaman paketi, çok merak ettiği halde alamadı. Selahattin Bey bu hediyeyi Şebnem' e ders çalıştırdığı için almış olmalıydı.

- Alsana yavrum. Hediye bu. Başka bir şey değil ki.

- Teşekkür ederim efendim, dedi Hüseyin, ben bunu hak etmedim (Canat, 2008: 92).

Şerife Hanım ertesi günü şehre gidip Ali' yi buldu. Çiftliği satmak istediğini söyledi. Sebeplerini anlattı. Ali, ona hak verdi. Tanıdıklarına duyuracağını, gazeteye ilan vereceğini söyledi (Canat, 2008: 82).

Şerife Hanım' ı yakından tanıyıp ahlakına güvenen arkadaşı bu isteği kabul etti. Kızın babası da Garip' le tanıştı. Bu saf ve temiz yürekli delikanlıyı beğendi. Hemen düğün hazırlığı başladı (Canat, 2008: 99).

Böyle mutluluk dolu aylar birbirini kovaladı. Hüseyin lisenin son sınıfına kadar aynı başarıyı sürdürdü. Lise son sınıfa başladığı zaman on yedi yaşına henüz girmişti. Sarı saçları, yeşil gözleri ve fidan gibi endamıyla gösterişli bir delikanlı olmuştu. Yardımseverliği, ciddiyeti ve çalışkanlığı ile herkes tarafından takdir ediliyordu. Yalnız derslerinde değil, yaptığı her işte başarılıydı. Öğretmenlerine karşı saygılı, arkadaşlarına karşı oldukça nazikti (Canat, 2008: 103).

Tablo 5.20. *Bir Küçük Osmancık Vardı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	7	43,75	0,32
Empati	5	31,25	0,23
Etik	2	12,5	0,09
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	2	12,5	0,09
Verimlilik	-	-	-
Toplam	16	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 43,75) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 12,5) “etik” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “hürriyet” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “toplam kalite” ve “etik” değeri sahiptir.

5.2.8. Bitmeyen Gece Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Bir süre yaşam, öğrenim durumum yüzünden olağan otoriter ve komutçu tutumunu sürdürsün mü, yoksa eşit bir yetişkin gibi mi davransın bilemedi (Enç, 2007: 78).

Sanırım, kendilerinden farklı olanlara da, temelde insan olarak karşılayıp benimsetmeye alıştırmak dünya barışının temel sorunu. Rengi, inançları, varlığı, dili ve dini bizden farklı olanları da kendimiz gibi insan olarak görmeye başladığımız zaman ne din, ne politika, ne de gelişmişlik ve geri kalmışlık yüzünden insanların birbirleri ile didişmelerine neden olmayacaktır (Enç, 2007: 135).

Konserden sonra da konağın göz kamaştırıcı salonları, dört köşesinden toplanmış resim ve minyatür koleksiyonu gezilmişti. Yedi düvelden, özgürlük ve olanaklarda eşitlik özelemleri ile buraya gelenlerden bir kesiminin kendilerini böyle varlık kozları içine kapayarak, tahakkümleri ve yaldızlı parıltıları eski dünya hükümdarlarının gözünü kamaştıracak bir yaşantıya özendirmeleri kafamı oldukça karıştırmıştı (Enç, 2007: 206).

Bütün bir alçak gönüllülük gayretine rağmen, geri kalmış ülkelerde uygarlık elçiliği yapmaktan hoşlandığı anlaşılıyordu (Enç, 2007: 209).

“Okulunuzda bulunan Mitat Enç Amerika’ da öğrenim görmek üzere seçilmiştir. Önümüzdeki ders yılı başına kadar İngilizce bilgisini geliştirmek üzere doğum yeri olan Gaziantep’ e hareketinin tebliğ edilmesi” (Enç, 2007: 114).

İlkokul uygulamalarına az da olsa, çocuğun gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları gibi dikkate alınması gereken bir takım ilkeler girmişti. Bilginin, bilgi olarak aktarılmasından çok, belirli bir takım eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde bir araç olduğu benimseniyor gibiydi (Enç, 2007: 236).

Orta ve doğu Amerika' da ziyaret ettiğim dört üniversitede toplayabildiğim bilgi ve izlenimlerin etkileyici ve önemli iki unsuru bulunuyordu. Bunlardan birisi özel eğitim hizmetlerinin lisansüstü uzmanlığı gerektiren bir hizmet türü olduğu anlayışının hızlı yaygınlaşmasıydı. Bundan daha etkileyici olanı ise geçen on beş yıl içinde bu ve öteki eğitim, ruhbilim alanındaki bilgi birikimiydi (Enç, 2007: 258).

Sekiz yıl önce, uzun bir tek- parti yönetiminden sonra iktidarın seçimle el değiştirmesi çoğu kimseyi pek sevindirmişti. Kendimizi kolayca özgürlük ve demokratik alıştırabileceğimiz inancı güçlüydü (Enç, 2007: 300).

Tablo 5.21. *Bitmeyen Gece Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	8	13,11	0,10
Bireysel Gelişim	13	21,31	0,16
Çağdaşlaşma	1	1,63	0,01
Demokrasi	22	36,06	0,28
Empati	1	1,63	0,01
Etik	-	-	-
Hürriyet	16	26,22	0,20
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	61	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 36,06) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 1,63) “çağdaşlaşma” ve “empati” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “etik”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “çağdaşlaşma” ve “empati” değeri sahiptir.

5.2.9. Cumhuriyet Öncesi Dönem Yazarlarından Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

- *Canım Abdal Han'ım, Melek Ahmet be canım! Önünüzde böyle çilbah gezmemiz terbiyeyi terk etmektir. Ama beni orasını burasını gösterir sanırsınız. Yok, aslında, öyle değilim. Bütün dostlar dikkatle baksınlar!* (Seyda, 2007: 30).

Üç gün Hoca Efendi' den ders aldım. Kalfa' nın yanı başında duran atlas yüzlü puflu minderde oturdum. Öğle ve ikindi paydoslarında çocukların hepsinden bir saat önce eve gittim. Ama dördüncü günün sabahı okula geldiğimde minderimi yerinde bulamadım. Kalfa, ta dipte, pencere önünde bir yer göstererek, sert bir yüzle, "Artık orada oturacaksın. Ben seni çağırırım" dedi. Sanki bu üç gün içinde benim yüzümden bozulan okul demokrasisi böyle yeniden kuruldu. Bununla birlikte bu davranış benim için daha iyi oldu (Seyda, 2007: 43).

Anadolu hilkat günlerinin ilk devrelerinde yoksulluk, harabi ve vasıtasızlık içinde idi. Yeni Türkiye' yi inşa edecek millete yeni Hazreti Âdem' den sonraki devrelere benzeyen kudret ve mesai kabiliyeti lazımdı (Seyda, 2007: 84).

Bunlarla bir yeşil meydanın kenarına varır, bunları bir ufacık ağacın altına çığırtkan kafesiyle bırakırlar, ağacın her dalına ökse bağlarlardı. Hür kuşlar, kafesteki çığırtkan kuşun feryadına, dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru gelirler (Seyda, 2007: 151).

O gün, orada, onun karşısında çocuk kafamın koyduğu ilk teşhis şu oldu: Bu gözlerden hiçbir şey kaçmaz arkadaşlar. Bu adam kandırılmaz, aldatılmaz. Bu adam kuru güürültüye, laf cambazlığına pabuç bırakmaz. Bu adam, bilmek için öğrenmiş olmaya ihtiyacı olmayan, bildiğini bilen, bilmediğini de şıp diye sezen bambaşka bir insandır (Seyda, 2007: 177).

“Sen bizden ayrılıverdin. Sevgimiz arttıkça sen biraz daha fazla rahatsız oluyordun. Ben bunu anlıyordum. Sen bundan biraz da hürriyetine tecavüz buluyordun. Fakat annen... (Seyda, 2007: 194).

Baktım olacak gibi değil, kestim attım:

- Ben bilmem, dedim. Merdiven altı değil bu çocukların yeri!

Başını inatla salladı:

- Haksızsınız! Suçlu olmasalardı atılmazlardı merdiven altına!

İyice öfkelenmişim artık:

- Haksız olsam ne olur?

- Ne demek ne olur?

- Hak buysa, haktan daha önemli şeyler de vardır dünyada! (Seyda, 2007: 213).

- İster haklı olsun ister haksız! Benim kalbim dayanmaz buna. On yaşındaki çocuğa kelepçe vurulmasına razı olmaz! Yetmez mi?

Yukarıdan alarak güldü yine:

Reşat koluma girdi:

- Hadi, dedi. Uğraşma!

Bir iki adım uzaklaştık. Reşat sakin:

- Kim bilir ne işi vardır araştırsan buralarda uğursuzun, dedi.

Bu türlü hak savunucularının türlüleriyle karşılaştım hayatımda. Bilirim. Karışmadıkları halt kalmamıştır (Seyda, 2007: 214).

“Osman’ım,” dedi, “bu gün sen çok iyi çalıştın. Mustafa Ağa hakkını fazlasıyla verecek ...” (Seyda, 2007: 226).

Mustafa Ağa, “Bakın hele bana, Osman’ın hakkını vermeyi unutmuşum...” kesesini çıkarıp, Osman’ a bir yirmi beşlik uzattı. (Seyda, 2007: 227).

Tablo 5.22. Cumhuriyet Öncesi Dönem Yazarlarından Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	3	17,64	0,11
Bireysel Gelişim	1	5,88	0,03
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	8	47,05	0,31
Empati	1	5,88	0,03
Etik	2	11,76	0,07
Hürriyet	2	11,76	0,07
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	17	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 47,50) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 5,88) “bireysel gelişim” ve “empati” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim” ve “empati” değeri sahiptir.

5.2.10. Çocuklara Şiirler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

BEKLİYORUZ

(...)

Alın açık yüzü ak, kalbi duru, tertemiz,

Hür doğduk, hür yaşarız, en erkek bir milletiz (Aşkun, 2007: 65).

BİR OKULLUNUN HİTABESİ 1

*Bir lahzacık düşünün, geçmişi ah bir anın,
Nabzınızı durdurur kalbinizin ateşi.
Bugün doğdu vatana aziz bir itilanın,
Gönüllerde fişkırان ilk hürriyet güneşi (Aşkun, 2007: 25).*

VATAN TÜRKÜSÜ 2

*(...)
Özgenlikte var mıdır bilmem Türk kadar yüce,
Tarihin hiçbir devri onu tutsak yazmadı.
O her şeyin üstünde, her yüksek ondan cüce,
Yüzyıllarca cihana ün saldı Türk' ün adı (Aşkun, 2007: 60).*

19 MAYIS

*Bugün Türk' e bir şeref tarihlere bir ündür,
Tutsaklıktan Türklüğün kurtulduğu ilk gündür (Aşkun, 2007: 69).*

BUGÜN 2

*(...)
Her türlü gerilimi bugün söktük ve attık,
Yeni baştan bir ulus, özgen bir yurt yarattık (Aşkun, 2007: 75).*

BUGÜN 2

*(...)
Ata armağanıdır CUMHURİYET gençliğe,
Onunla erişmiştir bu ulus erkinliğe... (Aşkun, 2007: 76).*

20 TEMMUZ

*(...)
Sevinin gözleriniz aydın olsun yurttaşlar,
Bizden özgür bir ulus, bizden bahtiyar mı var? (Aşkun, 2007: 80).*

KOCA SİNAN

(...)

Nerden geçtiyse orda bilgi, fikir parladı,

Çok geçmeden Türklüğün dünyayı tuttu aldı! (Aşkun, 2007: 88).

TÜRK ÇOCUĞUNA

(...)

Bilirsin ki bu ülkü armağan sana,

Sensin bunu besleyip, büyütüp, yaşatacak!

Bindi bütün gücüyle omuzlarına,

Yurdu ödev bilmeli ödenmesi güç bir hak! (Aşkun, 2007: 97).

CUMHURİYET TÜRKÜSÜ

(...)

Adamlığa olduk örnek.

Her güçlüğü Türklük boğdu!

Bilgimizle kurduk dernek,

İlk yaşayış bizden doğdu! (Aşkun, 2007: 99).

23 NİSAN ÇOCUK GÜNÜ

(...)

Özdemir:

- Çok doğru bu ülkenin biziz en bahtiyarı,

Hür doğdu, hür yaşıyor bugünün çocukları (Aşkun, 2007: 129).

Tablo 5.23. *Çocuklara Şiirler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	4	12,5	0,34
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	15	46,87	1,29
Empati	-	-	-
Etik	-	-	-
Hürriyet	13	40,62	1,12
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	32	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 46,87) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 12,5) “bilgi” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “empati”, “etik”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” değeri sahiptir.

5.2.11. Falaka Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Üç gün sırayla Hoca’ dan ders aldıktan, Kalfa’ nın yanı başına oturan o atlas yüzlü yumuşak minderin üzerinde oturup öğle, ikinci paydoslarında bütün çocuklardan bir saat kadar önce eve gittikten sonra dördüncü sabah mektebe geldiğimde minderimi yerinde bulamadım. Kalfa, ta dipte, pencere kenarında bir yer göstererek, biraz sert bir suratla:

- Artık orada oturacaksın; seni ben çağırırım, dedi.

Sanki bu üç gün içinde benim yüzümden bozulmuş olan mektep demokrasisi tekrar yerine geldi (Rasim, 2007: 29).

- Oğlum bu Hoca pek bilgili bir hocaymış. Hünkâr pehlivanlığı bile edermiş! (Rasim, 2007: 38).

Bizim evde bütün kararlar annemin anlayış tarzına bağlıydı. Dinledi, durdu. Karaanne' me dedi ki:

- Beyefendiye söyleyelim de Rasim artık o mektebe gitmesin.

Ne adaletli bir karar! (Rasim, 2007: 93).

Halam karşısına gelir gelmez o yerinden kalkar, kolundan tutar, oturur, görgü kaidelerine son derece bağlı, terbiyeli, her sözüne, “Hanımefendi” diye başlar, aşırı saygı gösterir, fakat halam yine olağanüstü çekingen davranırdı. Bu karşılıklı konuşma en sık haftada bir defa olurdu o da selamlık ile harem arasındaki “mabeyn odası” denilen büyük salonda (Rasim, 2007: 61-62).

Okumak böyle olduğu gibi “ahlak” da mubassırların devamlı ilgilenmeleri, bitmez tükenmez nasihatleri, zar ve cezaları ile telkin edilirdi. Öğretim usulü ameli ve nazari idi (Rasim, 2007: 97).

Eski sıbyan mektebi hocalarının talebe dövmek için kullandıkları tokat, yumruk, kulağa tırnak, değnek, sopa, uzun sıruk, falaka ve çeşitlerini birkaç makale ile canlandırarak hayvanlar hakkında bile reva görülmesi insanlığa uygun düşmeyen bu barbarca, sert muamelelerden daha küçük yaşlarda bulunan çocukların izzetinefis ve haysiyet duygularının zorlayışı ile mektepten, hocadan, okumadan nasıl soğuduklarını açıklamıştım (Rasim, 2007: 109).

Siz dışarıda da içeride de öyle bulunacaksınız ki, kapınızın önünden geçenlerle sizi sokakta görenler bu “İtalyan Mektepli” diyeceklerdir! Bu söz üzerine ben yine eski sıbyan mekteplerimizi hatırlamıştım. Gerçekten, bir zamanlar herhangi bir mektep

önünden geçenlerle bizleri sokaklarda görenler bu “Türk mektebindendir” derlerdi. Çünkü mektebin gürültüsü yüz, iki yüz adımdan işitilir, birbirimizi kovalamak, dövüşmek, kafa göz yarmak, türlü türlü küfürler savurmakla meşgul olduğumuz görülürdü. Fakat zamanımızda bunlar yok gibidir. İçli dışlı temizlik ve terbiye büyük bir düzen belirtileri, izleri vardır. Umulur ki bu tarz günden güne ilerlesin, gelişsin! (Rasim, 2007: 114).

Tablo 5.24. *Falaka Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	6,66	0,04
Bireysel Gelişim	1	6,66	0,04
Çağdaşlaşma	1	6,66	0,04
Demokrasi	6	40	0,27
Empati	1	6,66	0,04
Etik	3	20	0,13
Hürriyet	2	13,33	0,09
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	15	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 40) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,66) “bilgi”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “empati” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “empati” değerleri sahiptir.

5.2.12. Göl Çocukları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Özellikle ortaokul için yaptığı bağıştan ötürü, köyde Kurt Golman' ı tanımayan kalmamıştı. Büyük küçük herkes ona saygı duyar, rastladıkları yerde önünde eğilirdi. O da, bu türlü davranışları gülerek ve şapkasını çıkararak yanıtlar: (Örs, 2005: 26).

Bir aralık öğretmen Tuğrul, Alman turistten sualtındaki bilimsel çalışmalarıyla ilgili bilgi istedi. Alman birden durdu, şaşırıldı. Ne denli saklamak istediye de heyecanını açığa vurdu. Sonra kendini toparlamaya çalışarak;
- Suyun altı çok güzel, çok güzel! Dedi. Çeşitli balıklar, değişik görüntüler var orada. Bern topladı ilginç bilgiler, hazırlayacak kitap için... (Örs, 2005: 80).

Duygu' yla Selçuk, evlerinde anne ve babaları tarafından iyice paylandılar. Başta muhtar olmak üzere birçok kişiyi geceleyin tedirgin etmişler, üstelik de ıslanmalarına yol açmışlardı. Hakları var mıydı bunlara? Sonuç ne olmuştu? Hiç... (Örs, 2005: 87).

- Bay Kurt Golman, dedi. Artık her şeyi, biliyoruz. Yadsımaya kalkışmakta bir yarar yok. Siz, köyümüze iyi niyet elçisi olarak değil, tarihi yapıtlarımız kaçırmak için geldiniz. Bu yönünüzü saklamak için başvurduğunuz bütün yollar boşa çıkmış bulunuyor. Bu güne dek size bilmeden dostluk ettik, ama bundan sonra bizden dostluk görmenize olanak yok. Çünkü tarihi yapıt kaçakçılığı, Türk yasalarına göre ağır suçtur. Fakat suç işleyen konuklarımızı da bağışlayamayız. Cezanızı çekeceksiniz, Bay Kurt Golman... (Örs, 2005: 94).

Okumak demek yazmak demektir. Ahlak da ameli ve nazari idi. Mesele "uslu oturmak" pratikte ne ise sadece onun yerine getirilmesi idi. Arkadaşlarımızdan öyleleri vardı ki teneffüshanede bile kaide- i salâta imiş gibi ellerini dizinin üstüne koyar, bu hal usluluğun son mertebesi sayılırdı (Rasim, 2007: 97-98).

Tablo 5.25. Göl Çocukları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	6,25	0,06
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	11	68,75	0,75
Empati	-	-	-
Etik	2	12,5	0,13
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	2	12,5	0,13
Verimlilik	-	-	-
Toplam	16	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 68,75) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,66) “bilgi” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “empati”, “hürriyet” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” değeri sahiptir.

5.2.13. Gulyabani Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Beni buraya kapadınız. Mal ve mülkümün üzerine oturdunuz. Hakkımı, bu tutsaklıktan kurtuluşumu isteyince bu saçmaları tekrarlatarak beni çıldırtmaya uğraşıyorsunuz (Gürpınar, 2003: 59).

Ruşen:

- (Bana dönerek) Hanımımızı görsen çok hoşlanırsın. Ne konuştuğunu bilen bir kadındır. Her şeyi bilir. Bilginidir. Perilerin dillerinden anlar. Onlarla cin dikliyle

görüür (Gürpınar, 2003: 68).

Gerçekten karşımda bu sözleri söyleyen, seilmeyecek bir delikanlı değildi. Dünyada pek az kadın onun tatlı sesine, çekici bakışlarına, davranışlarına dayanabilirdi. Peri olmadığına kuşum kesinlikle kalmamış olsaydı, benim ona yüreğim çoktan ısınmıştı. Ben büyük bir tehlike içindeydim. Beni kurtarmak için canını fedaya söz veriyordu. Denize düşen yılanı sarılır derler. Benim de kimsem yok. Hali bilmeyen ahlaklı, ahlaksız evlerde hizmetçilikle geziyor, türlü tehlikeler geçiriyorum (Gürpınar, 2003: 92).

- Senin peri de az sırnaşık utanmazlardan değil ha... Sözüme güvenme. Perine söylüyorum. O edepsizler kılıkça bize tıpkı benziyorlar, ama Tanrı'ya şükür, ahlakça bizim onları andırır zerre kadar yerimiz yok. İşte ben de görüyorum. Sen de çok erke bir çocuksun (Gürpınar, 2003: 101).

- Onlar senin bilginin ne kadar olduğunu bilirler, ona göre sorarlar. Yalnız sorduklarına ters cevaplar vermemeye çalış (Gürpınar, 2003: 107).

- Ben bir hizmetçi kadını. Bu kadar ince lakırdılardan anlamam. Bilgi ve anlayışça sen kendi kıratında bir peri bul da onu sev (Gürpınar, 2003: 118).

- Dinle, dinle... Rica ederim. Bir insanın perisi yerini tuttuğu kimsenin ahlak ve namusça tam bir örneği olur. Sen oynak bir kadın olmasan perin de öyle olmazdı... (Gürpınar, 2003: 120).

Tablo 5.26. *Gulyabani Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	3	17,64	0,09
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	5	29,41	0,15
Empati	2	11,76	0,06
Etik	6	35,29	0,18
Hürriyet	1	5,88	0,03
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	17	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 68,75) “etik” değerindedir. En düşük oranda ise (% 5,88) “hürriyet” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “etik”, en düşük yoğunluk puanına ise “hürriyet” değeri sahiptir.

5.2.14. Gururlu Peri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

- *Bana kaldırsa, acıdığımız kimseyle bizim aramızda bir özdeşleşme kurulur. Demem o ki, insan kendini karşısındakinin yerine koyar. Karşısındaki acır. Kısacası, acıma duygusunda ben her zaman biraz gizli bir bencilik bulmuşumdur. O yüzden de, birisine acıdıktan sonra, onu sevmeyi yeğlerim (Seyda, 2007: 10).*

- *Birden kavrayamadın, karıştırdın başçavuşum, diye söylendi mal müdürü. – Nargilesini fokurdattıyordu bir yandan. – Acıyı değil, acımayı sormuş öğretmen. Merhameti yani. Başkasını kötü durumda görüp de üzülmeği yani. Osmanlıcasıyla merhamet, öz Türkçesiyle acımak bu (Seyda, 2007: 8).*

Küçük kız, okumak denince, güç bilmeceler çözmeyi başa alıyordu. Bunları iyi öğrenip sokak çocuklarını yenmekti amacı. Salim Öğretmen' in yerinde bir başkası olsa, günler geçerdi bu çocuksu niyete. Oysa o, Peri' nin iç dünyasına bu yoldan ulaşıp ulaşamayacağını düşünmeye dalmıştı (Seyda, 2007: 45).

- *Herkes dinledi. Bir tek sen mi dinlemedin? Kurdun hakkını kurda, kuzunun hakkını kuzuya verdim (Seyda, 2007: 96).*

Söz isteyen çocukların parmaklarının havalandığı görüldü. Zihinlerini çeşitli sorular tırmalamaya başlamıştı. Bilgisine güvendikleri bir ağız kuşkularını gidermeli, kendilerini inandırmalıydı (Seyda, 2007: 109).

Çantanın içinde kaç para olduğunu bilmiyorlardı. Ne değin olursa olsun, tümünü, İbo' ya bırakmayacaklardı elbet. Üleşeceklerdi aralarında. Onun için, birer yana dağılmaya boş verip İbo' nun ardına takıldılar (Seyda, 2007: 138).

Salim Öğretmen:

- *Bakın, dedi onlara, bakışlarınızdan, durumu pek kavrayamadığınızı görüyorum. Öyle şey olmaz! Bir daha, şurada burada düşürülmüş, unutulmuş bir şey gördünüz mü, getirip karakola teslim etmelisiniz. Ahlaklı çocuklara yakışan davranış budur, böyledir. Ona, ben buldum diye, sahip çıkamazsınız (Seyda, 2007: 183).*

Tablo 5.27. Gururlu Peri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	2,94	0,03
Bireysel Gelişim	2	5,88	0,06
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	19	55,88	0,59
Empati	9	26,47	0,28
Etik	2	5,88	0,06
Hürriyet	1	2,94	0,03
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	34	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 55,88) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 2,94) “bilgi” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” ve “hürriyet” değeri sahiptir.

5.2.15. Halime Kaptan Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Haklı olmadığını biliyordu. Düpedüz namussuzluk olduğunu da biliyordu yaptığı için. Ama olmuştu bir kere... Şeytana uymuştu (Ilgaz, 2006: 49).

Önünde bir uçtan bir uca Karadeniz uzanıp gitse de, arkasında derleri, tepeleriyle, köyleri kentleriyle Anadolu sıralanıp gitse de zincire vurulmuş bir tutsaktan farksız görüyordu kendini (Ilgaz, 2006: 64).

Fazla direnemediler. Zeynel'in anlatacakları vardı daha. Temel Reis hastanede kızı için de, oğlu için de çok şeyler söylemişti kendisine. Sandalı kendisine emanet etmişti. "Askere gidene kadar da sandal senin" demişti. "Hak ettin bu sandalın tayfalığını. Yaman denizci olmuşsun. İki payın var, ölsem de kalsam da..." (Ilgaz, 2006: 57).

Gemici, ekmeğini yerken ne denizi düşünür, ne rüzgârı... Sanki sefere çıkacak kendisi değilmiş gibi yemek süresince bağdaş kurup yanlamasına oturduğu yerden ağır çiğneyişlerle yiyeceğini yer bitirir. Ne arkadaşlarını hakkını alacak kadar acele eder, ne de işini geriye atmak için yavaştan alır... (Ilgaz, 2006: 79).

Delikanlının, erkeğin başı başlığından belli olurdu bu kıyılarda. Bu başlıkta biraz baş kaldırış, biraz özgürlük sevgisi, biraz da Karadeniz coşkusu vardı (Ilgaz, 2006: 96).

Halime Gelin' e bile kadın erkek eşitliğini getirmişti bu laz başlığı. Saçlarıyla birlikte yüzünün kadınsı etkisini gizlemişti yâdsı bakışlardan. Tüysüz yüzüne, henüz sakalı bitmedik bir delikanlının erkeksi görünümünü vermişti (Ilgaz, 2006: 96).

Tablo 5.28. *Halime Kaptan Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	12	85,71	0,41
Empati	-	-	-
Etik	-	-	-
Hürriyet	2	14,28	0,06
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	14	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 85,71) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 14,28) “hürriyet” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “bireysel gelişim”, “ağdaşlaşma”, “empati”, “etik”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “hürriyet” değeri sahiptir.

5.2.16. Hep O şarkı Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen rnekler:

İtiraf etmek. Fakat neyi? Hey Mnirecik hey! Sanki ne yapmuştın? Suçun neydi? Sen o zaman bir beyaz güvercin gibi lekesizdin ve karalık yalnız alınyazındaydı ve haksızlık ve cürüm ve pislik senin etrafındakilerde, istemeyerek bilmeyerek boyun eğdiğin hayat şartlarındaydı. Bunlara karşı koymak, bunlardan  almak senin hakkındı (Karaosmanoğlu, 2005: 74).

Aramızda bir uzun, bir derin skt... Başımı tekrar onun göğsüne dayadım:

“– Söyleyin bana; ben şimdi ne yapayım? Ben şimdi ne yapabilirim? Kaayım mı başımı alıp? Kaçıp da sokaklara mı dşeyim? Gerçi, kendi hesabıma bundan da korkmam, annemle babamı dşnmeseydim... (Karaosmanoğlu, 2005: 96).

Bu bir eksikti. En sonunda suçlu ben mi olacaktım? Başımı kaldırdım:

“– Hayrı anne, dedim. Alaka sözü az. Onu, insan yerine koymadım. Zira onun insan denilecek bir tarafı yoktu. Beni affediniz, sizinle bu derece açık konuştuğum için. şimdiye kadar hep sustum: tek siz ve bebem zlmeyesiniz diye. Hatta bugün böyle bir hadiseden sonra bile buraya yalnız dadımla konuşmaya gelmiştim v size hiçbir şey belli etmemesini istiyordum” (Karaosmanoğlu, 2005: 101).

Hani, terbiyem müsaade etse gidip kulağımı annemle babamın konuştukları oda kapısının anahtar deliğine dayayacaktım. Neden sonra bu kapı açıldı. Annem beni içeriye çağırdı. Benzinin solukluğundan ve bakışının mahzunluğundan anladım ki, talihim bir kere daha tersine dönmek üzeredir. Ayaklarım birbirine dolaşarak babama yaklaştım (Karaosmanoğlu, 2005: 103).

İşte, o yaz mevsimi benim için babamın böyle bir gülümsemesi ile başlamıştı. Bu gülümsemede yalnız babayani bir nüktenin hoşluğu yoktu. Bu gülümseme, aynı zamanda bir vadin, bir kurtuluş müjdesini belirtisi gibiydi ve yalıda geçirdiğim aylar boyunca babamın dudaklarından hiçbir gün silinmemişti. Her sabah, gözlerimi bunun tatlılığı içinde açıyor; her gece, bunun verdiği ümitlerle yumup kapıyordum. Bu, benim ta rüyalarımaya kadar giriyordu. Öyle rüyalar ki, birbirinden güzel, birbirinden mutlu idi: Kâh Rüknettin Molla Bey' den tamamilen ayrılarak hürriyetime kavuşmuş kâh böyle bir adam hayatıma karışmamış da on altı yaşında bir genç kız olarak Cemil Bey' le evlenmiş olarak görüyordum kendimi (Karaosmanoğlu, 2005: 105).

Boş kâğıdı alır almaz hemen halama koşmuştum:

“ - Ben artık hürüm. Cemil Bey' le evlenebilirim değil mi?” diye sormuştum (Karaosmanoğlu, 2005: 135).

“ – Ne dersiniz? Ortalık henüz aydınlıkken yemeğimizi yesek; dedi. Karanlık basınca lamba yakmağa gelmez bu odada, bahçeden görürler bizi; rahatımız kaçar. Gidip biraz evvel yaptığımız gibi pencereye yaklaşamayız. Aşağıdakileri seyredemeyiz.” Başını halama çevirip: “Haklı değil miyim hemşire?” diye sordu (Karaosmanoğlu, 2005: 156).

Tablo 5.29. *Hep O Şarkı Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	5	22,72	0,14
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	10	45,45	0,28
Empati	3	13,63	0,08
Etik	1	4,54	0,02
Hürriyet	3	13,63	0,08
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	22	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 45,45) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,54) “etik” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “etik” değeri sahiptir.

5.2.17. Keloğlan Masalları Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

İlk geçtiğinde ölü çıkan evin, önünden geçen Keloğlan, baktı bir cenaze de yandaki evden çıkıyor:

- Allah rahmet eylesin, dedi. Meğer çıkan cenaze gâvur cenazesi değil miymiş? Oradaki Müslümanlar Keloğlan' ı bir güzel patakladılar.

- Vay terbiyesiz, günahkâr! Hiç gâvur ölüsüne Allah rahmet eylesin denir mi? dediler (Yurdatap, 2007: 12).

Gel zaman git zaman babalarının ölümü üzerine kalan parayı yiyen iki kardeş, Keloğlan' ı, küçüktür, para üstünde hakkı yoktur, diye mahkemeye verdilerse de kaybettiler (Yurdatap, 2007: 19).

Gel zaman git zaman babalarının ölümü üzerine kalan parayı yiyen iki kardeş, Keloğlan' ı, küçüktür, para üstünde hakkı yoktur, diye mahkemeye verdilerse de kaybettiler (Yurdatap, 2007: 19).

Vaktiyle Keloğlan' ın yaşadığı ülkenin civarında hakseverliğiyle tanınmış bir hükümdar vardı. Bunu has bahçesinde dünyada eşi bulunmaz bir elma ağacı vardı (Yurdatap, 2007: 63).

Ertesi sene ortanca oğlu babasının huzuruna çıkıp yeri öperek dedi ki:

- Babacığım, şu büyük kardeşimin öldüremediği devî ben öldürerek elmayı alıp size getirmek istiyorum.*
- Ağabeyinin beceremediği bu zor işi sen nasıl yapabilirsin?*
- Bu hususta hiç merak etmeyin. Ben yapacağım şeyi bilir ve kendime güvenirim (Yurdatap, 2007: 64).*

- İpi aşağıya indirin.

Yukarıdakiler ipi aşağıya indirince kızların birisini bağlayarak, büyük şehzadeye bağırdı:

- Yukarı çek, bu kız senin kismetindir.*

Sonra öbür kızları da bağlayarak sıra ile hepsinin kismetini taksim etti (Yurdatap, 2007: 69).

Bir varmış, bir yokmuş, eski zamanlarda adaletiyle ve uyanıklığıyla tanınmış bir hükümdar, her zaman ki âdeti üzere, yanına vezirini alarak ve bir tüccar kılığına girerek memleket içinde seyahate çıkmıştı (Yurdatap, 2007: 83).

Tablo 5.30. *Keloğlan Masalları Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	4	0,07
Bireysel Gelişim	3	12	0,21
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	11	44	0,78
Empati	-	-	-
Etik	3	12	0,21
Hürriyet	1	4	0,07
Toplam Kalite	6	24	0,42
Verimlilik	-	-	-
Toplam	25	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 44) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4) “bilgi” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma”, “empati” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.18. Mesnevi’ den Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

“Ey, her şeyi bilen âlim dostum. Şimdi ben sana soruyorum. Yüzme bilir misin?”

“Hayır!” Cevabını alınca, kayıkçı:

“Vah vah, sen ömrünü boşuna harcamışsın. Şimdi, bütün ömrün gitti. Çünkü biraz sonra kayığım batacak. İyi bil, şimdi burada nahiv (gamer) bilgisi değil, mahıv (Allah’ ta yok olmak) bilgisi lazım... Eğer, mahıv bilgisini biliyorsan tehlikesizce denize dal!” diye cevap verir (Mevlana, 2007: 25).

“Ey yüzlerinde ululuk nişanesi parlayan, ey padişahlar padişahının ahlakıyla bezenmiş kişiler (Mevlana, 2007: 28).

“Gel bakalım aziz dostum. Şu hayvanları paylaşır da karnımızı doyuralım.” Emrini vermiş. Kurt ezile büzüle payını yapmış:

“Ey, Ulu Sultanım! Şu dağ öküzü senin payın. O büyük, sen de büyük ve çeviksin... Müsaadenizle, yaban keçisi de benim olsun... Tilki kardeş tavşanı sever. Şu semiz tavşan da onun...” (Mevlana, 2007: 28).

Bir ülkeye hükmeden bir padişahın canı gibi sevdiği bir oğlu vardı. Tahtının tek varisi bu şehzadeydi. İyi yetiştirilmiş, her türlü bilgiyle bezenmişti (Mevlana, 2007: 85).

“Sultan’ ım! Benden su istediğiniz zaman gördüm ki, fazlasıyla terlisiniz. Çok hararetiniz var. Eğer o anda size su verecek olsaydım, bu su sağlığınıza zarar verebilirdi. Sizi biraz beklettim ve terinizi soğuttum.” (Mevlana, 2007: 94 - 95).

Tablo 5.31. Mesnevi’ den Çocuklara Seçme Hikâyeler Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	8,69	0,10
Bireysel Gelişim	2	8,69	0,10
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	15	65,21	0,76
Empati	1	4,34	0,05
Etik	2	8,69	0,10
Hürriyet	1	4,34	0,05
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	23	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 65,21) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,34) “empati” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “ağdaşlaşma”, “toplum kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “empati” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.19. Miskinler Tekkesi Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen rnekler:

Belki hakkınız var. İntikam duygusu asil bir duygudur. Asil dediğimiz insan; şahsına, onuruna, mal ve canına yapılan tecavüzlere karşı aşırı titizlik ve hazımsızlığı olan insanlardır (Güntekin, 1999: 5- 6).

Fakat hürriyet! Onun cazibesine dayanmak mümkün müdür? İyi düşünülürse benim gibi bir insan için hürriyet, hürriyetsizlik! İradesini kullanmadan, önünde açılan yollardan hangisine gideceğini kendi kendine sormak zorunda kalmadan vukuatın akışına kendini bıraktı (Güntekin, 1999: 37).

Bu kadar sefaletin, zenginliği dillere destan, Frenk mahallesinin bu kadar yakınında nasıl barındığı, Tanrı’ nun anlaşılmaz bir hikmetiydi. Fakat bundan daha fazla şaşılacak şey, çok kere davalı bir sabun veya odun parçası etrafında şa şaa baş başa kavgalar, hatta bazen erkekler de karışarak sopalı ve kanlı gazveler olduğu halde mahallede hiç hırsızlık vak’ ası işitilmemişti. Kavgalar sadece paylaşılmayan haklar içindi (Güntekin, 1999: 54).

Peygamberin buyurduğu gibi: “Hiç bilenle bilmeyen müsavi olur mu? Edepsizin, hırsızın, âlimin cahilden az muvaffak olduğu nerede görülmüştür?” (Güntekin, 1999: 73).

- Evet, bunun bir ahlaksızlık olduğu muhakkak... Fakat mademki biz dairedeyiz; o halde pek fazla ince eleme (Güntekin, 1999: 110).

Görülüyor ki ben, daireleri fisebilillah dolaşıyor değilim ve kazancım bazen sokaktakinden de daha büyüktür. Yalnız, buradaki çalışma tarzı bana sokaktakinden daha ahlaksız görünüyor (Güntekin, 1999: 110).

Neyse, biraz sonra maksat anlaşıldı: Allah cümleyi kötü şerrinden saklamış; kendisinin durup dururken böyle biriyle başı belaya girmişmiş; dayakla karışık bir alışveriş davası... Şayet bir adi şahit, hakikati mahkeme huzurunda söylerse, hak yerini bulacaktı (Güntekin, 1999: 112).

Bu mekteplerde zarlar ve iskambillerle kumar oynamak, bıçak atmak ve daha ona göre neler, neler öğrenilmez. Yalnız, büyük cemiyetlerin ahlak, merhamet, vefa üzerine düzülmüş ve tesirleri bazen ölüm döşegine kadar süren masalları müstesna... (Güntekin, 1999: 124).

Meşrutiyette mahallenin bazı ileri gelenleriyle beraber imamında yıldızı kararmaya başlıyor ve bunu Vefa yangının da canisinin yanması, serseri, afyonkeş ve kumarbaz çıkan büyük oğlunun büyükçe bir parayı alıp kaçması gibi sırtı sıraya birtakım felaketler kovalıyor. Cumhuriyet' te mahalle imamlığı ve sarık kaldırıldığı zaman ise artık söylenecek söz yoktur ve Tombul İmam, Allah tarafından sabır ve sadakati denenen Eyüp Peygamber gibi bir adamdır (Güntekin, 1999: 190).

Tablo 5.32. *Miskinler Tekkesi Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	2,77	0,01
Bireysel Gelişim	1	2,77	0,01
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	24	66,66	0,43
Empati	-	-	-
Etik	9	25	0,16
Hürriyet	1	2,77	0,01
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	36	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 66,66) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 2,77) “bilgi” ve “bireysel gelişim” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “çağdaşlaşma”, “empati” ve “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bilgi” “bireysel gelişim” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.20. Ömer’ in Çocukluğu Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler:

Ahlakına dair birkaç söz söyleyelim:

Terbiyeli bir İslam ailesi içinde yetişmiş, güzel yaratılışlı bir adamın kalbi, hissiyatı nasıl olursa pederin kalbi, hissiyatı da öyledir. Kimseye kötülük etmemiştir; fakat pek çok kimseye iyiliği dokunmuştur. Doğruluk, mertlik, kendisine pederi, Ahmet Ağadan miras kalmıştır. Biraz sinirli görünür; yersiz hiddet etmez. Gazabını tahrik eden

konular mutlaka İslam terbiyesine, insanlığa yakışmayacak şeylerdir (Naci, 2007: 10).

Hacı Efendi' yi sonradan çok takdir ettim. Kendisi için bir tekkede rahatça oturup vakit geçirmek pek kolay olduğu halde çalışkanlığı tercih etmişti. Hem derviş hem şeyh hem de saraç kalfasıydı (Naci, 2007: 11).

Peder vefat edeli bir hafta kadar olmuştu. Bir sabah dülger kıyafetinde bir Hristiyan, evin kapısını çalıyordu. "Nedir?" denildi. Üzüntülü bir tavırla o kadar alacağı olduğunu söyledi. Derhal parasını vererek "Hakkını helal et!" dediler (Naci, 2007: 14).

Hoca Efendi demiş ki:

- Biz ona kendi faydası için öğrenci veriyoruz. Şikâyet mi ediyor? Okuttukça zihni açılır. Teşekkür etsin!

Ne tuhaf cevap! Yüz elli kere vav üstün ve" demekle, haksız olarak değnek yemekle zihin mi açılır? (Naci, 2007: 32).

Birader bana okuyup yazma bakımından pek çok yardımda bulundu. Kardeşliğe bir de öğretme hakkı eklendi (Naci, 2007: 32).

Beni tutan saraç doğruca pederin dükkânına götürdü. Peder beni görünce:

- Vay Ömer' im! diye yerinden kalktı.

Beni hemen kucağına aldı. Biraz sonra elimden tuttu. Yavaş yavaş Fatih' e doğru çıktık. Ramazan imiş. Fatih Meydanı kalabalıktı. Peder benim elime birçok yirmilik verdi. Orada bulunan fukaralara bölüştürmememi emretti. Birer ikişer hepsine dağıttım. Bir parça dolaştıktan sonra eve gittik. Valide pederden daha çok sevindi. O gece bir sevinç gecesi oldu (Naci, 2007: 42).

Tablo 5.33. Ömer'in Çocukluğu Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	3	37,5	0,36
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	4	50	0,48
Empati	-	-	-
Etik	1	12,5	0,12
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	8	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 50) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 12,5) “etik” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “empati”, “hürriyet”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “etik” değeri sahiptir.

5.2.21. Sevdalı Bulut Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Sılada, vuslatta, memleket hasretinde, akşam yağın karda, sevdada, kavgada...

Ayrılığın ağırlığında, suyun şavkında...

Söğütlerin yağmurlu dallarında, salkımında tanelerin, yüreğinin aydınlığında...

Hürriyetin bembeyaz dokunmasında...

Telaşında serçelerin...

Kokusu parmaklarını ucunu yakan sardunya yaprağında...

Saman sarısında başının belası... (Hikmet, 2007: 4).

Mesela, “Memleketimden İnsan Manzaraları’ nda yer alan “Türk Köylüsü” şiiri, Türk masal ve halk hikâyeleri kadar Yunus Emre’ nin şiirlerinde de kaynağını bulmaktadır (Hikmet, 2007: 5).

Zamanımızda ülkelerin çoğunda artık kral yok. Krallık tarihe karıştı. Şimdilerde kralların yerini başkanlar aldı (Hikmet, 2007: 6).

Yabancıların elebaşısı:

“Olmaz... Olmaz... Sırça köşk yapmak o kadar kolay değil... Masraf ister, malzeme ister, işçi ister. Bırakın bizi de sırça köşkü olan şehre gidelim!”, demiş. Ama halk bırakmamış, “Ne lazımsa verelim. Kimselerin memleketinden aşağı kalmak istemeyiz!” diye direnmiş (Hikmet, 2007: 25).

“Ey millet, birçok şeyler verdiniz, büyük sıkıntılara katlandınız, ama dostun düşmanın hayran olduğu bir sırça köşk elde ettiniz. Onun azameti, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar ne ki ?... Biz başka bir şey düşünmüyoruz (Hikmet, 2007: 31).

Öküzün düşmanı yoktu. Çünkü öküzdü... Çünkü ne erkekti, ne dişiydi. Çünkü insanlar onu iğdiş etmişlerdi. Çünkü cinsellikten yoksundu. Bu yüzden, hiçbir hayvan kendisini öküze denk ve rakip görmedi (Hikmet, 2007: 42).

Tablo 5.34. *Sevdalı Bulut Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	2	25	0,37
Çağdaşlaşma	1	12,5	0,18
Demokrasi	1	12,5	0,18
Empati	-	-	-
Etik	1	12,5	0,18
Hürriyet	1	12,5	0,18
Toplam Kalite	2	25	0,37
Verimlilik	-	-	-
Toplam	8	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 25) “bireysel gelişim” ve “toplam kalite” değerindedir. En düşük oranda ise (% 12,5) “çağdaşlaşma” ve “demokrasi” “etik” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “empati” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “bireysel gelişim” ve “toplam kalite”, en düşük yoğunluk puanına ise “çağdaşlaşma” ve “demokrasi” “etik” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.22. Tanrı Misafiri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Ufukta güneşler söner, ortalık mahzun karanlıklara bulanır, sular da, yapraklarda renkleri solmuş son aydınlıklar can çekişir. Onun ölümü de benim ruhumda aynı tesiri yaptı (Güntekin, 1994: 46).

Şimdi anlarsın: Bu vakalar ehemmiyetsizlerdi. Yalnız bir tanesi ben de devamlı izler bırakmıştı. Nemika, zarif ince bir kızdı. Birbirimizi beğeniyorduk... Ahlakını biraz hafif görmeme rağmen onunla evlenmek istiyordum... (Güntekin, 1994: 65).

Misafir – (En nazik yerinden yaralanmış gibi doğrulur... Hırçın bir infial) Fakat beyefendi... Size yemin ederim ki, Mithat, ahlak itibariyle bulunmaz bir cevherdir... O ruhta beş gence daha bulunsa bu memlekette... (Güntekin, 1994: 101).

Misafir – (Mahzun mahzun gülümseyerek) Olabilir efendim... Beyhude yere sizi rahatsız ettim... Hakikaten biz, iki ayrı asrın adamlarıyız... Allahısmarladık... (Güntekin, 1994: 104).

Hâkim – Onu ben koyamam, şimdi mahkemelere girme hakkını kazandınız, ilerde inşallah Büyük Millet Meclisinde üye olursunuz. O vakit böyle bir kanun maddesi teklif edersiniz!... (Güntekin, 1994: 113).

Bir seyahat dönüşünde sırf beni görmek için kasabaya uğrayan arkadaşım, bunları sırf lakırdı, daha doğrusu, demokratik olsun diye sormuştu (Güntekin, 1994: 133).

Fakat bu yalnızlık uzun süre devam etmedi. Leman, çocuk ve şımarık görünmesine rağmen, ekmeğini taştan çıkaran zeki, çalışkan bir yeni asır kızı öteki, laboratuvarıyla mektebinden başka bir şey bilmeyen merdümگیرiz, saf bir eski zaman âlimiydi... (Güntekin, 1994: 147-148).

- Ben bir memurum... Günde on saat erkekler gibi çalışıyorum. Onlar gibi sigara içmeye neden hakkım olmasın? (Güntekin, 1994: 148).

Tablo 5.35. Tanrı Misafiri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	3	6,38	0,08
Çağdaşlaşma	4	8,51	0,11
Demokrasi	25	53,19	0,73
Empati	2	4,25	0,05
Etik	11	0,32	23,40
Hürriyet	2	4,25	0,05
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	47	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 53,19) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 4,25) “çağdaşlaşma” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “empati” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.23. Tiryaki Söleri Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Hürriyet, hürriyetin ne olduğunu bilmeyenin hakkı değildir (Şehabettin, 2007: 17).

Hakikaten hürmete değer o adamlardır ki başkalarına su geçirmemek için muşamba gibi kendileri ıslanırlar (Şehabettin, 2007: 25).

Takdim ettiler: Arif Tahir Bey... İçimden: “Bu bir ad değil, bütün bir ahlak

programı” dedim (Şehabettin, 2007: 28).

Hürriyet mecraları cemiyetin nefes borularıdır. Tehlikesiz tıkanamayacağını mutlakiyet idareleri anlayamazlar (Şehabettin, 2007: 29).

Zamanını takip etmeyen er geç yolunu şaşırır (Şehabettin, 2007: 31).

Bilgisizliğin rahat uykusu hayatta en korkulu rüyadır (Şehabettin, 2007: 35).

İnsan için en büyük kuvvet kendisini olduğu gibi görebilmektir (Şehabettin, 2007: 40).

Sıcak iklimlerde öğrendiğim bir hakikat: Sıcaklık derecesi kırkı aştı mı, bütün ahlak nazariyeleri alt üst oluyor (Şehabettin, 2007: 42).

Bilgiyi ihmal edersek mahkeme, meclis, mescit, her ne bina etmiş olsak hapisane olur (Şehabettin, 2007: 42).

Bir devrin fikirleri ile ancak o devirde yaşanır: Bugünkü nazariyelerle yüz sene evvel yaşayamadık, bir asır sonra da yaşayamazsınız (Şehabettin, 2007: 49).

Halkın lokması hükümetin temelidir (Şehabettin, 2007: 71).

Sözlerimize nazaran hepimiz eşitlik isteriz; fakat insanların bir kısmını ayaklar altında görmek pahasına diğer kısmını başında taşımaya razı olmayacak kimse yoktur (Şehabettin, 2007: 85).

Hatanı görmeye alış, velev başkalarında olsun: Bir gün gelir, kendi hatalarını da görürsün (Şehabettin, 2007: 100).

Dikkat ediyorum: her tanıştığım adamın kendine göre beni bir tanıyışı var. Tanıdıklarınız arttıkça sanki şahsiyetiniz çoğalır (Şehabettin, 2007: 114).

Tablo 5.36. *Tiryaki Sözleri Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	24	14,63	1,21
Bireysel Gelişim	5	3,04	0,25
Çağdaşlaşma	11	6,70	0,55
Demokrasi	40	24,39	2,02
Empati	10	6,09	0,50
Etik	28	17,07	1,41
Hürriyet	30	18,29	1,51
Toplam Kalite	4	2,43	0,20
Verimlilik	12	7,31	0,60
Toplam	164	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 24,39) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 2,43) “toplam kalite” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği” değeri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “toplam kalite” değeri sahiptir.

5.2.24. Uluç Reis Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Anadolu kıyılarının karşısındaki bütün adalar, hatta Anadolu kıyılarının çoğu burunları Sen Jan şövalyelerinin ellerindeydi. Bu haçlı şövalyeleri, dini taassupları dolayısıyla – ister kadın, ister erkek – ne kadar Türk öldürürlerse o kadar sevap işlediklerine hükmederlerdi (Oysa Türkiye’ de ister Ortodoks, ister Katolik, ister İbrani her din ve mezhep serbestti. Ortodoksların ve Yahudilerin patrikhaneleri ve hahamları vardı) (Kabağaçlı, 1988: 20).

Haçlı seferleri dolayısıyla Avrupa daha yüksek bir uygarlıkla sınırdas olmuş ve kendi uygarlığına esas teşkil edecek bilgiler elde etmiştir (Kabağaçlı, 1988: 32).

Kostaççıyo ile iki arkadaşını baş kasaraya götüreren korsanların canları sıkkındı. Birisi ötekine; “Yahu, savaş iyi ama, ne kadar da alçak olsa, silahsız adamı idam etmek insanın ağırına gidiyor (Kabağaçlı, 1988: 83).

Şurada ancak bir iki yüzyıl geçtikten sonra, bazılarının Battal Gazi’ yi okuyuşlarından ve adamı yanlış anlayışlarından. Adam bir nara attı mıydı yedi yüz yetmiş yedi bin mi – sayısını unuttum- kâfirin ödünü patlatmasından; kılıcını yere bir vurdu mıydı yeri kat yerin dibine geçirmesinden. Zavallı Battan Gazi’nin öyle pazı kuvvetiyle değil, fakat yüksek bilgisi, dirayeti, zekâsıyla düşmana üstün geldiğini unutarak onu pazı kuvvetiyle bir ayının bir buzağıyı yendiği gibi alt ettiğini sanmalarından diye cevapladı (Kabağaçlı, 1988: 103).

Biz bu devirde yaşıyoruz, onlar başka devirde yaşayacaklar. Bizim devrimize göre nasıl çalıştığımızı görerek onların da endi devirlerine göre bizim gibi çalışacaklarını sanıyorum (Kabağaçlı, 1988: 103).

Eğer koca bir Kuzey Afrika İmparatorluğunu ancak ve ancak adaletle, bilgi ile, düzenle ve zorluktan yılmaz bir çalışkanlıkla kurduğumuza kör kalırlarsa bizlere de – ve daha fenası – kendilerine de yazık etmiş olurlar Kostaççıyo ile iki arkadaşını baş kasaraya götüreren korsanların canları sıkkındı. Birisi ötekine; “Yahu, savaş iyi ama, ne kadar da alçak olsa, silahsız adamı idam etmek insanın ağırına gidiyor (Kabağaçlı, 1988: 103).

Uluç Ali, Kara Yusuf’ un berkendesinde rast gelmiş olduğu sisin ne felaketler doğurmuş olduğunu hatırladı. Yine mi sise çatmıştı? Lakin bu sefer ölecek; fakat esir olmayacaktı (Kabağaçlı, 1988: 237).

Kanuni Süleyman, bunu özgür yaşamaya alışmış hoş bir deniz kurdunun kaprislerine vererek hiç kızmadı. Zaten Turgut Reis’i severdi (Kabağaçlı, 1988: 402).

Kaç zamandan beri Katoliklerin işkenceleri altında dünyaya geldiklerine bi pişman olan bu masum insanlar her yardımı yalnız Cezayir Türk korsanlarından görmüşlerdi. 1568' de başlayan bu isyan enikonu başarılı oluyordu. Hürriyetleri uğrunda kalkınanlar, yirmi bin kişi idi (Kabağaçlı, 1988: 424).

Tablo 5.37. Uluç Reis Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	2	5,88	0,01
Bireysel Gelişim	1	2,94	0,008
Çağdaşlaşma	1	2,94	0,008
Demokrasi	18	52,94	0,14
Empati	-	-	-
Etik	3	8,82	0,02
Hürriyet	8	23,52	0,06
Toplam Kalite	1	2,94	0,008
Verimlilik	-	-	-
Toplam	34	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 52,94) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 2,94) “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “toplam kalite” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “empati” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma” ve “toplam kalite” değerleri sahiptir.

5.2.25. Üç Minik Serçem Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Babasının düşüncelerini öğrenen Sonçiçek:

“Babacığım, bana kalırsa kendini boş yere üzüyorsun” dedi bir gün.

“Niye boş yere olsun kızım? Leylek komşularımız bizi ayıplarlarsa haklı değiller mi? (Cumalı, 2008: 28).

“Üzülmem boşuna değil Sonçiçeğim! Bunca yıl yaşadıkları, yavrularını yetiştirip uçurdukları yuvalarını, leyleklerin dönüp de yıkılmış görünce leyleklerin neler duyacaklarını düşünmek, üzülmeden geçiştirilecek bir olay değil!.. Hem bazen kendimi o leyleklerin yerine koyuyorum da bir gün kendi otlağımızı da öyle görürsem...” (Cumalı, 2008: 31).

“Hayır! Sanki tek çocuğu oymuş, biz üvey çocuklarıymışız gibi davranıyor!” (Cumalı, 2008: 58).

Bu kavgalardan kurtulurum umuduyla o gidişinde, yavrularının üçünü de doyurabileceği gibi bir yiyecek arandı. Sonunda yalnız yaşayan yaşlı bir kadının bahçesinde beslediği tavuklarına ekmek ufaladığını gördü. Kadın, tavuklarına olduğu kadar bahçesine inen kuşlara da cömertti. Eline kocaman bir ekmek parçası almış, iri iri ufalıyor; tavuklarına tanıdık tanımadık, yerli ya da yabancı, gelen bütün kuşlara güler yüz gösteriyor, eşit davranıyordu (Cumalı, 2008: 73).

Sonçiçek konuşulanları duyunca ağlamaklı olmuştu:

“Baba niçin satıyoruz otlağımız?” diye sordu.

Babası kendisinden daha üzgündü:

“Artık bu yerlerde barınmak hakkı kalmadı kızım bize!” (Cumalı, 2008: 98).

Tablo 5.38. Üç Minik Serçem Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	-	-	-
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	9	81,81	0,05
Empati	2	18,18	0,11
Etik	-	-	-
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	11	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 81,81) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 18,18) “empati” değeri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “bireysel gelişim”, “çağdaşlaşma”, “etik”, “hürriyet”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “etik” değeri sahiptir.

5.2.26. Vatan Yahut Silistre Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

İslam Bey – Bir kere düşün! Vatan ki herkesin hakkını, hayatını muhafaza ederken, onun muhafazası lazım gelince vatan evlatlarını serhada kırbaçla sürüyorlar (Kemal, 2007: 18).

Sen bana helal edersin, değil mi? Sütüncüğim! Ninciğim! Hakkını helal et! Ben gidiyorum (Kemal, 2007: 26).

Esir oldum, bari vatandaşlarıma esir olmayaydım! Ah, vatan! Vatan! Senin hayatım muhtırada ben hala sağ duruyorum (Kemal, 2007: 33).

Tuna kenarının neresini karıştırırsanız, içinde ya babanızın ya da kardeşlerinizin bir kemiği bulunur. Tuna' nın suyu bulandıkça üzerine çıkan topraklar, muhafazası için ölen vücutların eczasındadır. Osmanlı namı işitileli, Tuna geçildi, birkaç kere geçildi, birçok kere geçildi. Fakat bir vakit alınmadı. Osmanlılar durdukça, yine bir vakit alınmaz; hele, omsalılar Osmanlılığın ne demek olduğunu bilirse, hiçbir vakit alınamaz! Vatanımız için ölmeye hazır mısınız? Tuna boyunda ölmekten çekinmez misiniz? Biz ölmeyince, düşman Tuna' dan geçemeyecek! Geçenler bizi ya ölmüş yahut yaralı bulacak (Kemal, 2007: 23).

Evet, Osmanlılar söz arasında vatani önemsemez gibi görünürler, o kadar önemsemez gibi görünürler ki konuştuğun adamı taştan yapılmış resim zannedersin. Hele, karşısına bir düşman göster; hele, vatanın mukaddes topraklarını bir ecnebinin murdar ayağı ile çiğneyeceğini anlasınlar, işte o vakit, halka bir başka hal geliyor! İşte o vakit, insan en miskin köylü ile benim aramda hiç fark bulamıyor! İşte o vakit, o abalı kebeli Türkler, o tatlı sözlü, yumuşak yüzlü köylüler, o çifte koşulur öküzden ayırmak istemediğiniz biçareler aradan bütün bütün kayboluyor da yerlerini Osmanlılığın, kahramanlığın ruhu çıkıyor. En acizi dişiyle kılıca eliyle kurşuna saldırıyor (Kemal, 2007: 44).

Sen bu vatanın ekmeğini yemedin mi? ayvazlığa hakkın yokken bu rütbeye gelmişsin. Devlete ilk hizmetin bir kalesini düşmana vermek mi olacak? (Kemal, 2007: 48).

Osmanlıların şanı, her vakit, vatanın en küçük faydası için ölmektir. Biz de her vakit bu yolda ölmeye hazırız! Yaşasın vatan! Yaşasın Osmanlılar! (Kemal, 2007: 78).

Tablo 5.39. *Vatan Yahut Silistre Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	1	6,66	0,07
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	10	66,66	0,71
Empati	1	6,66	0,07
Etik	-	-	-
Hürriyet	1	6,66	0,07
Toplam Kalite	2	13,33	0,14
Verimlilik	-	-	-
Toplam	15	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 66,66) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,66) “bireysel gelişim”, “empati” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “etik” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim”, “empati” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.27. Yalnız Efe Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Yalnız Efe' nin her hareketi ahlaki idi. Halk, yerliler, köylüler, ona ulvi bir kahraman gibi tapıyorlardı. Anlatırken, ihtiyar bazen heyecana geliyor, bazen kederleniyor, unutulmamış bir matemın gölgesi yüzünü karartıyordu (Seyfettin, 2007: 9).

Ötekinin sülüs satırları, sanki ölmüş bir beyliğin, sönmüş hürriyetin, eski bir gururun, asil bir demokrasinin, can çekişen bir kahramanlığın hatırasıydı (Seyfettin, 2007: 15).

Deli Mehmet, Deli Hüsrev... Serhat muharebelerinde, hayale sığmayacak yararlarıyla masal kahramanları gibi inanılmaz bir şöhret kazanan bu iki deli, hiçbir nizama, hiçbir kayda, hiçbir zapturapta girmeyen, dünya şerefinde gözleri olmaya Anadolu dervişlerindendi. Her zaferden sonra kumandanları onlara rütbe, hilat, murassa, kılıç gibi şeyler vermeye kalkınca, gülerler: “İstemeyiz, gerektir. Hilat nadanları sevindirir...” derler, hak uğrunda gayretlerine ücret, mükâfat, övgü kabul etmezlerdi (Seyfettin, 2007: 59).

Herkes önüne bakıyor, yanlış bir şey söylememek için kimse ağzını açmıyordu. Yalnız İskender Paşa:

- Padişahım! dedi, kazasker kullarının ilimleri kitaptandır! Vezir kullarıyla, biz kölelerine gelince... Öyle derin âlimlerden değiliz! İşte ne kadar bilgisiz olduğumuz suali hümayununuzla meydana çıktı. “Bin âlimin bilmediğini bir arif bilir.” derler. İrade buyurun. Bir arif bulalım. Ona sorun (Seyfettin, 2007: 85).

- Evlatlarım! Bindiğiniz atları, haşaları, takımları, üstünüzdeki esvapları, belinizdeki murassa hançerleri size bağışlıyorum. Bana hakkınızı helal ediyor musunuz? (Seyfettin, 2007: 117- 118).

Ve kavmiyetimizden, hadsi Türklükten uzaklaştıkça, daha müteaffin derinlilerine yuvarlandığımız karanlık uçurumun, bu ahlaksızlık ve bozukluk, vefasızlık ve hodkâmlık, adilik ve miskinlik cehenneminin dibinde meyas ve şartlanmış kıvranırken, saf ve nurdan mazi, kaybolmuş cennetin hakikatten uzak bir serabı halinde karşımda açılır... (Seyfettin, 2007: 144).

Tablo 5.40. *Yalnız Efe Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	1	5,88	0,05
Bireysel Gelişim	1	5,88	0,05
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	10	58,82	0,53
Empati	2	11,76	0,10
Etik	2	11,76	0,10
Hürriyet	1	5,88	0,05
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	17	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 58,52) “demokrasi” değerindedir. En düşük oranda ise (% 5,88) “bilgi”, “bireysel gelişim” ve “hürriyet” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “etik” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “demokrasi”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim”, “empati” ve “hürriyet” değerleri sahiptir.

5.2.28. Yankılı Kayalar Kitabına Ait Bulgu ve Yorumlar

Kitaptan Seçilen Örnekler

Artık anam beni, arkadaş gibi görüyor, benimle dertleşiyor. Babamı kaybettikten sonra, den de değişmişim. Evin sorumluluğunun hissediyor, kendimi büyük bir insan gibi görüyordum (Boyunağa, 2005: 13).

Bazı geceler uyuyamıyorum. Senin bu halin beni çok üzüyor. Ya sana da bir şey olursa? Biz ne yaparız o zaman? (Boyunağa, 2005: 13).

- Tabi, diye cevap verdi İmam emmi. Sonra bana, acın büyük Mehmet evladım! Seni anlıyorum! Ben de küçük yaşta anasız babasız kaldım. Bunu acısının bilirim, dedi. Fakat emir büyük yerden (Boyunağa, 2005: 20).

Anamın, komşularımız tarafından sevilmesinin sebebini daha iyi anladım. O, komşularımızın sıkıntılı zamanlarında, onları hiç yalnız bırakmaz, “Komşu hakkı büyüktür!” diyerek, hep yardımlarına koşardı (Boyunağa, 2005: 22).

Hatice’ ye, canım kardeşime baktım. Mışıl mışıl uyuyordu ve yüzünde bir tebessüm vardı. O, bu acının farkında değildi. Onun yaşında olmak isterdim. Onun yaşında olsaydım, ana acısını, bu yakan kavuran müthiş acıyı belki duymazdım. Ama kardeşimin benim gibi acı çekmemesine de sevindim (Boyunağa, 2005: 26).

Ben yerde, imam emminin sandalyesinin yanına diz çökerek oturmuştum. Konuşmam bitince, imam emmi başımı okşayarak:

- Mehmet, dedi. Yavrum, dinimiz bize daima yardımlaşmayı emreder. Komşuların birbirlerine iyi davranmalarını, yardımcı olmalarını buyurur. Biz hepimiz bir bütünün parçalarıyız. Dertlerimizde sevinçlerimiz de ortak. Senin üzüntün bizim de üzüntümüzdür (Boyunağa, 2005: 36).

Safiye Hanım da söze karıştı:

- Bunları aklına getirme. Biz sizi tanıdık. İyi bir aileden geldiğinizi anladık. Hem senin ahlakını beğenmeseydik, hiç bu teklifi yapar mıydık (Boyunağa, 2005: 103).

Tablo 5.41. *Yankılı Kayalar Kitabındaki Değerlerin Frekans, Yüzde ve Yoğunluk Puanlarına Göre Dağılımı*

Değerler	Kategori Frekansı F	Kategori Yüzdesi %	Kategori Yoğunluk Puanı YP
Avrupa Birliği	-	-	-
Bilgi	-	-	-
Bireysel Gelişim	1	6,66	0,06
Çağdaşlaşma	-	-	-
Demokrasi	4	26,66	0,24
Empati	9	60	0,55
Etik	1	6,66	0,06
Hürriyet	-	-	-
Toplam Kalite	-	-	-
Verimlilik	-	-	-
Toplam	15	-	-

Kitapta geçme sıklığına göre değerlerin kendi içerisinde bir sıralaması yapıldığında en yüksek oran (% 60) “empati” değerindedir. En düşük oranda ise (% 6,66) “bireysel gelişim” ve “etik” değerleri yer almaktadır. “Avrupa Birliği”, “bilgi”, “çağdaşlaşma”, “hürriyet”, “toplam kalite” ve “verimlilik” değerleri ise kitapta hiç yer almamaktadır.

Değerlerin kitaptaki yoğunluk puanlarına bakıldığında, en yüksek yoğunluk puanına “empati”, en düşük yoğunluk puanına ise “bireysel gelişim” ve “etik” değerleri sahiptir.

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına dayanarak elde edilen sonuçlar ve bunlara yönelik öneriler sıra ile sunulmuştur.

6.1. SONUÇLAR

“İlköğretimde Küresel Değerler (100 Temel Eser Üzerine Bir İnceleme)” başlıklı bu araştırmada; Türk Eğitim Sistemi'nin İlköğretim kademesi için Milli Eğitim Bakanlığı' nın 2005 yılında, alanında uzman kişilerin çalışmaları sonucu seçip tavsiye ettiği “100 Temel Eser” adlı serideki okuma kitaplarında küresel değerler incelenme konusu olmuştur. Araştırmanın veri kaynağını literatür taraması ve 100 Temel Eser kitaplarından tesadüfi yöntemle seçilen okuma kitapları oluşturmuştur.

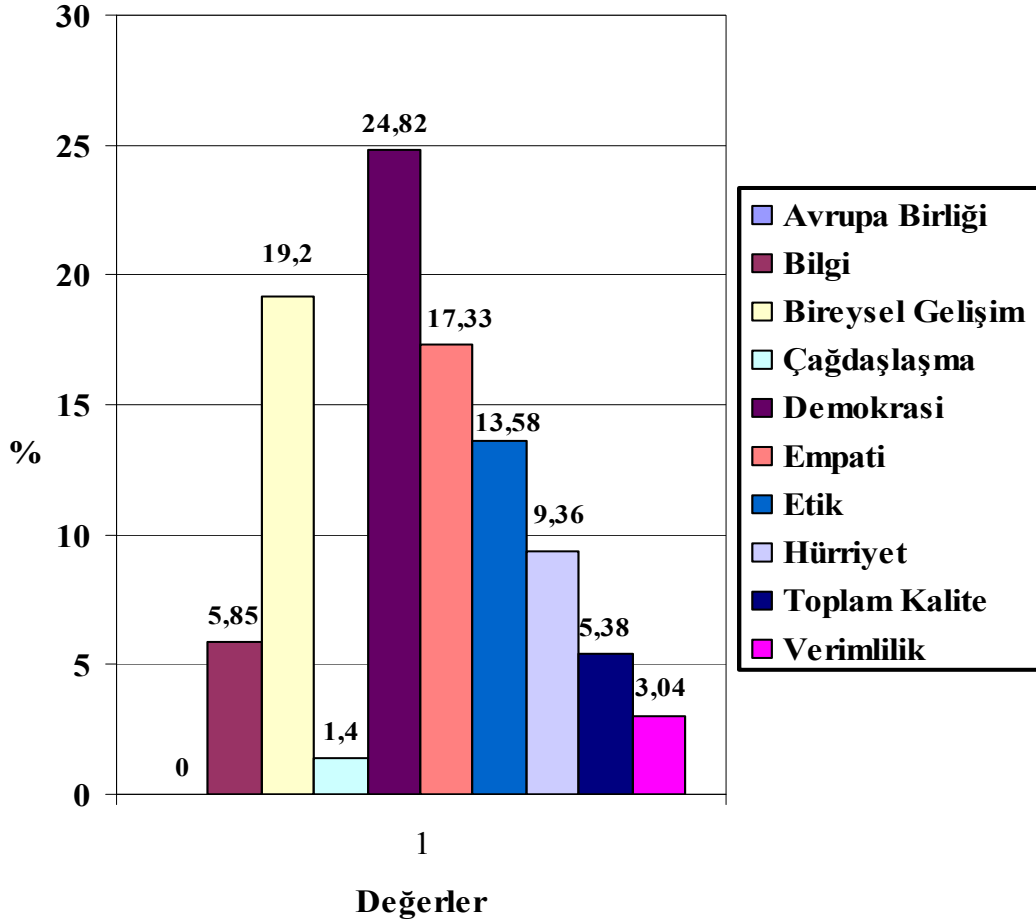
Araştırmanın sonucunda; MEB' in ilköğretim okulları için hazırladığı 100 Temel Eser eser serisinde yer alan yerle ve yabancı yazarlı okuma kitaplarında ahlak, bilgi, birey, bireysel gelişim, çağdaşlaşma, demokrasi, empati, eşitlik, etik, girişimcilik, hak, hukuk devleti, hürriyet, iletişim, insan hakları, kişisel özgüven, laiklik, modernleşme, özgürlük, rekabet kültürü, saygınlık, sosyal devlet, sosyalleşme, toplam kalite, ulus devlet, verimlilik değerleri tespit edilmiştir.

6.1.1. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yabancı Yazarlı Kitaplarla İlgili Sonuçlar

Grafik 1' de görüldüğü gibi incelenen 12 yabancı yazarlı eserde değerlerin kullanım sıklığına bakıldığında, en yüksek oranın “demokrasi” (% 24,82) değerine ait olduğu görülmektedir. Demokrasi değerini % 19,20 kullanım sıklığı ile bireysel gelişim değeri takip etmektedir. Eserlerde geçen diğer değerler, kullanım sıklıklarına göre şu şekilde sıralanmaktadır; empati (% 17,33), etik (% 13,58), hürriyet (% 9,36), bilgi (% 5,85), toplam kalite (% 5,38), verimlilik (% 3,04), çağdaşlaşma (% 1,40). Avrupa

Birliği değeri yabancı yazarlı eserlerde yer almamaktadır.

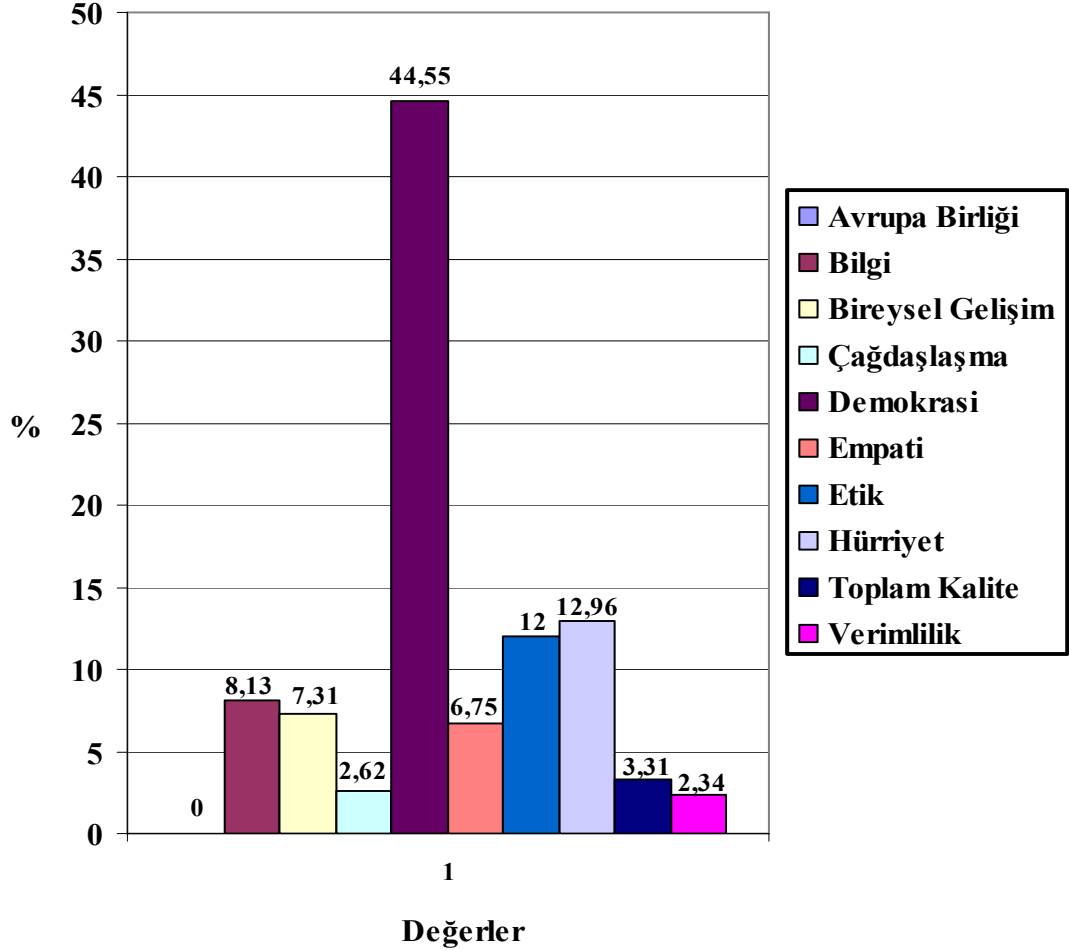
Grafik 1. Yabancı Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri

6.1.2. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yerli Yazarlı Kitaplarla İlgili Sonuçlar

Grafik 2' de görüldüğü gibi incelenen 28 yerli yazarlı eserde değerlerin kullanım sıklığına bakıldığında, en yüksek oranın "demokrasi" (44,55) değerine ait olduğu görülmektedir. Demokrasi değerini % 12,96 kullanım sıklığı ile hürriyet değeri takip etmektedir. Eserde geçen diğer değerler, kullanım sıklıklarına göre şu şekilde sıralanmaktadır; etik (% 12), bilgi (% 8,13), bireysel gelişim (% 7,31), empati (% 6,75), toplam kalite (% 3,31), çağdaşlaşma (% 2,62), verimlilik (% 2,34). Avrupa Birliği değeri yerli yazarlı eserlerde yer almamaktadır.

Grafik 2. Yerli Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri

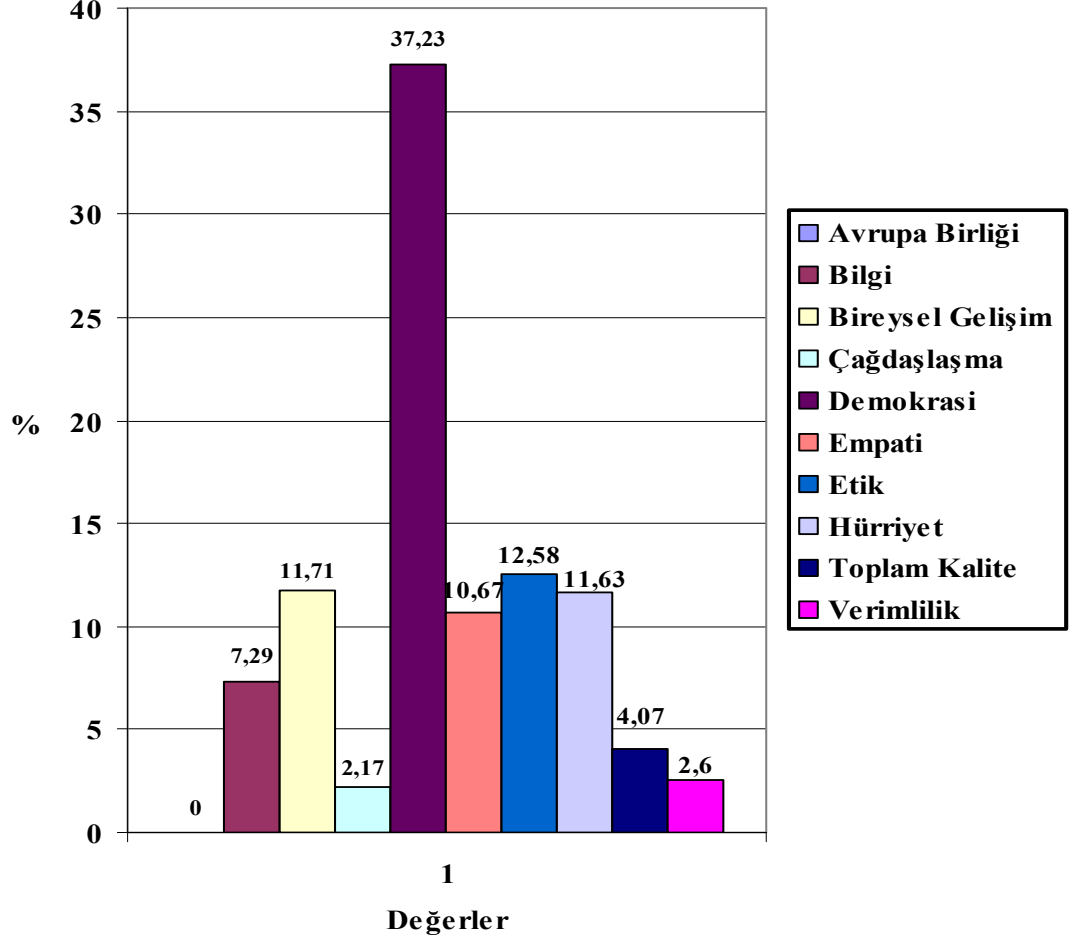

6.1.3. İlköğretim 100 Temel Eserdeki Yerli ve Yabancı Yazarlı Kitaplarla İlgili Genel Sonuçlar

İncelenen 40 kitapta değerlerin genel oranı ise kendi aralarında şu şekilde sıralanmaktadır; demokrasi (% 37,23), etik (% 12,58), bireysel gelişim (11,71), hürriyet (% 11,63), empati (% 10,67), bilgi (% 7,29), toplam kalite (% 4,07), verimlilik (% 2,60), çağdaşlaşma (% 2,17). Avrupa Birliği (% 0).

Grafik 3' de de görüldüğü gibi İlköğretim 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda en çok rastlanan küresel değer, % 37,23 oranı ile “demokrasi” değeridir. Kitaplarda en az rastlanan değer ise % 2,17 oranı ile “çağdaşlaşma” değeridir. “Avrupa Birliği” değerine yerli ve yabancı yazarlı eserlerde hiç rastlanmamıştır.

Grafik 3. Yerli ve Yabancı Yazarlı Eserlerde Küresel Değerlerin Toplam Bulunma Yüzdeleri

6.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuçlara göre çeşitli öneriler sunulmuştur.

- İlköğretim okullarında okutulacak kitaplarda yer alacak değerler, uzmanlarca belirlenmeli ve bu değerlerin kişisel nitelikleri, kazanımları ortaya konmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisi kitapları sadece 5, 6, 7 ve 8. sınıflara yöneliktir. Değer öğretimi ilköğretim kademesindeki her sınıf seviyesine yayılmalı, bu amaçla önerilen kitapların öğrenciler tarafından okunması sağlanmalı, okunan kitaplarla ilgili öğrencilerden dönüt alınmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eser serisi kitaplarında herhangi bir sınıf ve yaş seviyelendirmesi yapılmamıştır. Bakanlığın yayınladığı genelgede kitapların sadece 5, 6, 7 ve 8. sınıflara yönelik olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak uzmanlar tarafından eserler yaş ya da sınıf seviyesine göre gruplandırılmalıdır.
- Çalışma süresince yapılan piyasa araştırmasında 100 Temel Eser serisi ile ilgili değişik yayınevlerinin, sınıf ve yaş seviyesine göre gruplamalar yapılarak hazırladıkları kitap setleri ile karşılaşılmıştır. Oysa Milli Eğitim Bakanlığı' nın bu yönde bir çalışmasının olmadığı bilinmektedir. Seviyelendirme yapılarak hazırlanan bu eserler Talim Terbiye Kurulu tarafından sıkı denetimden geçirilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığın 100 Temel Eser ile ilgili yayınladığı genelgede, *“hayatta olan sanatçılarımızın eserlerinden seçme yapılmamıştır. Bu tutum,*

bu gün hayatta olan değerli yazarlarımızın eserlerinin görmemezlikten gelindiği veya onların eserlerinin daha değersiz olduğu anlamlarına gelmez. Hayatta olan, eser vermeye devam eden yazarlarımızın da şüphesiz çok önemli, okunması ve okutulması gereken eserleri vardır. Ne var ki bunlar arasından tercih yapmanın zorluğu ortadadır” gerekçesiyle hayatta olan yazarların eserlerin seçme yapılmadığını belirtmiştir. Oysa sürekli gelişen ve değişen dünyanın çağdaş, modern, güncel değerlerini öğrencilere benimsetmek amacıyla bu yazarların eserlerine de yer verilmelidir.

- 100 Temel Eser serisi kitapları başta ilköğretim okullarının kütüphaneleri olmak üzere her kütüphanede yer almalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı eserlerin ilköğretim okullarınca ücretsiz temini için kaynak sağlamalıdır.
- 100 Temel Eser serisi kitapların öğrenciler tarafından okunmasını özendirmek amacıyla ilköğretim okulları ve milli eğitim müdürlükleri tarafından yarışmalar, okuma programları ve etkinlikler yapılmalıdır.
- İlköğretim ders kitaplarındaki metinler hazırlanırken 100 Temel Eser sersindeki kitaplardan değer eğitime yönelik uygun metin örnekleri seçilmelidir.
- Eser vermeye devam eden çocuk edebiyatı yazarları, kitabın okutulacağı kademe ve öğrenci gelişimi hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Okuma kitaplarından değer aktarımında yararlanmanın önemi öğretmenler tarafından kavranmalı, bu kitapların işlevsel hale gelmesine özen gösterilmelidir.
- İlköğretimde değerlerin öğrencilere kazandırılması konusunda, öğretmenler örnek davranışlar sergileyerek; davranışları ile öğrettiklerinin tutarlı olduğunu göstermelidirler.

- İlköğretim öğretmen adaylarına, lisans eğitimlerinde okuma kitaplarından değer eğitiminde nasıl yararlanacakları konusunda çocuk edebiyatı dersleri daha kapsamlı ve işlevsel hale getirilmelidir.
- Okuma kitaplarındaki küresel değerlerle geleneksel değerlerin uyumluluğuna dikkat edilmeli, bu konuda çocuk edebiyatı yazarlarının bilgi sahibi olması sağlanmalıdır.
- Okuma kitaplarında yer alacak küresel değerlerin öğrencilerin gelişim özellikleriyle tutarlılığına dikkat edilmelidir.
- Değer eğitimi ve yöntemleri ile ilgili konuların lisans eğitiminde yer alması için uygun dersler konmalı ya da mevcut dersler içerisinde bu konulara yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

AKBAŞ, O. (2004). “Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının 2. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi”, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AKTOPRAK D, “Girişimcilik Nedir? Türkiye’ nin Girişimcilik Performansı”, (Çevrimiçi) [http// www. egitirim. gen.tr](http://www.egitirim.gen.tr), 9 Mart 2010.

ANDERSEN. H. C. (2007), *Andersen Masalları*, Ankara: Elips Kitap.

ARAL, D. (2008). “ Milli Eğitim Bakanlığı’nın Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma” *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

ARMAĞAN, İ. (1988), *Toplumbilim*, İzmir: Barış Yayınları.

AŞKUN, V. C. (2007), *Çocuklara Şiirler*, Ankara: Elips Kitap.

AYDIN, M. (1995). “İnsan Yetiştirme modelimiz ve Değer Eğitimi”, *Türkiye 1. Eğitim Felsefesi Kongresi*, s: 249–255, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.

AYDIN, P, İ. (2002), *Yöneltil Mesleki ve Örgütsel Etik*, Ankara: Pagem A Yayıncılık.

BACANLI, H. (1999). “*Duyuşsal Davranış Eğitimi*”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

BACANLI, H. (2004). “*Gelişim ve Öğrenme*”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- BALCI, A. (2000). *Örgütsel Sosyalleşme: Kuram Strateji ve Taktikler*. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- BARRIE, J. M. (2007), *Peter Pan*, Ankara: Elips Kitap.
- BAŞ, S. (2006). “Hukuk Devleti Olgusunun Türk Anayasalarındaki Yeri” *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- BAŞARAN, İ. E. (1991). *Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü*, Ankara: Gül Yayınevi.
- BEDELOĞLU, A. (2002). “Çağdaşlaşma Olgusunun Anlaşılmasında Kamuoyu Oluşum Sürecine Etki Eden Faktörler” *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- BİLGİN, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- BİSHOP, C. D. (Edit) (1993). “Report of the Talk Force on Values in Education for the State of Arizona”, *Arizona Department of Education*, www.eric.edu.gov, ERIC Document: ED 386 270.
- BOLAY, S. H. (1996). *Felsefe Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçay Yayınları.
- BOLAY, S. H. (2004). “Eğitim, Din ve Değer”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.1.
- BOYUNAĞA, A. Y. (2005), *Yankılı Kayalar*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- CANAT, H. N. (2008), *Bir Küçük Osmanlık Vardı*, İstanbul: Timaş Yayınları.

- CUMALI, N. (2008), *Üç Minik Serçem*, İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık.
- ÇALAPALA, R. (2007), *87 Oğuz*, Ankara: Elips Kitap.
- ÇALIŞLAR, A. (1983), *Ansiklopedik Kültür Sözlüğü*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- ÇALKAVUR, T. (2002). “Sosyal Devlet Anlayışı: Sosyal Devletin Uygulama ve İdeolojisi”, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÇEHOV, A. (2007), *Hikâyeler*, Ankara: Elips Kitap.
- ÇİFTÇİ, N. (2003). “Kohlberg’in Bilişsel Ahlak Gelişimi Teorisi: Ahlak ve Demokrasi Eğitimi,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, c. 1, s. 1: 43–47.
- DAĞLI, A. (2007). “Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 9: 1-13.
- DAUDET, A. (2007), *Değirmenden Mektuplar*, Ankara: Elips Kitap.
- DEMİR, Ö. , ACAR, M. (1997), *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları.
- DICKENS, C. (2007), *Oliver Twist’ in Maceraları*, Ankara: Elips Kitap.
- DOĞAN, E. (2002). “Eğitimde Küreselleşme”, *Eğitim Araştırmaları*, c.6: 87-98.
- DOĞAN, İ. (2007). *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları İnsan Haklarının Kültürel Temelleri*, Ankara: Pagem A Yayıncılık.

- DOĞAN, İ. (2007). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- DOĞAN, N. (1993). *İlk ve Orta Dereceli Okul Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876 – 1918)*, Ankara: Bağlam Yayınları.
- DOĞAN, Ö. (2002). “Değerler Sorununda Nesnelcilik/ Mutlakçılık e Öznelcilik/ Rölativizm Tartışması Üzerine” , *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, 284, Ankara: Vadi Yayınları.
- DOĞANAY, A. (2006). *Değerler Eğitimi*, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Edt. Cemil Öztürk), Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- DUMAS, A. (2007), *Üç Silahşorlar*, Ankara: Elips Kitap.
- EKŞİ, H. (2003). “Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları” *Değerler Eğitim Dergisi*, c.1, s.1: 79–96.
- ENÇ, M. (2007), *Bitmeyen Gece*, Ankara: Ötüken Yayınları.
- ERDEM, A. R. (2003). “Üniversite Kültüründe Önemli bir Unsur: Değerler,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.1, s. 4: 42.
- EVİN, İ ve KAFADAR, O. (2004). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, c.2, s.3: 293-302.
- FERNANDES, L. (1999). *Value Personalisation: A Base for Value Education*. www.eric.ed.gov, (ERIC Document: ED 434 880).
- FICHTER, J. (1990). *Sosyoloji Nedir?* (Çev. N.Çelebi), Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.

- GÖKALP, Z. (2007), *Altın Işık*, Ankara: Elips Kitap.
- GÖNGÖR, E. (1993). “*Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*”, Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- GÖZLER, K. (2000), *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa: Ekin Kitabevi.
- GÜLSEREN, Ş. (2001). “Eşduyum (Empati): Tanım ve Kullanımı Üzerine Bir Gözden Geçirme”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, c. 12, s. 2: 133 - 145.
- GÜNAYDIN, G. (2005). “Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli” *Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- GÜNGÖR, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*, Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliğı.
- GÜNTEKİN, R. N. (1994), *Tanrı Misafiri*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜNTEKİN, R. N. (1999), *Miskinler Tekkesi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- GÜRPINAR, H. R. (2003), *Gulyabani*, İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- HİKMET, N. (2007), *Sevdalı Bulut*, İstanbul: Boyut Kitapları.
- ILGAZ, R. (2006), *Halime Kaptan*, Ankara: Çınar Yayınları.
- KABAAĞAÇLI, C. Ş. (1988), *Uluç Reis*, İstanbul: Bilge Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU, Y. K. (2007), *Hep O Şarkı*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- KEMAL, N. (2007), *Vatan Yahut Silistre*, Ankara: Elips Kitap.

- KIRSCHEMBAUM, H. (1995). *Enhance Values and Morality*. Boston: Allyn and Bacon.
- KIZILÇELİK, S. (2003). *Küreselleşme ve Sosyal Bilimler*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- KUÇURADI, İ. (1971). “*İnsan ve Değerleri*”, İstanbul: Yankı Yayınları.
- KUŞDİL, E. , KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). “Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Scwartz Değer Kuramı,” *Türk Psikoloji Dergisi*, c.15: 59.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEVLANA (2007), *Mesnevi’ den Çocuklara Seçme Hikâyeler*, Ankara: Elips Kitap.
- NACİ, M. (2007), *Ömer’ in Çocukluğu*, Ankara: Elips Kitap.
- ÖRS, İ. (2005), *Göl Çocukları*, İstanbul: Şimşek Yayınları.
- ÖZDEN, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm, Eğitimde Yeni Değerler*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- ÖZENSEL, E. (2003). “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değerler,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.1, s.3: 225.
- ÖZGEN, S. (2005). “İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi” *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZGÜVEN, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*, Ankara: Yeni Doğu Matbaası.

- ÖZKAN, R. (2006). “Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler İlköğretim Ders Kitapları Örneği”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZLEM, D. (2002). “Değerler Sorununda Nesnelcilik/ Mutlakçılık ve Öznellik/ Rölativizm Tartışması Üzerine”, (Ed. Şahabettin Yalçın), *Bilgi ve Değer: Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, 282-312, Ankara: Vadi Yayınları.
- ÖZTÜRK, A. (1998). *Küreselleşen Dünyada Yöneticilik*, Adana: Nobel Kitapevi.
- ÖZTÜRK, E. (1999). “Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler” *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- RASİM, A. (2007), *Falaka*, Ankara: Elips Kitap.
- SANCHEZ, T. R. (1998). “Heroes, Values, and Transcending Time: Using Trade Books to Teach Values”. www.eric.ed.gov, ERİC Document No: ED 426 923.
- SARI, E. (2005). “Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.3, s. 10: 77.
- SELÇUK, Z. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SEMENOĞLU, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- SEYDA, M. (2007), *Cumhuriyet Öncesi Dönem Yazarlarından Çocuklara Seçme Hikâyeler*, Ankara: Elips Kitap.
- SEYDA, M. (2007), *Gururlu Peri*, Ankara: Elips Kitap.
- SEYFETTİN, Ö. (2007). *Yalnız Efe*, Ankara: Elips Kitap.

- SEZER, Ö. (2005). “İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi” *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- STEVENSON, R. L. (2007), *Define Adası*, Ankara: Elips Kitap.
- SUH, B. K. ve TRAIGER, J. (1999). Teaching Values Through Elementary Social Studies And Literature Curricula. *Education*, Summer, 119 (4), (723–727).
- SWIFT, J. (2007), *Gülliver’ in Gezileri*, Ankara: Elips Kitap.
- ŞEHABETTİN, C. (2007), *Tiryaki Sözleri*, Ankara: Elips Kitap.
- ŞEN, Ü. (2007). “Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TANSEL, O. (2009), *Allı ile Fırfırı*, Ankara: Elips Kitap.
- TAYHANI, İ. (2009). “Türkiye Cumhuriyeti’ nin Temeli: Laiklik”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 43: 517 – 529.
- TEZCAM, M. (2002). “Küreselleşmenin Eğitim Boyutu”, *Eğitim Araştırmaları*, c.6: 56-60.
- TEZCAN, M. (1993). *Kültür ve Kişilik*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- TOKDEMİR, M. A. (2007). “Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri” *Yüksek Lisans Tez*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- TOLSTOY, L (2007), *İnsan Ne İle Yaşar*, Ankara: Elips Kitap.
- TOPRAK, M. A. (2005). “Çalışanların Bakışı Açısından Verimlilik, Temel Değerler, Başarı Faktörleri, Bir Alan Araştırması”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, s. 8: 75 – 85.
- TOPRAK, T. (1993). “İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TURAN, S. , AKTAN, D. (2008). “Okul Hayatında Var Olması Düşünülen Sosyal Değerler”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, c.2, s.6: 227-259.
- TÜRER, A. (1998). “Ulusallaşma ve Evrenselleşme Sürecinde Modernleşme Dönemi Eğitim Düşüncesinin Rolü” *Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (1998), *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜZÜN, B. (1994). “Toplam Kalite Yönetimi”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- TWAIN, M. (2007), *Tom Sawyer’ in Maceraları*, Ankara: Elips Kitap.
- ÜNDER, H. (1995). “Türkiye’de Batılılaşma ve Değerlerin Araçsallaşması”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimlileri Fakültesi Dergisi*, c.28, s.2: 294.
- VERNE, J. (2007), *Robersonlar Mektebi*, Ankara: Elips Kitap.
- WILDE, O. (2007), *Mutlu Prens*, Ankara: Elips Kitap.

www. <http://iogm.meb.gov.tr> (09.03.2010).

www. wikipedia.org/wiki/Wikipedia, (09.03.2010).

www. wikipedia.org/wiki/Ulus_devlet (11.03.2010).

YAZICI, K. (2007). “Değerler Eğitime Genel Bir Bakış,” (Çevirimiçi)
<http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/kaynaklar.htm>, 6 Şubat 2010.

YILDIZ, B. (2005), *Arılar Ordusu*, İstanbul: İskele Yayıncılık.

YILMAZ, M. (2003). “Öğrenme Stili ve Değer Eğitimi”, *Değerler Eğitim Dergisi*,
c.1, s.1: 120-121.

YURDABAKAN, İ. (2002). “Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim”,
Eğitim Araştırmaları, c.6: 61-64.

YURDATAP, S. M. (2007), *Billur Köşk Masalları*, Ankara: Elips Kitap.

YURDATAP, S. M. (2007), *Keloğlan Masalları*, Ankara: Elips Kitap.

ZORLUTUNA, H. N. (2008), *Benim Küçük Dostlarım*, İstanbul: Timaş Yayınları.

EKLER

EK I. İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eserle İlgili Genelge

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.0.08.İGM.0.08.04.01/360/8081
Konu : İlköğretim Okullarında Okutulacak
100 Temel Eser

04/08/2005

.....VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)
GENELGENO
2005/70

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 10. maddesinde, "Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçınılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili hâlinde zenginleştirilmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır." denilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığımızın amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak; bu yolla onları düşünen, düşündüğünü doğru ve açık bir şekilde ifade eden, algılamaya gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, sentez kabiliyeti kazanmış; doğruların tek noktadan değil, çeşitli yönlerden bakmak yoluyla ortaya çıkacağını kavramış, güzellik duygusu ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevî değere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmektir.

Kitap okuma insan şahsiyetini zenginleştirir. İyi seçilmiş bir kitap, insan için yeni bir ufuktur. Dünyaya bakış tarzı kitaplarla şekillenir.

Kültür okuma yolu ile, özellikle klasik hâle gelmiş eserleri tekrar tekrar okuma yoluyla, kazanılır. Bu nedenle Bakanlığımızca her türdeki okulda, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanması amacıyla, çocukluk ve ilk gençlik dönemi edebiyatı üzerine uzman kişilerin yaptığı araştırmalar sonucu belirlenmiş eser isimleri esas alınarak 5,6,7 ve 8. sınıflar için bir liste oluşturulmuştur.

Orta öğretim kurumlarındaki bütün öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin rehberliğinde okuyup inceleyeceği 100 Temel Eser belirlenmiş, 19.08.2004 tarihinde bir Genelge ile kamuoyuna sunulmuş ve Genelgenin sonunda ilköğretim okulları için de böyle bir eserler listesinin hazırlanıp yayımlanacağı duyurulmuştur.

Daha alt sınıflar için böyle bir liste oluşturmak oldukça zordur. Bu sınıflara yönelik sayısız yayın vardır.

Eserlerin belirlenmesinde orta öğretim için hazırlanan listede tutulan yol izlenmiş, hayatta olan sanatçılarımızın eserlerinden seçme yapılmamıştır. Bu tutum, bugün hayatta olan değerli yazarlarımızın eserlerinin görmemezlikten gelindiği veya onların eserlerinin daha değerli olduğu anlamına gelmez. Hayatta olan, eser vermeye devam eden yazarlarımızın da şüphesiz çok önemli, okunması ve okutulması gereken yayımları vardır. Ne var ki bunlar arasında tercih yapmanın zorluğu ortadadır.

Atatürk Bulvarı 06548 Baka'lıklar/ANKARA Birliği için:F.ÜST Şb.Md.
Telefon: (0 312) 413 15 07 Faks: (0 312) 417 71 05
e-pcsta:iogm@meb.gov.tr İnt. Adresi : www.meb.gov.tr

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.0.08.İGM.0.08.04.01/360 /8081
Konu : İlköğretim Okullarında Okutulacak
100 Temel Eser

Bugünün çocuklarına, kavramlar dünyası ile muhatap olmanın ancak, yayın hayatını sürdüren hayatta olan yazarların eserleri ile mümkün olacağı, yaklaşımına saygı duymakta birlikte katılmıyoruz.

Listede yer alan eserlerle orta öğretim için hazırlanan eser listenin tamamlanması ve ilköğretimden orta öğretime bütün öğrencilerin Türk ve dünya edebiyatının klasikleşmiş önemli eserleri ile doğrudan karşılaşması amaçlanmıştır.

Bu eserlerin belli bir program ve metot çerçevesinde okunup işlenmesi öğrencilere dil bilinci, Türkçe ve kültür açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Aynı eserleri okumuş, o eserlerdeki dil varlığı ile duygu ve düşünce zenginliğini fark etmiş, hatta özümsemiş bireylerden oluşan toplum, hiç şüphesiz daha hoşgörü, daha paylaşımcı, kültür seviyesi yüksek, bağımsız ve demokratik düşünce kabiliyeti kazanmış bireylerden oluşacaktır.

Seçilen eserlerin, çocukluk ve ilk gençlik çağında olan öğrencilere seslenmekten uzak olup olmadığı noktasında bazı tereddütler olabilir.

Edebiyat dünyası önümüzden bir nehir gibi akmaktadır. Bu akış içinde çocukluk ve ilk gençlik dönemi örnekleri de zengin bir şekilde yer tutmaktadır. Öğrenciler bu örneklerle, ilgi ve imkânları ölçüsünde zaten karşılaşmaktadır.

Bu eserler, öğrencileri dilimizin, edebiyatımızın klasik hâle gelmiş örnekleriyle tanıştıracak, onlardaki dil ve muhteva zenginliğini kavramalarını sağlayacak, böylece günümüzde gelinen noktayı görmelerini temin edecek, onlarda edebiyat ve kültür tarihi fikrini oluşturacaktır. Dil ve millet varlığı arasındaki bağı da anlamalarını sağlayacak, sosyal ve kültürel değişimleri görmelerine yardımcı olacaktır.

Listede, Dede Korkut Hikâyeleri'nden günümüze kadar çeşitli devrelerden örnekler yer almıştır. Bunlarda ağırlık tabii olarak Cumhuriyet sonrasına verilmiştir.

Masallar öğrencilerin hayal gücünü zenginleştiren önemli eserlerdir. "Her şeyden önce masal vardı." anlayışı ile çocuk ruhunu besleyen ve geliştiren bu eserlere geniş yer verilmiştir.

Aynı şekilde dil ve kültür zenginliğimizi ortaya koyan, bir tarafı ile sosyal hayatımızla birlikte ortak ruhumuzu da dile getiren türkülerimizden, atasözlerimizden, bilmecelerimizden, ninnilerimizden, mânilerimizden ve deyimlerimizden yapılacak seçmeler de listede yer almıştır.

Atatürk Bulvarı 06648 Bakanlıklar/ANKARA Bilgi için:F.ÜST Şb.Md.
Telefon: (0 312) 413 16 07 Faks: (0 312) 417 71 05
e-posta:iogm@meb.gov.tr İnt. Adresi : www.meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.0.08.İGM.0.08.04.01/360/8081
Konu : İlköğretim Okullarında Okutulacak
100 Temel Eser

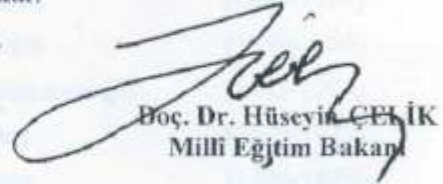
Ortak duygu ve bilincin oluşması amacıyla belirlenen 100 Temel Eserin;

1. Öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklerde faydalanmaları, boş zamanlarını değerlendirme üzere öncelikle baş vurabilecekleri kaynak eserler olarak tavsiye edilmesi,
2. Tavsiyesinin öğrencilerin sınıf seviyeleri ve öğretim programları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca yapılması,
3. Türkçe dersi müfredatı ile ilişkilendirilip okutulması,
4. Çoğunu okuyan öğrencilere Bayrak Törenlerinde ödül verilmesi,
5. Tanıtımları için konularını içeren münazara ve dinleti programlarının düzenlenmesi, dramaların hazırlanması hususlarına özen gösterilecektir.

Ayrıca öğrencilerimize okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla okul idaresince hafta içi belirlenecek bir günde 30 dakikalık "Okuma Saati" uygulaması yapılacak, okul kütüphaneleri öğrencilerin sevecek ve isteyerek gidecekleri sıcak ve sevimli mekânlar hâline dönüştürülecektir.

Ekli listede yer alan eserler, Bakanlığımız tarafından öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmayıp piyasadan temin edilecektir. Piyasada mevcut olmayan eserlerin hazırlanması hususunda Bakanlığımızca gerekli tedbirler alınacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Boş. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

EKLER:

Ek-1 (4 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

81 İl Valiliğine

EGİTİME %100 DESTEK	DANISMA 444 0 632 H A T T I	Atatürk Bulvarı 06648 Bakanlıklar/ANKARA Bilgi için:F.ÜST Şb.Md. Telefon: (0 312) 413 16 07 Faks: (0 312) 417 71 05 e-posta:logm@meb.gov.tr İnt. Adresi : www.meb.gov.tr
--	--	--

EK II. 100 Temel Eser Listesi

1. Dede Korkut Hikayeleri (İlköğretim İçin Uyarlama)
2. Mevlana'nın Mesnevisinden Seçme Hikayeler (İlköğretim Çocukları İçin Seçme Hikayeler)
3. Karagöz ile Hacivat (İlköğretim İçin Seçme Hikayeler)
4. Vatan Yahut Silistre (Namık Kemal)
5. Ömer'in Çocukluğu (Muallim Naci)
6. Gulyabani (Hüseyin Rahmi Gürpınar)
7. Şermin (Tevfik Fikret)
8. Altın Işık (Ziya Gökalp)
9. Yalnız Efe (Ömer Seyrattin)
10. Çocuk Şiirleri (İbrahim Alaaddin Gövsa)
11. Hep O Şarkı (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
12. Peri Kızı ile Çoban Hikayesi (Orhan Seyfi Orhon)
13. Uluç Reis (Halikarnas Balıkcısı-Cevat Şakir Kabaağaçlı)
14. Damla Damla (Ruşen Eşref Ünaydın)
15. Bağrıyanık Ömer (Mahmut Yesari)
16. Domaniç Dağlarının Yolcusu (Şukufe Nihai)
17. Evvel Zaman İçinde (Eflatun Cem Güney)

18. Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler (Mehmet Seyda)
19. Gururlu Peri (Mehmet Seyda)
20. Akın (Faruk Nafiz Çamlıbel)
21. Havaya Uçan At (Peyami Safa)
22. Benim Küçük Dostlarıım (Halide Nusret Zorlutuna)
23. Sevdalı Bulut (Nazım Hikmet)
24. Kuklacı (Kemalettin Tuğcu)
25. Yer Altında Bir Şehir (Kemalettin Tuğcu)
26. Arif Nihat Asya'dan Seçme Şiirler (Arif Nihat Asya)
27. Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler (Sait Faik Abasıyanık)
28. Koçyiğit Koroğlu (Ahmet Kutsi Tecer)
29. Az Gittik Uz Gittik (Pertev Naili Boratav)
30. Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi (Cemal Süreya)
31. Çocuklara Şiirler (Vehbi Cem Aşkun)
32. 87 Oğuz (Rakım Çalapala)
33. Yonca Kız (Kemal Bilbaşar)
34. Bitmeyen Gece (Mithat Enç)
35. Halime Kaptan (Rıfat Ilgaz)
36. Gümüş Kanat (Cahit Uçuk)

37. Vatan Toprağı (Mükerrerem Kamil Su)
38. Barbaros Hayrettin Geliyor (Feridun Fazıl Tülbentçi)
39. Eşref Saati (Şevket Rado)
40. Nasreddin Hoca Hikayeleri (Orhan Veli)
41. İnci'nin Maceraları (Orhan Kemal)
42. Allı ile Fırfır (Oğuz Tansel)
43. Tiryaki Sözleri (Cenap Şahabettin)
44. Keloğlan Masalları (Tahir Alangu)
45. Billur Köşk Masalları (Tahir Alangu)
46. Osmancık (Tanık Buğra)
47. Balım Kız Dalım Oğul (Ceyhun Atuf Kansu)
48. Falaka (Ahmet Rasim)
49. Bir Gemi Yelken Açtı (Ali Mümtaz Arolat)
50. Üç Minik Serçem (Necati Cumalı)
51. Memleket Şiirleri Antolojisi (Osman Atilla)
52. Ülkemin Efsaneleri (İbrahim Zeki Burdurlu)
53. Necip Fazıl Kısaktrek'ten Seçme Şiirler (Necip Fazıl Kısaktrek)
54. Aldı Sözü Anadolu (Mehmet Önder)
55. Göl Çocukları (İbrahim Örs)

56. Miskinler Tekkesi (Reşat Nuri Güntekin)
57. Tann Misafiri (Reşat Nuri Güntekin)
58. Ötleğen Kuşu (Halil Karagöz)
59. Anlar Ordusu (Bekir Yıldız)
60. Yankılı Kayalar (Yılmaz Boyunağa)
61. Yürekdede ile Padişah (Cahit Zarifoğlu)
62. Serçe Kuş (Cahit Zarifoğlu)
63. Bir Küçük Osmancık Vardı (Hasan Nail Canat)
64. Tekerlemeler

HAZIRLATILACAK ESERLER

65. Türkçede Deyimler
66. Türk Atasözlerinden Seçmeler
67. Türk Bilmecelerinden Seçmeler
68. Türk Ninnilerinden Seçmeler
69. Türktülerden Seçmeler
70. Türk Manilerinden Seçmeler
- 71 Arif Nihat Asya'dan Seçme Şiirler (Arif Nihat Asya)

DÜNYA EDEBİYATI

72. Şeker Portakalı (Jose Mauro de Vasconcelos)

73. Oliver Twist (Charles Dickens)
74. Alice Harikalar Ülkesinde (Lewis Carroll)
75. Gulliver'in Gezileri (Swift)
76. Define Adası (Robert Louis Stevenson)
77. Robin Hood (Howard Pyle)
78. Tom Sawyer (Mark Twain)
79. Ezop Masalları
80. Andersen Masalları I-II
81. Üç Silahşörler (Alexander Dumas)
82. La Fontaine'den Seçmeler (La Fontaine)
83. Pinokyo (Carlo Collodi)
84. 80 Günde Devr-i Alem (Jules Verne)
85. İnci (John Steinbeck)
86. Beyaz Yele (Rene Guillot)
87. Peter Pan (James Matthew Barrie)
88. Uçan Sınıf (Erich Kastner)
89. Yağmur Yağdıran Kedi (Marcel Ayme)
90. Ölümstüz Aile (Natalie Babbitt)
91. Yaşlı Adam ve Deniz (Ernest Hemingway)

92. Mutlu Prens (Oscar Wilde)
93. Şamatalı Köy (Astrid Lindgren)
94. Momo (Michael Ende)
95. Heidi (Johanna Styrri)
96. İnsan Ne ile Yaşar (Leo Tolstoy)
97. Sol Ayağım (Christy Brown)
98. Hikayeler (Anton Çehov)
99. Değirmenimden Mektuplar (Alfonse Daudet)
100. Pollyanna (Elaanor Porter) <http://iogm.meb.gov.tr>

EK III. Örnekleme Oluşturan Yabancı Yazarlı Eserlerin Listesi

1. Andersen, H. C. (2007), <i>Andersen Masalları</i> , Ankara: Elips Kitap.
2. Barrie, J. M. (2007), <i>Peter Pan</i> , Ankara: Elips Kitap.
3. Çehov, A. (2007), <i>Hikâyeler</i> , Ankara: Elips Kitap.
4. Daudet, A. (2007), <i>Değirmenden Mektuplar</i> , Ankara: Elips Kitap.
5. Dickens, C. (2007), <i>Oliver Twist' İn Maceraları</i> , Ankara: Elips Kitap.
6. Dumas, A. (2007), <i>Üç Silahşorlar</i> , Ankara: Elips Kitap.
7. Stevenson, R. L. (2007), <i>Define Adası</i> , Ankara: Elips Kitap.
8. Swift, J. (2007), <i>Gülliver' İn Gezileri</i> , Ankara: Elips Kitap.
9. Tolstoy, L (2007), <i>İnsan Ne İle Yaşar</i> , Ankara: Elips Kitap
10. Twain, M. (2007), <i>Tom Sawyer' İn Maceraları</i> , Ankara: Elips Kitap.
11. Verne, J. (2007), <i>Robersonlar Mektebi</i> , Ankara: Elips Kitap.
12. Wilde, O. (2007), <i>Mutlu Prens</i> , Ankara: Elips Kitap.

EK IV. Örnekleme Oluşturan Yerli Yazarlı Eserlerin Listesi

1. Aşkun, V. C. (2007), <i>Çocuklara Şiirler</i> , Ankara: Elips Kitap.
2. Boyunağa, A. Y. (2005), <i>Yankılı Kayalar</i> , İstanbul: Timaş Yayınları.
3. Canat, H. N. (2008), <i>Bir Küçük Osmancık Vardı</i> , İstanbul: Timaş Yayınları.
4. Cumalı, N. (2008), <i>Üç Minik Serçem</i> , İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın
5. Çalapala, R. (2007), <i>87 Oğuz</i> , Ankara: Elips Kitap.
6. Enç M. (2007), <i>Bitmeyen Gece</i> , Ankara: Ötüken Yayınları.
7. Gökalp, Z. (2007), <i>Altın Işık</i> , Ankara: Elips Kitap.
8. Güntekin, R. N. (1994), <i>Tanrı Misafiri</i> , İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
9. Güntekin, R. N. (1999), <i>Miskinler Tekkesi</i> , İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
10. Gürpınar, H. R. (2003), <i>Gulyabani</i> , İstanbul: Özgür Yayıncılık.
11. Hikmet, N. (2007), <i>Sevdalı Bulut</i> , İstanbul: Boyut Kitapları.
12. Ilgaz, R. (2006), <i>Halime Kaptan</i> , Ankara: Çınar Yayınları.
13. Kabağağaçlı, C. Ş. (1988), <i>Uluç Reis</i> , İstanbul: Bilge Yayınları.
14. Karaosmanoğlu, Y. K. (2007), <i>Hep O Şarkı</i> , İstanbul: İletişim Yayınları.
15. Kemal, N. (2007), <i>Vatan Yahut Silistre</i> , Ankara: Elips Kitap.
16. Mevlana (2007), <i>Mesnevi' Den Çocuklara Seçme Hik.</i> , Ankara: Elips Kitap.
17. Naci, M. (2007), <i>Ömer' İn Çocukluğu</i> , Ankara: Elips Kitap.
18. Örs, İ. (2005), <i>Göl Çocukları</i> , İstanbul: Şimşek Yayınları.
19. Rasim, A. (2007), <i>Falaka</i> , Ankara: Elips Kitap.
20. Seyda, M. (2007), <i>CÖDY Çocuklara Seçme Hikâyeler</i> , Ankara: Elips Kitap.
21. Seyda, M. (2007), <i>Gururlu Peri</i> , Ankara: Elips Kitap.
22. Seyfettin, Ö. (2007). <i>Yalnız Efe</i> , Ankara: Elips Kitap.
23. Şehabettin, C. (2007), <i>Tiryaki Sözleri</i> , Ankara: Elips Kitap.
24. Tansel, O. (2009), <i>Allı İle Fırfırı</i> , Ankara: Elips Kitap.
25. Yıldız, B. (2005), <i>Arılar Ordusu</i> , İstanbul: İskele Yayıncılık.
26. Yurdatap, S. M. (2007), <i>Billur Köşk Masalları</i> , Ankara: Elips Kitap.
27. Yurdatap, S. M. (2007), <i>Keloğlan Masalları</i> , Ankara: Elips Kitap.
28. Zorlutuna, H. N. (2008), <i>Benim Küçük Dostlarım</i> , İstanbul: Timaş Yayınları.

EK. V. Kitaplarda Tespit Edilen Değerlerin Fişlemede Kullanılan Çetele

KİTAP ADI:	YAZAR :	YERLİ( ) YABANCI( )	ORT. SAYFA SAYISI :
DEĞERLER	YAYINEVİ:	SAYFA SAYISI:	ORT. KELİME SAYISI :
		SAYFA NUMARASI / ADET	TOPLAM
AB			
Ahlak			
Bilgi			
Birey			
Bireysel Gelişim			
Çağdaşlaşma			
Demokrasi			
Empati			
Eşitlik			
Etik			
Girişimcilik			
Hak			
Hukuk Devleti			
Hürriyet			
İletişim			
İnsan Hakları			
Kişisel Özgüven			
Laiklik			
Modernleşme			
Özgürlük			
Rekabet Kültürü			
Saygınlık			
Sosyal Devlet			
Sosyalleşme			
Toplam Kalite			
Ulus Devlet			
Verimlilik			

